

קונטרס

הבינוני

**פרשת
שמות
תשפ"ד**

שנה ו'
חוברת י"ז
גליון 289

שיעורי

**הרב שמעון
שפיצער שליט"א**

קול הבינוני

718.686.8300 ארה"ב:

0204.586.2115 בריטניה:

03.300.0223 בלגיה:

072.257.7726 ארץ ישראל:

שמעו ותחי נפשכם!

האזינו למאות שיעורים
השווים לכל נפש הנאמרים
מדי יום ביומו בכל מקצועות
התורה והחסידות מסודרים
להפליא ומלאים כל טוב

להצטרף לקבלת
השיעורים או החוברות
באימיל ולשלוח הערות:

Tel. 718.387.1122 E.Y. 03.3096216
Email. Info@MachonHavineini.com

מפתח העניינים

מדור אמונה ובטחון שיעור רכ"ב

יום שלישי פרשת ויחי י"ד טבת תשפ"ד

ה הבנה עם התפעלות משפיעה על כלי המעשה

תהיינה חוברות אשה אל אחותה | מוח שליט על הלב | לעולם יהא אדם | אבל אנחנו עמך בני ברייתך | העין רואה והלב חומד | מלחמת האדם עם יצרו | יש הצלחות רבות | הבנה חזקה מקהה את החושים | כך מגייסים כספים | כך מחנכים ילדים | לא עושים בלי מוח | כך עושים השתדלות | לא הולכים לבית דין | כדת מה לעשות | חייב לעבוד בכל כוחו | כוונת המוהל בשעת הברית | חיבור העשיה למוח כשעוסקים בחינוך | אם כנים אתם | משנים את הרצונות | סיכומן של דברים | כי לא מחשבתי מחשבותיכם | אם תשמעו בישן תשמעו בחדש

יום רביעי פרשת ויחי ט"ו טבת תשפ"ד

יח הדרכים להשקות את הכישרונות והכוחות הפנימיים

כהן גדול ותלמיד חכם, מי קודם? | כה תברכו את בני ישראל | נטייה חזקה להשפיע | השתקפות מזיו אורו של הקב"ה | רחש לבו דבר (טוב?) | יש לך פוטנציאל | האדם מצווה להוציא את כוחותיו | האדם מצווה להתברך | העין רואה והרצון מתעורר | ברכה בלי דיבור | התבטלות לצדיקים לשום מה? | אף המברך מתברך | עד שתהא שלהבת עולה מאליה | עץ חיים היא למחזיקים בה | לומדים על מנת לעשות | יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ | בעיצומה של תפילת נעילה | הבא ברכה אל ביתך | מאירים פנים ומקרבים נפשות | צבור - צדיקים בינונים ורשעים | ישיבה לפי התכנית | שולחן שבת לפי התכנית

יום חמישי פרשת ויחי ט"ז טבת תשפ"ד

כט חובת האדם להכיר בכישרונותיו ולהשתמש בהם לטוב

התפעלות מולידה תולדות | הרוה את הארץ והולידה והצמיחה | מצב נפשי המוכן להתפעלות | כוחו של משפיע נעים שיחה | יציאה מסדר היום - עת לעשות לה' | דרך האיש לחזר אחר אבידתו | תורה שלמדתי באף - יגיעה של תענוג | יגיעה לעזוב את הטרדות | כל ההתחלות קשות | כל סיכוי מלווה בסיכון | קום ועשה ויהי ה' עמך | דע את כישרונותיך | בעל נפש שבעה אוהב לתת | החסרונות מגלים את הכישרונות | בראתי לו תורה תבלין

יום ראשון פרשת שמות י"ט טבת תשפ"ד

לט מלאכי הדור הקודם מסייעים לנו במלחמת היצר

וראית עם רב ממך | בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו | כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך | המלאך הגואל אותי מכל רע | ואביו שמר את הדבר |

בדין הוא נוטל | דמות דיוקנו של אביו | כאילו קיבלה מהר סיני | אלוקי אברהם
 בעזרו | רצה לזכות את ישראל הביאם לאדמת אמריקה | ברחוב לא הולכים סתם
 | שכרה של מפני שיבה תקום | חטוף ואכול חטוף ואשתי | האב הציל את בנו -
 מפי בעל המעשה | ערכה של התגברות

יום שני פרשת שמות כ' טבת תשפ"ד

מתענג בתענוגים אמיתיים ניצל מתענוגי תעתועים מז

כל תענוג מקורו במוח | החכמה תחיה את בעליה | לב פנוי מן החכמה | מי פתי
 יסור הנה | חדותא דשמעתתא | חדותא דשמעתתא וקליפת מצרים | שקר ודמיון
 כוזב | המוח הוא המחשב של הגוף | חכמה - כח מה | איזהו חכם הלומד מכל
 אדם | תאוה מקורה בגאווה | המסכנים האמיתיים | החכמה נקראת קברות התאוה
 | ביטול להורים ולגדולים | בן סורר ומורה נידון על שם חיבורו | פותרים בעיות
 מהשורש | אין סיבה ליאוש

מדור אור החיים הק'

ליל שישי פרשת שמות י"ט טבת תשפ"ג

יורדים מהמדרגות להציל נפשות נז

וארד להצילו מיד מצרים | ירידה לצורך עלייה | ומשה היה רועה | ופשט את בגדיו
 | חמרא קירא ליה | חיך קודמין | בכל צרתם לו צר

מדור שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת שמות י"ט טבת תשפ"ג

המתבונן להבין רמזי שמים זוכה לדיבור גלוי סא

וירא ה' כי סר לראות | הבא ליטהר מסייעין אותו | התחלת הדיבור ברמיזה |
 לקיחת סיכון - מבחן הביטול | ביטול כנגד ביטול | אסורה נא ואראה | יהב חכמתא
 לחכימין

ליל שישי פרשת שמות י"ט טבת תשפ"ג

אין צורך בהוכחות שיש אלוקים סד

ולכל היד החזקה אשר עשה משה | מרואי פני המלך | ופני המלך לא ראה | דע
 מה שתשיב | אתה נגלית בעצם היום הזה | יש אומר ויש יודע | כנתינתה מסיני

מדור אמונה ובטחון

שיעור רכ"ב

לזכות

אליעזר בן פיגא ומשפחתו

נלמד לע"נ

האה"ח אלטא עלקא בת ר' חיים ע"ה

יום שלישי פרשת ויחי י"ד טבת תשפ"ד

הבנה עם התפעלות משפיעה על כלי המעשה

ובוודאי שהיא אחד מהיסודות הגדולים ביותר שהבעש"ט הק' זיע"א הדריך בהם את כלל ישראל, וזאת בכל הענינים, בין בהשתדלות בפרנסה, בין בכל השתדלות אחרת שהאדם עושה כדי לעשות איזה שינוי או להשיג איזה דבר, ובין כשהוא עוסק באכילה או בשאר הצרכים הגשמיים. תמיד ראשו מחובר לשמים ובידיו הוא עושה מה שיש לו לעשות.

מוח שליט על הלב

נתחיל להרחיב בענין בס"ד. הקב"ה ברא את האדם עם סדר שלם. זה מתחיל ברצון, ועובר למוח, חכמה בינה ודעת. מהמוח זה עובר ללב ששם ההרגשים נמצאים, ומהלב זה עובר לכלי העשייה, הידיים והרגליים. וקבע הקב"ה שהמוח יהיה שליט על הלב, היינו שיוכל להשפיע על הלב מה להרגיש. וצריך להבהיר שאין זה דבר הנעשה מאליו, כידוע, כי בדרך כלל האדם מופעל על-ידי ההרגשים ואינו במצב שיוכל להחליט

תהינה חוברות אשה אל אחותה

בשיעור הקודם הסברנו שהקב"ה קבע את סדר הבאת השפע לעולם על-ידי תפילה ועל-ידי אמונה ובטחון, וחוף מזה אנשים כערכינו צריכים להתעסק גם בהשתדלות בעולם העשייה, ובצירוף שני הדברים יחד, יכול השפע להגיע אליו. הדוגמא לכך היא צמיחת התבואה. האדם מבין שהוא צריך שהקב"ה יצמיח את התבואה. הוא נעמד להתפלל עם דמעות חמות שהקב"ה ישלח לו את הברכה, ואז הוא חורש וזורע והקב"ה עוזר לו והתבואה צומחת. והרחבנו לבאר שצריך התכלית שהקב"ה רוצה הוא ששני החלקים, האמונה וההשתדלות, לא יהיו נפרדים אצל האדם, אלא בשעה שהוא עוסק בפועל ידיו, עדיין יהיה מוחו תחת השראת האמונה, וקראנו לזה יגיע כפיך כי תאכל. הידיים פועלות ועושות, אך במוחו, האדם דבוק לריבונו של עולם.

והנה סוגיא זו צריכה כמה וכמה דוגמאות, כי יסוד גדול היא ביהדות,

בוודאי היו דנים אותו לכף זכות - "איך אני הייתי נראה במקום הזה? זה בכלל לא קל, וכבר אמרו **חז"ל** (אבות ב, ד) אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו", אבל למעשה, היו רואים את האדם בפחיתותו. לעומת כן, כל אחד, אפילו גוי, **כשרואה את האדם מחזיק את ראשו על כתפיו** - הוא **נשאר בישוב דעתו** ואינו הולך שולל אחר רגשי לבו, אלא **מחשב בשכלו מה הדבר הנכון לעשות במקרה כגון זה** - יאמר: "הנה זהו האדם. זהו האדם כפי שהקב"ה ברא אותו".

אבל אנחנו עמך בני בריתך

והנה הדבר פשוט שזהו השלב הראשון בדרך להיות יהודי, כי **כשהאדם מנצל את הכוחות הטמונים באדם**, את גדלות האדם, הוא יכול להתקדם הלאה באופן שלא יחשוב סתם: "כדאי לי להשליט את המוח על הלב", אלא מוחו יצעד צעד אחד נוסף ויחשוב: "**מה הקב"ה רוצה שאעשה עכשיו? מה הדבר הנכון לחשוב עכשיו?**" כוונתנו בזה שגם כשהאדם מצליח להשליט את מוחו על לבו, עדיין מוחו יכול להיות מלא במחשבות שאינן נכונות, כי הנה כשיש לו לאדם בהירות מוחלטת לאן הוא רוצה להגיע ונפשו חזקה, מוחו מובילו ואין שום דבר יכול להשפיע עליו ולהסיטו מתוכניתו, אבל אין הדבר מוכרח שמונח שם במוח הידיעות הנכונות. יתכן מאוד שהסיבה שהוא ממשיך הלאה היא מפני שהוא עקשן, והדבר נובע אצלו דווקא מהרגשת כוחי ועוצם ידי או מחכמת חיים שיש לו שאומרת: "הרבה מצליחנים נכשלים באמצע הדרך. צריך לדבור הלאה בלי להסתכל ימין ושמאל". אין בו כלל את מחשבות האמונה - "הקב"ה יעזור לי. אני כאן רק למלא את שליחותי. הקב"ה עושה הכל ואני צריך רק לדבק את עצמי ולחשוב להיות עבד נאמן לה' ולתורתו". אין הוא חושב כלל על זה.

במוחו על פי חשבון מה להרגיש. להיפך, בדרך כלל כשהאדם נמצא בעוה"ז, זה עובד הפוך, הוא מתפעל מהעולם הזה ונמשך אחר תענוגיו. לבו מתחיל לחמוד ולהשתוקק, כפי שחז"ל אומרים לנו: "העין רואה והלב חומד וכלי המעשה גומרים" (רש"י שלח טו, ט). תשאל: "היכן המוח? למה אינו עוצר את הלב?". והתשובה היא **שזוהי באמת הבעיה של האדם, שדילג על שלב אחד**. עינו ראתה ומיד לבו חמד. הוא דיגל על המוח. היכן מוחך? אה, נכנסה בך רוח שטות. מה שהיה צריך להיות הוא שמיד לאחר שעינו ראתה, יאמר לו מוחו: "נו!!! ולא תתורו! עצור! עשה עכשיו מחיצה של ברזל שלבך לא יחמוד, ואם לדאבון לב הוא חומד כבר, תקע שם מהר מאוד את המחיצה לפני שכלי המעשה גומרים". אך עבודה היא, ולא עבודה קלה.

לעולם יהא אדם

והנה האדם יכול להצליח רק אם הוא פועל לפי סדר קומת האדם. הראש למעלה, לא כבהמה שהראש פונה למטה ומסתכלת לארץ. אז הוא נראה כאדם וכל רואיו רוחשים לו כבוד והערכה, כי רואים בו אדם. הרבה דוגמאות יש לזה, וניקה אחת מהן. מי שיש לו סבלנות במצב קשה שהוא שרוי, כי מוחו אומר לו שישלוט בעצמו. מישוהו מביישו והוא עומד ושומע, ובמקום להחזיר לו מנה אחת אפיים, הוא אומר לו: "ציערתי אותך וצר לי על כך. אני מבקש את סליחתך". אנשים מסתכלים מן הצד ואומרים בלבם: בעצם היה יכול לצעוק על פלוני כפי שפלוני צועק עליו ואף להעלות את טון דיבורו יותר גבוה ממנו. יכול היה לומר לו: אתה צועק עלי?! אתה רוצה שאני אפתח פה עליך?!". אכן אילו היה מתכבד בקלון חבריו, זה היה מראה שלבו התפעל והוא איבד עשתונות, והרואים אותו מן הצד באופן זה, היו רואים בו פחיתות האדם.

היא זו שדיברנו עליה עכשיו, שאף מי שמוכן לעבוד, וממשיך הלאה בכל הכוח, ויש לו בהירות לאן הוא רוצה להגיע ואינו נבהל מהמכשולות שעל הדרך, לאו דוקא שיסודות האמונה ברורים אצלו. חסר לו הרבה היסוד של אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו, וכן חסרים לו עוד הרבה יסודות.

אך יותר מזה יש לנו בעיה נוספת שהיות שיש חיות מזויפת בעוה"ז... כשאתה מסתובב בעוה"ז, אתה רואה שהוא חי. אתה רואה אנשים שמדברים בתוקף דברי הבל, שצריך לעשות כך ולעשות כך. אתה רואה ששיכור פלוני הצליח ואתה רוצה לחקותו. וכן הלאה, כל מיני דברים שנראים כמלאים חיות. ואנו אין מוחנו שליט כל על הלב כשמדובר בכל הדברים האלה. לבנו נמשך על-ידי העין רואה בהרבה ענינים. לא תתורו אחרי לבבכם אינו פחות חמור מלא תתורו אחרי עיניכם, ואולי יותר חמור, כמו שאמרו חז"ל (ע"ז כז, ב) שאני מינות דמשכה. אתה רואה איך הדברים מתנהלים ומיד מתחיל לחשוב: "אולי אשלח להגיד לפלוני, אולי אתקשר אליו, ואעשה כך וכך". זה נקרא העין רואה והלב חומד. זה נקרא אדם הפוך. המוח אינו זה שמוביל אותנו. הוא ילדותי מאוד. הוא מתפעל משטויות, אשר זהו מהותו של מי שאינו בר דעת. ילד קטן חוזר מהחדר בעינים בורקות - חברי הוא הגיבור הגדול ביותר... כל מיני שטויות פרי ההרגשים. המבוגר עושה אותו דבר, אך בשפה שלו. כשהוא בגיל שלושים וחמש ארבעים, הוא מדבר בשפה שהטפשים בגילו מדברים. סוף דבר: לבו שליט עליו.

מלחמת האדם עם יצרו

ועיקר הנקודה הוא שהגם שיש לו ידיעות נכונות במוחו כי למד חובת הלבבות, כמו שאנשים הרבה פעמים

הוא אשר אמרנו שלאחר שהאדם לומד להשליט את המוח על הלב, אשר בזה הוא נעשה אדם, הוא צריך להוסיף על זה יהדות, היינו לראות שהמידע שיש לו במוח הוא מידע נכון והוא זה ששולט על לבו. מעשים שבכל יום שאנשים הולכים לקורסים או שומעים עצות של חכמת חיים. הם קוראים ספרים "איך להצליח?" או "סוד ההצלחה", ומה כתוב שם? - כל מיני תחבולות איך לגרום בכל מיני אופנים שמה שאתה רוצה שיקרה - יקרה; איך לגרום לאנשים לציית לך; איך להצליח לשאוב הרבה כסף ותהילה...

צריך להבין שהרבה פעמים העצות בנויות על גרגיר של אמת, כי המושג סבלנות, ומוח שליט על הלב, ובהירות, ולא להתפעל מכישלונות, הם דברים נכונים. יכולים לראות גוי שמפרסם שאלף פעמים ניסה ולא הצליח ובפעם האלף ואחת הצליח והתעשר, וכולם מתפעלים מסיפורו עד מאוד. אך החכם שידוע מה שאמרו חז"ל (איכה רבה ב, יג) "חכמה בגוים תאמין", מבין שצריך לעשות הפרדה. יסוד זה שאסור להתייאש אלא תמיד צריך לנסות שוב, הוא יסוד נכון; היסוד של מוח שליט על הלב, הוא יסוד נכון; יסוד העקשנות, הוא יסוד נכון. אבל לגבי הנקודה שמתחת לכל אלה, אני חלוק מהגוי, והמרחק בינינו גדול מהמרחק שבין שמים וארץ. אינני רוצה סתם להשליט את המוח על הלב, אינני רוצה להיות סתם כך עקשן. אני רוצה שבמוחי יהיו מקופלים כל היסודות של האמונה והביטחון, שאני בזרועותיו של הקב"ה, ושהקב"ה הוא כל יכול ואם הוא רוצה, זה יצליח אע"פ שאיני ראוי, וכן הלאה כל המחשבות הנכונות, והם אלה שישלטו על לבי.

העין רואה והלב חומד

אכן האמת היא שאנו מתמודדים בחינת עם שתי בעיות בנוגע ליסוד זה. האחת

שמדובר במלחמה גדולה. למה? כי כשאתה מגיע לשלב המעשה שבו אתה נוגע בעוה"ז, מתעוררים בך הרגשים. זה לא כל-כך פשוט כפי שחשבת. "הפלא ופלא, יש לי אמונה".

ברגע שאתה נוגע בו, באים לקראתך הרגשים וחיות מזויפת, ואתה נמשך אחריהם, **ובשביל שתוכל להחזיק ראש, אתה צריך להשקיע עבודה רבה.** עכשיו צריך ללמוד איך עובדים עבודה זו לפי מדרגות, מדרגה אחר מדרגה, אבל תחילה לכל צריך להכיר את המציאות הנ"ל. הן כל היום האדם עסוק בסידור דברים. הוא עומד בתור לבנק ואחד אומר לו בפנים זעופות: "הייתי לפניך". **כדי שיוכל להישאר בשלמות הנפש,** לחייך אל האיש ולחזור כמה פסיעות אחורה תוך כדי דיבור במחשבה: **"זה בסדר, כך הקב"ה רוצה", הוא צריך להלחם בלבו.** דמו רותח ולבו רוצה ליקח את המושכות בידו, אך **זהו הזמן שהוא צריך להשליט את מוחו על לבו.**

יש הצלחות רבות

הנה בשיעור הקודם כשדיברנו על הדוגמא של תאוה אכילה, תיארנו את האדם שמכין את עצמו לסעודתו. הוא נושא תפילה ואומר לשם יחוד ומברך המוציא, וכשהוא מתחיל לאכול מלחמו, הוא מכוון במשך שלושים הרגעים הראשונים שהלחם הוא שפע הבא ממקור גבוה... אם הוא מצליח באמת לעשות כן בשלושים הרגעים הראשונים - נפלא מאוד, על זה אנו מדברים.

ובכן דעו לכם שבאופן זה בני אדם מצליחים בהרבה ממלחמותיהם. ועד כמה שהמלחמות קשות כפי שתיארנו לעיל, הם מצליחים בהרבה מן המקרים. צריך רק לשים לב שעל זה אנו מדברים. דוגמא לדבר: תראו כמה פעמים האדם נמצא במצב רוח טוב ומישהו פוגע בו ואינו

אומרים: "כבר למדתי חובת הלבבות כך וכך פעמים", **מכל מקום כשהוא פועל בעשייה, תסתכל עליו ותראה שהוא פועל עם ההרגשים של העוה"ז.** תראה איך הוא מדבר עם אחרים כשמתפתח משא ומתן בענין כסף. פלוני נוקב במחיר והוא צועק לו בחזרה. לאו דוקא להיות שהוא צועק בקול רם, אבל אתה רואה בצורת דיבורו שהוא מתפעל. אין מוחו שליט על לבו עכשיו.

אכן כן, **מלחמה גדולה היא כי אנו מושפעים עד מאוד מהעולם הזה.** נציג שאלה בלתי נעימה: כמה אנשים מהציבור שלנו מצליחים בשעת אכילתם שלא להתפעל מתאות האכילה? נשאר את השאלה תלויה. אך מה התשובה? התשובה היא שספר לחוד ובשר לחוד. כשמונח לפניו בשר מתובל כדבעי, הוא מתפעל ממנו לגמרי, ושוקע עד מהרה בתוך הצלחת. וכפי שמסופר על הרה"ק **רבי דוד מטאלנא** זיע"א שהעיר פעם בחג הסוכות למי שישב ואכל בתוך הסוכה: "אתה יושב מחוץ לסוכה". הלה הרים את עיניו למעלה והתפלא כי ראה שיש סכך כשר מעליו. אמר לו הצדיק: "אתה יושב בתוך הצלחת". אמת לאמיתה היא, כי שמענו דברים נחמדים הכתובים בספרים, אבל ברגע שהעין רואה והלב חומד, האדם אומר למוחו: "עוד מעט אדבר אתך, אבל עכשיו אני עסוק".

עלינו לקחת בחשבון שכאשר **האדם עוסק בעניני ממון או בלגרום למשהו שיקרה, נסיונו ללכת שולל אחר לבו** אינו יותר קל מהנסיון של תאות האכילה או מהנסיון של הדברים הגשמיים האחרים שאנו יודעים היטב עד כמה קשה לו לאדם להחזיק ראש ולא להתפעל ולשקוע בתאוות גשמיות. אין זה יותר קל בכלל. לא ולא! **האדם צריך להתעורר ולהבין**

היה להרים את קולו, כך שהמלחמה לא היתה כה קשה.

הנה **חז"ל** אומרים (ב"ב י, א): "יין קשה - פחד מפיוגו"^א. יין הוא לב, כמו שכתוב יין ישמח לבב אנוש. אך כשיש לו לאדם פחד מאיזה דבר, אין לבו מרגיש. כשהאדם אוכל ובשעת מעשה הוא תחת לחץ גדול בגלל איזה דבר שמתרחש, לטוב או למוטב, הלחץ חזק מתאות האכילה. הוא אינו כאן. אין לו הנאה עכשיו מאכילתו. לא מפני שזיכך את עצמו, אלא **כך הוא הטבע שהטביע הבורא באדם שכאשר מוחו שקוע כל כולו באיזה דבר, אינו יכול ליהנות מאכילתו**. הוא יושב בסעודת שבע ברכות ואנשים מעירים לו בכל עת: "אינך כאן". רואים עליו שאין לו הנאה. הוא נמצא במקום אחר.

אומר הקב"ה: בא נראה מה אתה יכול לעשות שהמחשבות הנכונות יחדרו בנפשך באופן כזה, כדי שבבואך לעסוק בענייני העוה"ז, האמונה תזרום באצבעותיך. זה מה שמחפשים, כי כשהמוח פועל בצורה שמפעיל את האדם, אזי הוא שולט על לבו.

כך מגייסים כספים

דוגמא נוספת שאנשים יכולים לראותה בעצמם. יש הרבה שמכתמים את רגליהם לאסוף כסף בשביל מוסדות. הם צריכים לאסוף תמידין כסדרן סכומים גדולים. וביניהם יש כאלה שלא התחילו אתמול, אלא יש להם כבר נסיון של שנים רבות וכבר יצרו קשרים הדוקים עם גבירים. הנמנה על אלה, מכיר כל גביר ואת משפחתו ואת עבודתו ומתעניין בו תדיר, וכך נוצר ביניהם אמון הדדי^ב, ואז הגביר

מחזיר. זה קורה לכל אחד. וכן יש הרבה פעמים שמישהו עשה לו עולה וכמעט שהתפעל לגמרי, אך נזכר בזמן שהוא יהודי והתנהג בהתאם. זה קורה. יש לנו הרבה הצלחות.

עכ"פ זוהי סוגיית ההשתדלות. **צילילי העוה"ז רוצים להפעיל אותך, אך אתה נזכר בבת אחת שיהודי אתה, מחליף את מהלך מחשבתך, ומשליט את מוחך על לבך**. ככה זה בנוגע לסבלנות וככה זה בנוגע לתחומים רבים אחרים. זוהי העבודה. האדם אומר לעצמו: איך אני מתקדם ולו במעט בענין זה **לחשוב את המחשבות הנכונות בעת שאני עוסק בהשתדלות**. אינני סוגר את החובת הלבבות לפני שאני מתקשר לפלוני, אלא **תוך כדי שאני מתקשר לפלוני ומדבר אתו, אני חושב על מה שלמדתי**. זהו המהלך.

הבנה חזקה מקהה את החושים

ומהי הדרך לקרר את ההתפעלות שיש לנו מהעולם הזה? הנה באמת הדבר תלוי עד כמה הבנת מוחו עמוקה וחודרת לנפשו. **כשההבנה שיש לו במוחו עמוקה מאוד ויורדת עד לעמקי השיתין, היא גורמת אצלו התפעלות יותר חזקה מההתפעלות שהעולם הזה גורם לו**.

ואף את זה אנו יכולים לראות בחיינו, כי עברנו כבר מצבים כאלה לאלפים שהמוח התגבר על הלב. אמנם כן, עכשיו צריך לראות איך לעשות זאת באופן הנכון, אבל כל אחד יש לו מספיק דוגמאות, לא של סתם הצלחות, אלא של הצלחות שבהן המוח התגבר על הלב. היתה לו התפעלות כה חזקה מהבנת המוח, עד שהלב לא יכול

א. בגמרא איתא: פחד קשה - יין מפיוגו. אך בשבחי הבעש"ט איתא בשם הבעש"ט כנוסח שנוצר כאן - יין קשה, פחד מפיוגו. וכן הוא בפלא יועץ (ענין גילה) מהבעש"ט.

ב. צוטרוי - mutual trust

ותוכל להתקדם יותר ויותר". הנה כשהוא מדבר אתו על שפת הים, הוא מדבר אתו בענייני דעלמא ועובר מעניין לעניין שלא באותו עניין, אבל מוחו חושב בכל עת: "מתי לומר לו? באיזה שלב?".

יתירה מזו, בין גבאי צדקה ובין מחנך דגול, אם יש לו כבר נסיון רב והוא בעל נפש חזקה, אין לו שום בעיה כשרואה שאין זה הזמן המתאים, לסיים את השיחה באיחול חם ולבבי: "שיהיה לך הרבה נחת", מבלי להזכיר אפילו ברמז קל לשם מה נפגש אתו. הוא לא רוצה לקלקל, הוא לא רוצה לנסות כשהזמן אינו מתאים. ואע"פ שנסע כמה שעות במטוס כדי להיפגש אתו, הוא יכול לומר לעצמו: "לא! זה לא הזמן". הנה זה נקרא מוח שליט על הלב. "אני מבין, יש לי עגמת נפש, אבל איני הולך להרוס את האפשרות להשפיע על לבו. זה לא ייצא טוב, זה לא יפעל מה צריך לפעול, זה לא ישכנע אותו. לא! אמתין להזדמנות אחרת". הלה שואל אותו: "מדוע באת?", והוא בנסותו להיזהר משקר, משיב לו באופן המשתמע בשני פנים: "הייתי צריך להיות פה באזור". הלה שואל אותו: "מה עם כסף?", והוא משיב לו: "לא, ברוך השם, ברוך השם... בלי נדר, כבר נדבר".

לא עושים בלי מוח

הדוגמאות האלה מלמדות אותנו, לא רק שהאדם יכול להשליט את מוחו על לבו, אלא גם **כשאשר האדם ברור עם עצמו עד הסוף יודע שאינו יכול לסור ממוחו, הוא מצליח להשליט את מוחו על לבו.** האדם צריך לומר לעצמו: "אין לי אפשרות לסור ממוחי. אם אסור ממנו, רק אוזק לעצמי. זה לא יעבוד. האפשרות היחידה שיש לי ללכת אל כלי העשיה היא כשאני מחובר אל המוח. אם אעשה בלי לחשוב מה אני עושה, זה לא יעבוד".

נותן לו סכומים יותר מכובדים. אי אפשר לבוא לגביר שלא ראוהו מעודו ולבקש ממנו עשר אלף דולר. זה לא הולך. הוא לא יתן לו. רק אם יצור אתו קשר הדוק, אז יוכל לבוא אליו לאחר חצי שנה ולשאול אותו בהתרגשות: "אוהו... כבר מזמן לא התראינו... איך הולך? מה נשמע עם חתנך? אה, נכון, אני נזכר, נולד לו בן... מזל טוב..." ובסוף לעבור אל מטרת בואו. והנה איש זה, תוך כדי שהוא מתעניין בשלומו של הנגיד, אינו שוכח לרגע אחד מפני מה הוא כאן. הוא צוחק אתו ובוכה אתו, אבל תוך כדי כך, שלושת רבעים ממוחו עסוקים בשאלה: "מתי אני הולך לעבור לנושא שלשמו באתי? מהו הרגע הנכון בשיחה בינינו לומר לו כמה אני מצפה ממנו שיתן לי?".

כך ברא הקב"ה את האדם, שיוכל לדבר, לצחוק ולבכות, ותוך כדי כך לחשוב על עניין אחר. הן אמת שזה יכול לבוא לידי שימוש באופן של שקר, אבל לא לזה נועד. אפשר להשתמש בו גם באופן הנכון. אף בין גבאי הצדקה יש כאלה שעושים זאת באופן בלתי נכון וכל כולם שקר, ויש כאלה שעושים זאת באופן נכון. הם מרגישים את פלוני ובאמת משתתפים בצערו ומתפללים עליו, ועם כל זה אינם שוכחים מה מטרת בואם.

כך מחנכים ילדים

וכעין זה קיים גם כשאחד צריך להעביר מסר חינוכי לבחור שאינו מקבל בקלות. הוא חושב מראש: "מתי אוכל לומר לו? באיזו צורה לומר לו? אני יכול לקרוא לו ולומר לו: סליחה! קמת מאוחר. אני יכול לעשות זאת, אבל לא יהיה לזה תועלת". בסוף הוא מחליט לנסוע אתו לחוף הים ולשוחח אתו על דא ועל הא בעניין חבריו, ולאט לאט להשחיל לו כמה מילים: "חבל! אתה בעל כשרון ויש לך טעם בלימוד. רק הדבר הזה מפריע. אולי נוכל לעבוד על זה

להיות בעומק גדול בהרבה. **זה צריך לחדור אליו באופן שיתפעל ממנו כל-כך...** פעמים שרואים מי שכל-כך מרוגש ומלא התפעלות, **ששום דבר אינו מעניין אותו.** נולד בן בריא ושלם, וזה עתה חזר מבית החולים מלא התרגשות והתפעלות מחסדי ה', והנה שכנו בא אליו אל הדלת ואומר לו: "אתה זוכר שדיברנו לפני שבוע? ובכן, יוצא בענין הכסף... אולי אעשנו באופן..." מיד הוא עונה לו: "תעשה את זה כהבנתך, זה בסדר גמור". מחמת התפעלותו מחסדי ה', הכל מצטמק בעיניו. "עזוב, הכל בסדר, זה מן השמים, זה טוב".

תלמיד חכם אמיתי, נראה כך. הוא תמיד מלא התפעלות, ולכן הוא עונה תמיד בצורה זו. זכורני בהיותי אברך צעיר ששכרתי דירה לכמה חודשים מתלמיד חכם אמיתי, יהודי הספוג בתורה וחסידות, והלכתי לשאול אותו טרם צאתי ממנה היות שהייתי בה במשך תקופה קצרה בלבד אם לחשב את השכירות לפי חודשים או לפי ימים, כאשר לפי ימים המחיר גבוה יותר. אני עדיין זוכר את האור שהיה נסוך על פניו. הוא אמר לי: "איך שיוצא לך יותר טוב". הרוממות... החיבור אל המוח... הוא לוקח כסף, הוא שוכר דירה, כן, אבל הוא מרומם. למה? כי הוא לומד, כי הוא קרוב אל ה'.

זה מה שהקב"ה רוצה מן האדם, שגם בעסקו בעניני ממון, יישאר מחובר לשמים, ובהתאם לכך יהיה לו קל להאיר פנים ולוותר משלו. אכן פעמים שזה נהיה יותר קשה, כגון שפלוני נכנס עמך בדין ודברים ורוצה להוריד אותך למדרגתו. זה הרי תמיד מלאכת הכסיל. לכן אסור להתווכח עם חסר דיעה. אחד מהפירושים של 'אסור לרחם עליו' הוא: אל תתווכח אתו. הוא מוריד אותך לרמה שלו. אך כשהאדם מרומם ומחובר לשמים בחיבור חזק, אין

יש בעלי מנגנים, יש משמחים, יש בדחנים, שאפשר להציע להם סכומים גדולים כדי להזמיןם, והם יכולים להשיב: "לא! אינני יכול לבוא באותו לילה. אני אהיה עייף ומוחי לא יעבוד כראוי. לעשות חצי עבודה, אינני מסכים. זה יזיק לי לעכשיו ולעתיד". הוא צריך את הכסף, הוא הרי מחתן את הילדים, אבל הוא כבר מגיע משם. הוא כבר עשה דברים כאלה בעבר, וכבר יודע איך זה נראה.

כך הוא גם בענין שלום בית. יש מי שהקב"ה ניסה אותו ואין בינו לבין נוות ביתו הבנה מוחלטת. לפעמים הוא חוזר לביתו ורוצה להעלות על השולחן איזה נושא, אך מיד רואה שאין זה הזמן המתאים לכך. הוא דוחה זאת לזמן אחר. וכשמגיע הזמן והוא מחליט להעלות אותו על השולחן, הוא יודע שהוא צריך להחזיק את עצמו רגוע כי בין רגע הכל יכול להתפוצץ ויפסיד את הכל. הוא מנסה מכאן ומנסה משם, וחודר לאט ובזהירות, ובודק בכל עת, וכשרואה שאין זה הזמן, מיד הוא לוקח צעד לאחור. הוא מבין כבר. היו לו כבר מאה דוגמאות שבהן אמר מה שרצה לומר וראה לאן זה הוביל אותו.

כך עושים השתדלות

ובענין ההשתדלות, יש מי שעדיין בגדר מתחיל ואינו מבין כלל שיש בעיה להפריד את העשייה מהמוח. הוא כבר עשה איזו סגולה, הוא כבר נתן צדקה, הוא כבר התפלל, עכשיו הוא מכניס את ראשו ורובו לתוך הבוץ. אבל אפילו מי שאינו שם, אך מבין שהוא צריך לחשוב כל פעם - "אני בידי של הקב"ה, ואני צריך שיכניס לי את המילים הנכונות לפה, לאדם מערכי לב ומה' מענה לשון", מכל מקום הוא צריך להתחיל להבין **שהדרך שהידיעות של התורה הקדושה נכנסות בתוכו, צריכה**

אומרים, שלא יתפעל ממהלכי העוה"ז, אלא מוחו יישאר מחובר לשמים וינסה לצעוד על פיו.

כדת מה לעשות

והנה בעסקנו בסוגיא זו, צריך להתבונן, לאן בעצם רוצה האדם להגיע? הנה בשיעור הקודם דייקנו בדברי רבינו בעל חובת הלבבות שהזכיר מידות טובות, ונאמר לאור הנלמד עכשיו, שהסיבה שהקב"ה רוצה שהאדם ישליט את מוחו על לבו היא מפני שרוצה **שהאדם ימשיך את הרוממות שיש לו** בחלקים הגבוהים ביותר שלו (או בזמנים הגבוהים ביותר שלו) **לחלקים הנמוכים ביותר שלו. זהו תכלית האדם בעולמו.** אם האדם מצליח בלילי טבת הארוכים את החמימות וההתלהבות של ימי הרצון, ולהתפעל מזה באופן שכאשר העוה"ז מדבר אליו, הוא אומר: "איני רוצה לאבד את הטעם בשבת", הרי הוא מקיים את תכליתו בעולמו.

וכעת נראה איך באמת יכול האדם לעשות כן באופן מעשי. הנה **השלב הראשון** הוא **שמתבונן ומחשב בכל מה שהוא עושה לעשותו נכונה.** ונסביר: כשהאדם פועל בכלי המעשה שלו, יש הרבה דברים שהוא יכול לחשוב עליהם תוך כדי העשייה במסגרת העבודה הנ"ל. נאמר בדרך הנחה שיש עשרה דברים אשר מחולקים לפי מדרגות זו למעלה מזו. המדרגה העליונה ביותר, רחוקה מאוד ממה שהוא עושה. ידיו פועלות ומוחו בשמי השמים. הוא בכלל לא כאן. אכן לאדם פשוט מהלך זה קשה מאוד, כי אם ילך במהלך זה, יתכן אחד מהשנים: או שהוא מרמה את עצמו, או שאינו עושה מה שצריך. כי דומה הדבר למי שמדבר בענין אחד וכותב בענין אחר באותו זמן. הביני יששכר' היה יכול לעשות דברים כאלה. לא אנשים כערכנו.

הוא נמשך אחריו. אין הוא מסכים לרדת אתו לרמתו. הוא עושה כל טצדקי שלא יצטרך בכלל להיות אתו דבין ודברים.

לא הולכים לבית דין

בעבר כבר דיברנו כמה פעמים שראוי לאדם לעשות כל מה שיכול כדי שלא יצטרך ללכת לבית דין, והבאנו מספר **יסוד התורה** של הרה"ק **רבי ברוך מקאסוב** זצ"ל מתקופת זמנו של הבעש"ט הק', שם כתב בפירושו: "אל תלך לבית דין! אל תלך לבית דין!". האדם שואל: "הרי יש מקצוע שלם של חושן משפט!". אך כבר היו **מהצדיקים** שאמרו שחושן משפט נועד לאנשים שאין להם אמונה ובטחון. ובכן, מה יטען האדם? - "האם אני צריך להפסיד מיליונים?!" לא! אתה צריך לנסות להתפשר אתו. המהלך הנכון ביותר הוא לקחת מישהו שיעמוד בתווך וינסה לפשר בין הצדדים. נקודת הדבר היא **שכאשר אתה יורד אתו לבית דין, אתה כבר מופעל, וחבל. כבר איבדת את עשתונותיך.** אם אתה צריך להתווכח עם פלוני באופן של יקוב הדין את ההר - "אני צודק... לא כן! אלא אני צודק ואתה וסייעתך הרמאים", הפסדת. אתה רוצה לדעת אם מותר? בוודאי מותר. יתירה מזו, בעצם הדבר, **לו היה האדם יכול להישאר עם מלוא השמחה ושלוות הנפש ועם מלוא האמונה והבטחון וכך ללכת לבית דין** להביא את המשפט ליושבי על מדין, אפשר שהיה ראוי לעשות כן. אך הבה נדבר בלב גלוי: איך? היכן לבך בכל התקופה הזו שאתה יורד בינא ודיינא? לבך אינו נוכח כלל. אתה קרוע בתוך עצמך. אתה מתפלל, יש לך אמונה, אך ברגע שאתה סוגר את סידור התפילה, אתה נופל. זה אינו מהלך.

אכן זה מה שהאדם מחפש. הוא מחפש להגיע למצב שלא יתפעל ממה שאנשים

וכיון שהאדם פועל באופן זה, הרי הוא מחובר למוחו, כי הוא אומר בכל עת: "אני צריך לעשותו נכונה, אני צריך לעשותו נכונה", ומה עומד מאחורי תביעה זו? - "אני צריך להיות ירא שמים. לאו חכמה היא להיות ירא שמים רק בבית הכנסת. **צריך להיות ירא שמים גם כאן.** אם יש לי ספק, אם עשיתי עבודה מסוימת כראוי אם לאו, אינני נוטל על זה כסף, כי רצוני להיות נאמן עד הסוף".

כוונת המוהל בשעת הברית

לעשות דבר נכונה הוא אחד מהענפים של מוח שליט על הלב. פעם שמעתי בשם מוהל מפורסם שהיה עורך בריתות הרבה גם בבתי הצדיקים, שפעם אמר לו מקובל אחד המשתייך לאחד מחצרות החסידות: "היות שאתה עורך את הבריתות של בית רבינו, אני רוצה ללמדך קצת כוונות". הלך המוהל לשאול בעצת רבו. שאל אותו רבו: "מה אתה מכוון עד היום בשעת הברית?" השיב לו: "שני דברים אני מכוון: הראשון, **לעשות את מלאכת הקודש באופן המושלם ביותר,** והשני, **לקיים רצון בוראי למול את בני ישראל.**" אמר לו רבו: "אם זה מה שאתה מכוון, תשאיר ככה".

מה הפשט? כמו שדיברנו עכשיו. יש כמה דרגות במוח שליט על הלב, אך מי שמכוון כוונות גדולות על פי הקבלה ושוכח לכוון לעשות את מלאכתו נכונה, הוא מדלג על השלב הראשון, ואם כן הוא עלול לחזור אל הפירוד בין העשיה והמחשבה, כי אין לו את הדבק המחבר את כלי המעשה עם המוח.

תארו לכם מי שמקשיב לצרת זולתו, וחושב תוך כדי כך: "הבה אעשנו נכונה". הוא מטה את אזנו, הוא מרגיש בצערו. אכן, הוא יכול לפרוץ בבכי תוך כדי השמיעה.

והמדרגה הנמוכה ביותר במסגרת עבודה זו אשר שווה לכל נפש, היא זו שאמרנו **שבשעת העשייה, האדם מתכוון ומחשב לעשותה נכונה כפי שצריך לעשותה.** דבר זה קל בהרבה לאדם לחשוב עליו, כי הוא מקושר למה שהוא עושה. אדרבה, הוא חושב על מה שהוא עושה, אך **הוא חושב איך לעשותו כראוי. זהו העבודה שלנו.** זהו החלק שאתו אנו צריכים להתחיל. כי הוא אמת, הוא שולחן ערוך, **וזה מה שיגרום לו לאדם שלפעמים תתחמק לו במוחו מחשבה יותר גבוהה.**

חייב לעבוד בכל כוחו

הן כך כתב הרמב"ם בסוף הלכות שכירות (יג, ז) בענין השכיר העובד אצל בעל הבית: "כדרך שמוזהר בעה"ב שלא יגזול שכר עני ולא יעכבנו, כך העני מוזהר שלא יגזול מלאכת בעה"ב ויבטל מעט בכאן ומעט בכאן ומוציא כל היום במרמה, אלא חייב לדקדק על עצמו בזמן, שהרי הקפידו על ברכה רביעית של ברכת המזון שלא יברך אותה. וכן חייב לעבוד בכל כוחו, שהרי יעקב הצדיק אמר (ויצא לא, ו) כי בכל כוחי עבדתי את אביכן". ומסיים שם: "לפיכך נטל שכר זאת אף בעולם הזה שנאמר (שם ל, מג) ויפרוץ האיש מאוד מאוד".

כשהאדם עובד, הוא משתדל ככל שהדבר תלוי בו, לעשות את מלאכתו בנאמנות. וכך הוא אומר לעצמו: אתה יודע מדוע אני צריך לעשותה בנאמנות? לא כדי לשכנע את בעה"ב כמה אני מסור לו, ולא כי אני רוצה לבקש ממנו העלאה, אלא **מפני שאני רוצה להיות ירא שמים. אני רוצה לעשות את תפקידי בשלימות.** אינני מחפש להתעצל קצת, אינני מחפש לרמות קצת. אני מחפש אך ורק לעשות את מלאכתי נכונה.

פירושו של דבר שנמשך אחר צלילי העוה"ז. אכן **עבודת המחנך היא להשתדל בכל כוחו שלא להימשך אחר צלילי העוה"ז**, אלא יאמר: "לא הולך כפי שתכננתי. אני מכניע את עצמי".

פעמים הרבה יש שאתה מתחיל לשוחח עם הילד ואתה בטוח שהשיחה תהיה חלקה, ולמעשה, הילד אינו זורם אתך כלל. הוא רק מתחצף. אתה רוצה להרים עליו את קולך ולהעיף אותו לכל הרחות, אבל אם תעשה כן, הרי הלכת לאיבוד. אתה מצליח להשליט את מוחך על הלב על-ידי שאתה עוצר לחשוב מה נכון לעשות עכשיו לאור המצב, ומהר מאוד אתה מגיע למסקנא שלאור המצב נכון לומר לו, ולו מצד חכמת חיים: "מה, באמת?! כך אתה מרגיש?! אני שומע, אני שומע". אתה אומר לעצמך: "אני יורד בעוד דרגה, מה אני יכול לעשות? חשבתי שאצטרך לרדת בשבילו רק שלוש קומות מתחת לאדמה. עכשיו אני רואה שהוא גר בקומה החמישית מתחת לאדמה. אני ממשיך לרדת עוד".

בשביל לחבר את העשייה אל המוח, אתה צריך לאמץ את מוחך לחשוב על העשייה עצמה, איך עושים אותה נכונה? איך הקב"ה רוצה שאעשנה עכשיו? ממש כמו כשהאדם מל או שוחט. דבר ראשון הוא צריך לראות שהעשייה תהיה נכונה. אי אפשר לשוטט ברקיעים ולעשות את העשייה נכונה.

אם כנים אתם

הנה אנו רואים פעמים הרבה כשהאדם עושה איזה דבר, שיש פער בין מה שהוא אומר לבין הסיבה האמיתית. קחו למשל אב שחוזר עם בנו מבית הכנסת ואומר לו: "במשך כל התפילה דיברת ועשית קולות... אתה עושה לי בושות..." הנה אב זה מגלה

הנה בוודאי הוא צריך להתפלל במחשבתו שהקב"ה ישים לו את הדיבורים הנכונים בפיו, אבל אם אינו חושב על פלוני, אין הוא יכול לעשותו נכונה. החשיבה על פלוני וההשתתפות בצערו, הן המחברות את העשייה אל המוח, וכשהם מחוברים, אז מתנוצצות עוד מחשבות נעלות בלבו תוך כדי השיחה - "אני רוצה לזכור שהוא בנו של הקב"ה והקב"ה הוא זה שאציב אותי כאן להיות לו לעזר ואחיסמך, ויהי רצון מלפניו שיורני בדרך הנכונה". זה מה שבונה את האדם נכונה.

וכך הוא בענין ההשתדלות. אם יתחיל האדם במדרגה העליונה ביותר, הוא יאבד את דרכו. הוא צריך לחשוב כך: "תחילה לכל, הבה ואשתדל לעשות מה שאני עושה, נכונה על פי התורה", וזה מה שיביא אותו לחשוב על הקב"ה, שאלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו. וכך מוחו הולך ברצוא ושוב. הוא מחובר לעשייה ומדי פעם חושב על הקב"ה.

חיבור העשייה למוח כשעוסקים

בחינוך

נביא משל נוסף, ונזכור שכל המשלים הם גם נמשלים, כי כולם מעניני ההשתדלות הם: המחנך בא לחנך את הילד, ומלאכה קשה מוטלת לפניו, כי הילד הוא גרעין קשה ואף הנושא שהוא רוצה לדבר עליו נושא בלתי נעים הוא. הנה לפני שהוא ניגש אל המלאכה, הוא נושא תפילה לה' שישים את המילים הנכונות בפיו ושישפיעו על הילד לטובה. ואז הוא ניגש אל הילד. והילד, הילד מתחצף אליו. הוא מקבל את פניו, במילים של חוצפה, ואח"כ מתווכח אתו על כל דבר כאילו היה בן גילו. ובכן, כאן שעת המבחן של המחנך, כי ברגעים ספורים בלבד הוא עלול לשכוח מתפילותיו ולבוא לידי כעס, ואם יבוא לידי כעס,

אמיתי עם עצמו, ואז הוא חושב מה כן נכון, מה כן מגיע ממקום טוב, וכך רצונו, מוחו ולבו נמצאים במקום אחד, וכיון שהם נמצאים במקום אחד, הוא יכול לרדת אל בנו ולהשפיע עליו.

משנים את הרצונות

ואל הנמשל: כשהאדם פועל להשיג איזה דבר (זהו בעצם השתדלות מכל סוג שהיא), אם הדחף הפנימי לכך הוא דבר צדדי, למשל, הוא רוצה להרויח הרבה מאוד כסף, אם הסיבה האמיתית היא מפני שהוא נבהל להון, **הגם שמתפלל תחילה ומדבר על אמונה ובטחון, כשהוא מגיע אל ההשתדלות, הוא פועל מתוך רצון אחר לגמרי**, והרי הוא דומה לאב זה שמדבר עם בנו באיצטלא של חינוך, ולמעשה הוא מבקש לחסוך מעצמו בזיונות, וכיון שכן, אין זה יכול להצליח.

יתירה מזו, כשהאדם עוסק בפרנסה, **את מי הוא צריך לשכנע? את עצמו, את החלקים האחרים שלו.** זוהי העבודה. **הוא צריך שהכתוב בספרים ייכנס למוחו באופן שהמוח יגרום ללבו להתפעל. וכשהאדם אמיתי עם עצמו ויודע שמה שדוחף אותו, הוא דבר אחר לגמרי**, הרי הוא מבין שהשתדלותו לא תועיל, ונעשה מוכן לשנות קצת את רצונותיו. אכן כן, אדם חכם משנה את רצונותיו בכל עת. פעם רצה דבר פלוני, והיום - אינו רוצה. למה? כי תפס - "למה אני צריך את זה?". יכולים לראות אנשים שתוך חצי שנה הם משנים את רצונותיהם כמה פעמים. למה? כי עשו את החשבון - "כשהייתי צעיר, רציתי להשיג את זה. אך באמת אינני צריך את זה. זה רק מביא עגמת נפש".

ידוע תדע שכאשר אתה עושה כן, אתה בונה את נפשך באופן יסודי, כי בו ברגע

שלא כבוד ה' מעניין אותו. "יש לי בעיה. אתה עושה לי בזיונות. ובגלל זה אני עכשיו מצוה עליך בכל תוקף: תעמוד במקומך כל הזמן ותסתכל בתוך הסידור".

האמת שבני אדם נוהגים כך לא רק בענין זה, אלא גם בענין חינוך הבנים והבנות באופן כללי. הבן רוצה ללכת קצת אחרת, והאב יוצא מכליו. האב שואל: "וכי לא אומר לו כלום?! אני צריך לתת לו לעשות ככל העולה על רוחו?!". רגע אחד! מה כל-כך מציק לך? "מה פירוש? הוא לא מתנהג כראוי!". נו, תמשיך הלאה. ומה קורה? "הוא עושה לי בזיונות. כולם מדברים עלי ראו בנים שגידל זה".

ובכן, בשלב הראשון הבה נהיה אמיתיים עם עצמנו ונכיר בכך. מפני מה אתה מדבר אתו? כי אתה רוצה לשכנע אותו שלא יעשה לך בזיונות. אני שומע. אך מה נעשה שיש לו תכנית אחרת לחיים? באמת אתה צודק שמצד כיבוד אב אסור לו לעשות לך בזיונות, אבל **כשאתה רוצה להשפיע אליו, עליך לדעת שהדרך היחידה להשפיע היא על-ידי הבאת שני הצדדים לעמק השווה.** אפילו בעניני מסחר, אם כל אחד מהצדדים מחפש משהו אחר, אין בשביל מה לישא וליתן בכלל. צריך לקרב את דעותיהם זו לזו, ולאחר שהן מתקרבות, אז אפשר לעבור את הגשר. כך בענין החינוך, אם אתה חושב על איזה ענין אחר, אתה נמצא מאוד רחוק ממנו. רצונך ומוחך נמצאים אי שם. ואז הגם שאתה מתפלל קודם לכן, כשאתה ניגש לדבר אתו, אתה מפוזר ומפורד.

הדרך הנכונה היא שהאב חושב ומתכוון לפני שהוא ניגש לדבר עם בנו: "אולי אין זה הזמן המתאים? אולי לא נכון בכלל לדבר אתו על זה? אולי יש לי כאן נגיעות?". **דבר ראשון הוא מנסה להיות**

כי לא מחשבתי מחשבותיכם

ראיתי מובא מהרה"ק מרוז"ן זיע"א: הכתוב אומר (ישעיהו נה, ח): "כי לא מחשבתי מחשבותיכם ולא דרכיכם דרכי נאום השם". הקב"ה אומר לבניו: פעמים הרבה כשאתה לומדים ומתפללים, אינם חושבים את מחשבתי, אלא את מחשבתיכם, ואם כן **לכל הפחות כשאתם עוסקים בעניני גשמיות, תחשבו לפעמים את מחשבתי**. הקב"ה כאילו בא בטענה: אם כשאתם עוסקים בשלי אתם חושבים על ענייניכם, כשאתם עוסקים בשלכם, תחשבו על עניני.

על דרך זו היה מעשה עם הרה"ק רבי מרדכי מנעשניו זיע"א שפעם נכנס אצלו איש אחד והרבי התעניין בו בענין פרנסתו, והאיש הרהר לעצמו: "מדוע הרבי שואל אותי בענין הפרנסה? הרי הצדיק צריך להיות דבוק בתורה ותפילה!". כיון שחלפה מחשבה זו במוחו, תיכף ומיד אמר לו הצדיק: "כשאתה עומד ומתפלל, אתה חושב על מאה ואחד דברים שאינם שייכים כלל לתפילה, ואם כן מה קשה לך להבין שכאשר אני מדבר אתך על פרנסתך אני חושב על עניינים רוחניים?".

אם תשמעו בישר תשמעו בחדש

הלימוד מזה הוא שהאדם בין כה וכה עוסק בשני דברים בבת אחת, כך שאין באים עכשיו לגלות כח חדש באדם שיעסוק בדבר אחד ויחשוב בדבר אחר. אתה ממילא עושה זאת, השאלה היא רק אם אתה רוצה להמשיך להיות מונח בשטויות, בשעת התפילה לבהות בחלומותיך, ובשעת הלימוד לרחף בעולמות אחרים, או שאתה רוצה להחליף זאת. איך מחליפים זאת? פשוט מאוד, כשהאדם שקוע בלימוד ומתלהב בו, הוא חושב על לימודו בכל עת, וכפי שהרה"ק ה'דברי חיים' זיע"א היה

שהאדם מפסיק לרצות את הדברים האלה, הוא מאסף את חלקי נשמתו וכולם נעשו לאחדים.

סיכומן של דברים

סיכום הדברים: **השלב הראשון** הוא מה שדיברנו שהקב"ה רוצה שהמוח והעשייה ייפגשו, והיינו שבעת שהאדם עובר מהתפילה אל ההשתדלות, לא יתנתק מן התפילה, אלא יעשה את ההשתדלות תחת הרושם של התפילה. ואמרנו שהרבה פעמים האדם מצליח לעשות כן, כגון כשאינו מגיב למי שמביישו מפני שמוחו אומר לו לא להגיב, או כשאינו עושה דבר בלתי נכון מפני שמוחו אומר לו: אל תעשהו הגם שאתה רוצה! אך אמרנו שצריך שהמוח יחשוב את הדבר הנכון, היינו לא להצליח בעולם הגשמי, אלא להתקרב אל ה'.

ועוד ראינו שצריך שמחשבת המוח תהיה חזקה באופן שתגרום ללב להתפעל. והבאנו כמה דוגמאות מבני אדם שמתפעלים על-ידי מחשבת המוח וממילא אין לבם חומד כל-כך. ואז דיברנו שמהלך הדברים הוא להתבונן בכל עת איך לעשות את ההשתדלות נכון על פי התורה. החלק הזה הוא הקרוב ביותר אל העשיה, וממילא העשיה מתחברת אל המוח. וזה מה שמסייע לאדם לזכור שהקב"ה נמצא אתו ומנהלו ועוזרו.

ואח"כ למדנו שעבודת האדם היא להביא את המחשבה עד לכלי העשייה ממש, ולכן צריך האדם לבדוק את עצמו, ואם הוא מגלה שהרצון הפנימי אינו נובע ממקום נכון, עליו לשנות את רצונו. ראשית כל הוא צריך שרצונותיו יהיו נכונים, וכיון שיהיו נכונים, יוכלו להתחבר למחשבתו, ומחשבתו לעשייתו, וכשכולם יהיו שווים, יוכל לשכנע ולהשפיע.

ובחידושים... אכן לחדש חידושים מאוד עוזר לזה, כי כשהאדם מחדש חידושים, יש לו התפעלות. כל עוד אינו מחדש, הוא אומר: "כבר שמעתי שהקב"ה מנהל את העולם, תודה, מה עוד? תגיד לי איזה חידוש". אכן יש חידושים. בטחון הוא סוגיא גדולה. **כשיש לך חידוש, יש לך התפעלות, וכשיש לך התפעלות, פחות אתה מתפעל מהעולם הזה בשעה שאתה עוסק בעניינים הגשמיים.** שים לב לכך בכל תחום שאתה רוצה לעבוד. אתה רוצה ללמוד ולהצליח? תתפלל במחשבתך לריבונו של עולם שיהיה בעזרך. אתה רוצה לעסוק בענייני ממון? תחשוב על הדברים האלה, תחזור עליהם, תחדש בהם. **זה מה שמעיד את האדם. זה עושה אותו אדם. אתה רואה איך הוא מדבר וכיצד הוא נוהג. אתה רואה שהעשיות שלו צמודות למה שהוא לומד.** מה שאין כן אם אין לו התפעלות מהבנת המוח, כי אז העשייה נשאת פרודה ממנה.

אומר שהוא חוזר בתשובה כל ימיו על התשובות שנפלו לו במוחו באמצע התפילה. התכוון לומר שלא צריך להיות כך, אבל מה יעשה שהיה כל-כך שקוע בלימוד, שבשעת התפילה מוחו המשיך לחשוב על הלימוד.

ורבים המה שזה קורה להם. אני זוכר בבחרותי כשהיינו ישינים ביחד בחדר אחד, שהיה שם בחור אחד מתמיד, שבאמצע שינתו היה מדבר בלימוד, קצות, נתיבות, כמעין המתגבר. אבל אין צריך להגיע לכך. יש הרבה בני אדם השקועים בלימוד שאתה מדבר אתם בעניינים אחרים, ופתאום אתה רואה אותם מנתרים ממקומם בהתפעלות - "אני חושב שיש לי תשובה". בכלל מצוי הדבר שאתה מדבר עם האדם בענין אחד ופתאום הוא עובר לנושא אחר, למה? כי הוא שקוע בנושא האחר. אומר הקב"ה: יש לך את זה. התכנית היא שתתלהב באמונה

יום רביעי פרשת ויחי ט"ו טבת תשפ"ד

הדרכים להשקות את הכישרונות והכוחות הפנימיים

לעמוד שם ולהוריד שפע לבני ישראל. אכן התלמיד חכם עומד במדרגה גבוהה בהרבה, כי **עיקר התכלית בעוה"ז הוא לעמוד במקומות הנמוכים ולהאירם**, ודייקא מפני כך תפקידו לעמוד במקום שהוא עומד ולברר שהשפע הבא על-ידי הכהנים, הולך למקומות הנמוכים. ה'שפת אמת' כותב שם בלשונו: "והרי בני ישראל נמנין קודם הלוויים (בפרשת במדבר), להגיד כי **העיקר הם הישראלים, ועליהם יש ראשים שהם הכהנים והלוויים**". ניתן לראות זאת גם מהכמות, עיקרו של כלל ישראל הוא הישראלים, אך הללו צריכים להתברך, על כן הם זקוקים לראשים שיברכו.

רואים זאת גם מהסדר של רב ותלמיד שרב אחד מחזיק תחתיו הרבה תלמידים. מדוע הוא כן? כי העיקר הוא התלמידים. כלל ישראל בנוי מהמון העם שמתמודדים עם עניני העוה"ז, והרב קיבל כח להשפיע במתנה מן השמים, אך לא הוא עיקר התכלית. אמנם הוא צריך למלא את תפקידו כפי שהכהנים צריכים לקיים את תפקידם ולברך את ישראל, אבל **עיקר התכלית הוא כל העומדים מלמטה ומתברכים ומקבלים את השפע ומאירים במקומות הנמוכים**.

כה תברכו את בני ישראל

יש שם גם בפרדס יוסף בשם האדמו"ר מגור (הכוונה לאמרי אמת זיע"א) ששאל מדוע התחיל מיד בצורת הברכה: "כה תברכו את בני ישראל", ולא הקדים לצוותם לברך את ישראל, וכפי ששאלו בגמרא על התנא:

כהן גדול ותלמיד חכם, מי קודם?

ב'שפת אמת' (נשא תרמ"א) מביא לשון הגמרא (הוריות יג, א): ממזר תלמיד חכם קודם לכהן גדול עם הארץ, שנאמר יקרה היא מפנינים, מכהן גדול שנכנס לפני ולפנים. ושואל כיון שתלמיד חכם קודם לכהן גדול, למה לא יכנס לפני ולפנים ביום הכיפורים? נניח שנמצא תלמיד חכם אמיתי שלומד תורה לשמה עם כל המפרשים, מדוע לא ייכנס לקודש הקדשים?

משיב ה'שפת אמת' שמדובר בשתי **דרגות שונות, כל אחת תפקידה המיוחד** לה. כי **התורה יורדת למקום נמוך**, כדאיתא במסכת **תענית** שהתורה נמשלה למים, דכתיב הוי כל צמא לכו למים, כי היא דומה למים שמניחין מקום גבוה והולכין למקום נמוך, וזה **עיקר כח התורה להמשיך מהנסתר להנגלה**. כלומר, ממקום גבוה מאוד למקום נמוך מאוד, לכל פרטי העוה"ז. **וכל מה שחסר יותר לאדם ומתייגע בתורה, מתמלא חסרונו, וכך התורה מתגלית לו יותר ויותר**. אבל מדרגת הלוויים והכהנים הכל מתנה מהש"ת, כי אין לו לאדם להתקרב מצד עצמו, רק מצד בחירת ה' בכהנים ובלויים. ותפקידם לעמוד מעל הישראלים, כי **הקב"ה בחר בהם לקרבם אליו, ולעזור להם לקבל את שפע התורה ולסייע להם להמשיך את התורה למקומות הנמוכים**.

ולכן הכהן גדול דווקא נכנס לקודש הקדשים, כי **להתקרב עד כדי כך אל הקב"ה, זהו תפקידו של כהן גדול**. תפקידו

שנדבקים כולם בשורש העליון". אכן כל אחד בלי יוצא מן הכלל יש לו את תפקיד המשפיע, כי הוא רב לתלמידים, אב לבנים, או לומד בחברותא. כל אחד נחשב כלפי מי שלמטה ממנו כאהרן הכהן וצריך לברכו.

השתקפות מזיו אורו של הקב"ה

יסוד נפלא הוא וכעת נראה שזה מגדיר את עבודת ה' של האדם, הן באופן כללי לאן הקב"ה רוצה שנגיע, והן באופן פרטי מה הקב"ה רוצה שנעשה כדי להגיע לזה. ביום שני התחלנו לדבר על כך וראינו זאת בפרשה שיעקב אבינו בירך את השבטים ותכלית הברכה היתה לגלות את האור המיוחד שטמון בנשמת כל אחד לפי שורשו, שלא יישארו חבויים תחת הלבושים, אלא יאירו כלפי חוץ ויתקיים בהם מלאים זיו ומפיקים נוגה נאה זיום בכל העולם. כך ראינו ש**זהו תכלית כל אחד שיהיה איש מבורך ותכונתו הפנימית תתחיל לפרות ולרבות**. והסיבה שזוהי התכלית, כי **כך האלוקות מתגלית החוצה**. הוי אומר: **התכונה הקיימת באדם איננה רצון בעלמא**, אלא היא אחת ממדותיו של הקב"ה שמשתקפת מנשמתו, ולכן הוא עצמו אינו יכול להסביר מדוע יש לו את הרצון הזה, כי רצון עמוק ביותר הוא, בבואה מזיו אורו של הקב"ה. והקב"ה רוצה שתכונה זו תתגלה יותר ויותר, ועל-ידי כן תיראה אלוקות בעולם.

והנה ידוע שכאשר יש לו לאדם רצון בלתי טהור, או כאשר מתעורר בו אש של כעס באופן שאינו ראוי, בשורש מדובר בדבר טוב, אלא שהתגלה עכשיו באופן בלתי טוב. ניקח לדוגמא את מידת הנצח. אתה רואה את פלוני שאוהב תמיד להתנצח, תמיד הוא צריך לצאת וידו על העליונה, יהיה מה שיהיה. בשורש זה מגיע ממקום טוב, כי הקב"ה השתיל בנשמה מדה זו כדי שהאדם יוכל לנצח במלחמת היצר.

"תנא היכי קאי?". היכן ציווית אותם לברך את ישראל שאתה אומר להם כיצד לברך. ותירץ שהכהנים יש להם מדת החסד ומצד טבעם רוצים מעצמם לברך את ישראל, ולכן לא הוצרך לצוותם לזה, רק הוצרך לומר להם כיצד יברכו.

ולדברי ה'שפת אמת' ההבנה פשוטה, כי באמת כל מהותם של הכהנים אינו אלא להמשיך את השפע על ישראל, שהרי לכך נבראו, ואם כן בוודאי יש להם רצון מצד טבעם לברך את ישראל, וכעת אין צורך אלא להורותם כיצד לברכם. ואפשר שעיקר המצוה הוא על הישראלים לעמוד נוכח פניהם של הכהנים ולקבל את ברכתם (כמו שכתב החרדים שהישראלים מצווים בזה מן התורה), אך הכהנים עצמם אין להם צורך בציווי, כי הקב"ה הטביע בהם הרצון לברך את ישראל, כי רצונו שהשפע יבוא לישראלים מעילה לעלול ולא ממנו בקושר, כך שאין להם מלחמה גדולה בענין זה.

נטייה חזקה להשפיע

והאמת שיכולים לראות לא רק אצל הכהנים, אלא גם בקרב הישראלים, שיש אנשים עם נטייה חזקה להשפיע. הם מרגישים בזה תענוג מיוחד, יותר משאר בני אדם. אכן כפי שהקב"ה הטביע בכהנים רצון לברך, כך הטביע ברב או במשפיע רצון ללמד ולהשפיע, כי לכן נבחר לצורך התלמידים, ומתנה היא שקיבל ולא בזה מתקיימת מלחמתו, ועכשיו העבודה שהתורה באמת תצליח לרדת אל המקומות הנמוכים.

ממשיך ה'שפת אמת' שבאמת הברכה כבר נמצאת בבני ישראל, כי הקב"ה אמר לאברהם והיה ברכה, ומאז הוא ובניו מבורכים. אך רצון הקב"ה שהכהנים יעמדו מעליהם ויעוררו את הברכה שבקרבם. וכותב שם בלשונו: **"וכן יש תמיד מדריונות וכל אחד צריך לברך למי שלמטה ממנו עד**

שיהיה מבורך. **דבר ראשון תוציא את תכונותיך, ואז תהיה עבודתך לזכנך וליישרן ולכוונן לצד הטוב.** ודבר זה נוגע בתרתי. ראשית, **אם רואה אדם שיש לו נטייה חזקה לאחת מהמדות,** הוא כועס מהר או מתאוה מהר וכדומה, **במקום להישר ברוחו, יבין שהוא כבר צועד בדרך.** אם אתה שואל אדם: מה נטיותיך? מה כוחותיך? מה כישרונותיך? והוא משיב: איני יודע. הרי הוא עומד רחוק יותר. הוא מדדה מאחור. מה שאין כן **כשיש לו לאדם איזו מדה שמפעפעת בו, אלא שהיה לו כשלון גדול בגלל זה, כי הוא כבר עומד בשלב מתקדם יותר.** אין זה חיזוק בעלמא, אלא כך הוא האמת.

סיבה יש מדוע יותר קל להיות מלמד בכיתה ב' מלהיות מלמד בכיתה ח', כי בכיתה ב' הילדים עדיין רדומים. כשהם מתבגרים קצת, הם מתחילים להוציא את תכונותיהם, וכיון שעדיין אינן מכוונות ומעודנות, קשה מאוד להתעסק אתם. אך ככה זה צריך להיות. זה מוכרח להיות כך, כי אי אפשר לדלג על שלבים.

האדם מצווה להוציא את כוחותיו

ושנית זה נוגע לענין מה מצווה האדם לעשות. אנשים רגילים להתאפק מלעשות שימוש בכוחותיהם, הן במילי דעלמא והן בדברי תורה, כגון להשפיע באופן מסוים. תתחיל ללמוד עם בחור, תהיה איזה משיב, תמסור בשבת אחרי הצהריים איזה שיעור לילדים. לא! הוא חושש שלא יעשה את זה נכון. הוא ירא מהכישלון. זה קשור במדה רבה לגאווה, כי אינו יכול לראות את עצמו נכשל, וכן זה קשור לפחד, כי אינו מרגיש מספיק חזק פנימי. אך יש כאן נקודה נחוצה מאוד: **כיון שהאדם התחיל להוציא את כוחותיו, אע"פ שהוציאם באופן מעוות, ואע"פ שמישהו נפגע ממנו (ובוודאי הוא צריך**

מדה נפלאה היא עד מאוד, כי רק על ידה יכול האדם לכבוש את יצרו ולנצחו. אך היות שהאדם עדיין צעיר ועדיין לא זיכך את מדותיו, יוצאת מדה זו באופן מאוס כאשר הוא אוהב להתנצח עם כולם.

רחש לבו דבר (טוב?)

ובזה נאמר דבר נפלא: כשאתה רואה אדם שכובש את מדותיו ואינו משתמש בהן כלל, אתה רואה אדם עצל ועצב וחסר חיות, מעין בעל-חי בר דעה. מאידך, **כשאתה רואה אדם שמשתמש במידותיו, אע"פ שעדיין אינן מתוקנות, אתה כבר רואה גילוי אלוקות אך באופן ההפוך.** נמצאת אומר **שלהשתמש עם המדות הגם באופן בלתי מתוקן, עדיף מאשר לא להשתמש בהן כלל.** ולכן יש לה לתשובה מאהבה כח גדול מאוד, כי מי שצריך לחזור בתשובה, כבר נמצא אחרי כברת דרך. אכן זהו לפי הנאמר בתורת החסידות בענין גדול עבירה לשמה וכיו"ב, אבל אין צורך לדבר עכשיו על מי שעבר עבירות חמורות. די בכך שנדבר על מי שיש לו נטיות. כשאתה רואה באדם שרוחש אצלו בפנים, הגם שזה עדיין יוצא בצורה מעוותת, אתה כבר רואה שם גילוי אלוקות, אלא שאתה יודע שהוא צריך לתקן וליישר את מדותיו.

לכן כשאתה רואה ילד שמרעיש ומעורר מהומות, אם פיקח אתה, אתה מבין שיש כאן פוטנציאל. אתה משווה אותו לאחיו ורואה את ההבדל ביניהם. אחיו הוא ילד צייתן והולך בתלם, ואילו הוא תמיד מעורר צרות, ומדי פעם נשלח אחר כבוד לביתו. זה מעורר בך כאב. אבל אתה מבין שדווקא בו יש פוטנציאל גדול אלא שעכשיו זה מתבטא באופן גרוע.

יש לך פוטנציאל

אם כן צריך האדם להבין שהקב"ה רצה

ולכן העמיד כהנים ונטל מהם קצת את הבחירה, כדי שכל מי שיבוא אליהם, יוכל להתברך על ידם, אבל **עיקר התכלית הוא שאתה תהיה זה שהולך ורוצה לקבל את הברכה.**

וכיון שאנו מבינים זאת, אנו מבינים כדבר פשוט שזה לא רק באופן שהמברך אומר: יברכך ה' וישמרך, שיהיה לך ממון רב ויישמר מן הגנבים. אלא גם המושג שאנו רואים מתחילת משניות אבות והוא מלא בדברי חז"ל ואצל החסידים קיבל שם חדש, **להתבטל לצדיקים ויראי ה'.** הבה נתחיל מהחלק הקל ואח"כ נעבור אל החלק שהתרחב. קחו את המשנה "הוי מתאבק בעפר רגליהם". על פי פשוט הכוונה כדי להתלמד מהם. **כשהאדם מסתובב אצל יראי ה', הוא רואה אותם מתנהגים במידות טובות, ולומד מהם.** בוודאי זה נכון, אבל יש בזה עומק, כי באמת צריך להבין מדוע יתלמד האדם ממה שפלוני עושה? פלוני עושה כך, שיהיה לו לבריאות! **מה גורם לו להתלמד ממנו? - הרצון שיש בו.** סתם מזה שהאדם מסתובב ליד אחרים, אין זה סיבה להתלמד מהם לא לטוב ולא למוטב. הוי אומר: בין מה שידוע שכאשר האדם נמצא בסביבה של אנשים רשעים, הוא מתלמד מהם, אשר מפני כך כתב **הרמב"ם** שצריך ללכת למדבריות, ובין מה שידוע שכאשר האדם מתאבק בעפר רגליהם של תלמידי חכמים, הוא נדבק מהם, אין זה סתם מפני שרואה אותם מתנהגים כפי שמתנהגים, אלא מפני שהתנהגותם מעוררת בו רצון.

העין רואה והרצון מתעורר

נניח שאתה נכנס בשעה מאוחרת לבית הכנסת ועיניך עדיין דבוקות, ואתה רואה שם יהודי שכבר למד והתפלל והוא רענן ושמח ופניו מאירות, מדוע זה צובט לך בלב? מה הבעיה? שפלוני יעשה מה שהוא

לפייסו ולבקש את סליחתו), **מכל מקום הוא כבר התקדם קצת בכמה פסיעות.** ולא רק מפני שמצד חכמת חיים הוא כבר נע קדימה ויש לו כבר קצת נסיון, אלא מפני שהקב"ה דורש זאת ממנו כדי לגלות את האלוקות שבתוכו. הקב"ה רוצה שיתחיל להיות מבורך. מבורך אפשר להיות רק עם עוד אחד. כך הוא תמיד בדבר הפורה. הוא זקוק להיות בקשר עם עוד אחד. ככה זה הולך. עושים זאת פעם אחת באופן בלתי נכון ושוב פעם באופן בלתי נכון, ובאמצע רוצים לברוח... בסדר, בסדר, אל תיבהל. זה הזמן שתבכה לריבונו של עולם ותעשה תשובה, **ולאט לאט תלמד לעשותו טוב יותר, וכך תלך ותשתפר עם הזמן.** זה מה שהקב"ה רוצה מן האדם. **כשאין האדם מתחיל, חוץ מהבעיה הפשוטה שאינו מתקדם, גם אין לו סייעתא דשמיא, כי אינו נעשה מבורך.**

האדם מצווה להתברך

נוכל להסביר זאת על פי ההגדרה שהזכרנו לעיל ובשיעור ביום שני, הגדרה הבנויה על דברי החרדים שהישראלים מצווים מן התורה לעמוד ולקבל את ברכת הכהנים. אפשר להרחיב את הציווי ולומר שזה לא רק בברכת כהנים, כי מושג הוא זה ולא ציווי בעלמא. אתה לא הולך לבקש ברכה מצדיק כי אתה צריך דירה. "אני יכול לקבל ברכה? אני יכול לקבל ברכה לבני?". לא בשביל זה נוטלים ברכה. מצווה אתה לקבל ברכה כדי שתתברך ותתחיל לפרות ולרבות. **הציווי הוא שתעמיד את עצמך ליד יהודים או בתוך מצבים, מצבים חיצוניים** (התלויים בסביבה) **ומצבים פנימיים** (התלויים במתחולל בתוך פנימה) **כדי שתתברך.** זהו הציווי. **כי אם לא תתברך, לא תגיע אל תכליתך.** וכפי שראינו כאן בדברי ה'שפת אמת', שהעיקר שרצה הקב"ה בעולם הזה הוא שהאדם יתברך,

כמותם, זאת על אף שלא ידברו אתך אפילו מילה אחת, כי הרצון הפנימי שקיים בך אך רדום, יתעורר וייצא מן הכוח אל הפועל.

ברכה בלי דיבור

זהו הציווי שהאדם מצווה, שיכניס את עצמו למצבים שיתברך על ידם. הסתובב ליד יראי ה' כדי שאף אתה תרצה לברך ברכת הנהנין כפי שהם מברכים, ואף אתה תרצה להיות בשמחה ולהיות מסודר. **עצם הימצאותו ליד יראי ה', מעורר בו הרצון למאוס ברע ולשואוף לטוב.** ונמצא שזו אחת מהדרכים שהצדיק מברך אותך. הוא יכול לברך אותך על-ידי נתינת ברכה, ויכול **לברך אותך על-ידי זה שאתה רואה את תהלוכותיו ואתה מגיע לאותה תוצאה.**

הישראלי מכניע את עצמו ומכוון לקבל את ברכת הכהן ועונה אמן (עניית האמן על ברכת הכהן חשובה עד מאוד, ויש מקומות שאסור להפסיק בהם לאמנים אחרים, ומותר להפסיק בהם לעניית אמן לאחר יברכך ה' וישמרך, ויש אומרים שאפילו באמצע שמונה עשרה, לאחר הטוב שמך ולך נאה להודות, מותר לענות אמן על יברכך ה' וישמרך, וכן אחרי אלוקי נצור, מותר לענות אמן רק על ברכה זו ועל הא-ל הקדוש ושומע תפילה), כי מצוותו של הישראלי הוא להיות מקבל, וכן מצוותו של התלמיד הוא להיות גולה למקום תורה. הנה מדוע כדאי ללכת ששה חדשים וללמוד יום אחד אצל הרב? כי **כשהאדם הולך ששה חדשים, הוא נעשה נכנע, ואז כשהוא לומד יום אחד אצל רבו, נפשו מתברכת.**

התבטלות לצדיקים לשום מה?

ובכן, על בסיס זה יש את המושג שנתחזק מאז הפציע אור שבעת הימים, של התקשרות לצדיקים, ביטול לצדיקים, נסיעה לצדיקים. **כל אלה כלים הם להביא את**

רוצה ואתה תעשה מה שאתה רוצה. הרי דעותיהם של בני אדם אינן שוות. ניקח דוגמא הפוכה: אתה נכנס לבית הכנסת בשעה חמש לפנות בוקר לפני שהלכת לנוח, לאחר שבילית את כל הלילה בשיחות בטילות, ואתה רואה שם אברך עם פאות רטובות אומר ברכות השחר בכוונה ומתיישב ללמוד, יוצא לך העיניים. למה? מה הבעיה? נהנית? תמשך ליהנות! לך לישון!

התשובה היא **שכאשר האדם רואה בעיניו התנהגות, מתעורר בו משהו ברצונו הפנימי, וזה מה שמעורר בו רצון.** זה יכול לקרות באופן הבלתי טהור. אתה רואה שפלוגי נהנה מתאווה העוה"ז ופתאום אתה מרגיש שאתה גם רוצה. למה? כי זה עורר בך את התאוה שקיימת בך כפי שהיא קיימת בכל אדם, ומעתה לך מתאוה - "אף אני רוצה מכונית כזו, אף אני רוצה דירה כזו". זה יכול היה לקרות רק משום שבתחילה כבר היה בך כח התאוה והכוח הזה נתברך.

וזה מה שקורה גם באופן הטוב. אתה רואה התנהגות טובה, ומתעורר בך רצון - "אני גם רוצה". מה הפירוש להתלמד? אי אפשר להתלמד אם זה חיצוני בלבד. אם תניח ספר לצד ספר או שולחן לצד שולחן, אין האחד יתלמד מהשני. מדוע אם כן האדם מתלמד מאדם אחר? אין זה אלא משום שהדעת מעורר בו את הרצון. הוא ראה משהו, הוא הבין משהו, והרצון נתעורר בו - "אולי גם אני?". הן כל-כך הרבה פעמים רצית לבוא בחמש לפנות בוקר ללמוד, מה קרה עכשיו יותר מתמיד? לא!!! ראייה יותר חזקה משמיעה. נכון, אבל אף אחד לא אומר לך לעשות את זה! התשובה היא שעכשיו נשפכו מים על רצונו הפנימי והוא נתברך. זהו הפירוש הוי מתאבק בעפר רגליהם. **אתה תרצה להתנהג**

נסע בפרשת פרה אל הרה"ק רבי צבי הירש מרימינוב זיע"א, וכששאל אותו מדוע הגיע אליו, אמר לו: כי צריך להיות בפרשת פרה אצל צדיק הדור. והרבי מרימינוב סבר וקיבל. לאחר מכן הפליא ה'דברי חיים' את מדת ההשתוות שלו שלא ניכר עליו שום שינוי בין השאלה והתשובה. מדוע נסע אליו ה'דברי חיים'? כי הלך לקבל ממנו. הוא רצה שיתעורר אצלו משהו בפנים.

זהו תמיד היסוד של ברכה, וציווי הוא על כל אדם להתברך. לכן נחוץ מאוד לכל אחד לבדוק אם זה קרה אצלו. האדם צריך להסתכל בתוכו - משהו קורה לי? כן או לא? ואם הוא רואה שזה לא קורה לו, יש לו הרבה דברים קטנים (באופן יחסי) שהוא יכול לעשות כדי שזה יקרה. ללכת לצדיקים זה אחד מהדברים, אבל צריך לשים לב בכמה דברים המושג קיים. בדרך כלל נתינת ברכה נעשית על-ידי שיהודי אחד מברך את השני, ואם היהודי צדיק וירא שמים, יש לזה כח כפול ומכופל. אבל אנו עוסקים כעת בענין הציווי שנצטווה האדם לברר שהוא מתחיל להתעורר ולהתחמם מבפנים.

עוד שתהא שלהבת עולה מאליה

והנה זה ברור שלא כל חלק בתורה מעורר את האדם במצב שבו הוא נמצא. אמנם כל חלק בתורה מלא בחיות, אבל בדרגה זו שבה אתה נמצא כעת, יתכן שתורה זו שאתה לומד עכשיו, אינה מועילה לך, כגון אם יש בה משום ריבוי אור. אפילו בשידוכים יש מושג כזה שאחד אומר לחבירו: "אם בחור פלוני מעולה כל-כך, מדוע אתה אינך לוקח אותו?". והנה פעמים שהלה מנסה להתחמק, אבל פעמים הרבה התשובה היא: "אע"פ שהוא עידית שבעידית, לי אינו טוב. אבל לך הוא יהיה טוב". כך הוא בענין התורה. כשיראי ה' בדורות העבר נדדו מעיר לעיר למצוא רב

נפשו של החסיד למצב שתתברך. על-ידי מי היא תתברך? על-ידי השי"ת. השי"ת העמיד צדיקים והם אינם התכלית. התכלית היא שבני אדם ילמדו תורה והתורה תיכנס למקומות הנמוכים. זוהי תכלית הבריאה, וכשזו מתקיימת, יש לו להקב"ה נחת רוח נפלאה. בוודאי, הצדיק יש לו את תפקידו לברך את האנשים הפשוטים, אבל כלל ישראל בנוי מאותם אנשים פשוטים שיש להם את התפקיד לקבל את הברכה. האדם הפשוט יודע שיש לו ברכה בפנים, אבל הוא מחפש - מי יכול להדליק אותי? איזו אש יכולה לחמם אותי? כי צריך לקרות משהו בתוכי פנימה שאתחיל להשתוקק אל ה', שאגלה את כוחתי ושתכונותי יאירו. זה חייב לקרות. אינני יכול להישאר רווק לכל החיים. אינה פורה ומתרבה, אינני מוציא פירות, ובכן, למי אני פונה? לאיזה ספר אני פונה, באיזה רב לבי חפץ?

הנה למה צריך שיהא לבו חפץ? האם זה מפני שרוצים שנעשה חיים קלים, שנעבוד את ה' בקלות, כאומר: "תפוס לך משהו שאתה אוהב"? לא! אלא מפני שצריך שייוצר חיבור. עיקר הנקודה הוא שהמקבל יתפעל. כשהמקבל מתפעל, פנימיותו מתעוררת ומתחילה להאיר, ואז הוא מחדש ומבין דבר מתוך דבר. רצונו הפנימי מתעורר. הוא רוצה ללכת לעשות משהו, ללמוד משהו...

אף המברך מתברך

זוהי הסיבה שהקב"ה אומר: תאמת שזה קורה לך. כפי שכל אחד יש לו ציווי לברך את שלמטה ממנו, כמו שראינו בדברי ה'שפת אמת', כך יש לכל אחד ציווי ללכת אל שלמעלה ממנו להתברך, כי ביחס כל כהן הוא גם ישראל כלפי חלקו בעבודת ה'. יש לו ציווי. לכן היו הצדיקים נוסעים אל הצדיקים. הרה"ק ה'דברי חיים' מצאנו ז"ע

נמוך. אבל כשזה קורה, כשהוא מקבל חיות מהתורה שהוא לומד, הרי הוא נעשה כעץ שתול על פלגי מים ומתחילים לצמוח ממנו דברים נפלאים.

ונמצאנו למדים דבר נפלא: יש כהן גדול ויש תלמיד חכם. תפקידו של הכהן גדול הוא לברך ותפקידו של התלמיד חכם הוא להתברך. הכהן גדול נכנס לפני ולפנים, והתלמיד חכם עומד ואומר מעמדות ומתברך. וכפי שהכהן גדול צריך לעבוד את עבודתו, להכנס לפני ולפנים ולהקטיר קטורת ולהקריב קרבנות, ורק כך הוא יכול להביא את הברכה אל התלמיד חכם, כך התלמיד חכם צריך לעבוד את עבודתו, דהיינו לעמוד נוכח הכהן הגדול ולקבל את הברכה. רק כששניהם עובדים את עבודתם, יכול לקרות מה שצריך לקרות.

ובכן נאמר שכל אחד בפני עצמו יש לו את שני החלקים, חלק הכהן גדול וחלק התלמיד חכם, ועליו לעבוד את שתי העבודות. והוכחה לכך, כי השפת אמת' כתב "זכן יש תמיד מדרגות וכל אחד צריך לברך למי שלמטה ממנו". צריך אם כן האדם להבין - **אתה בעצמך יש בך חלקים שהם יותר למטה וחלקים שהם יותר למעלה, והחלקים שלמעלה צריכים לברך את החלקים שלמעלה.**

לומדים על מנת לעשות

ואיך הדבר מתקיים למעשה? הנה **כשהאדם לומד בדרך משל תורה על מנת לקיים**. פשוט כפשוטו. הוא לומד מושג חדש, ואז הוא שואל: רגע אחד! איך מקיימים זאת למעשה? מה אני צריך לשנות עכשיו לאור הנלמד? והוא מתחיל לקיים, הנה מה הוא עושה בזה? הוא עובד את עבודת הכהן גדול יחד עם עבודת התלמיד חכם. כהנים בעבודתם וישראל במעמדם.

ומורה דרך לעצמם, לא זלזלו אף לרגע באלה שכבר תהו על קנקנם, אך ידעו שצריך לקרות להם משהו מבפנים. כוחותיי הפנימיים צריכים להתחיל להאיר, ואם אצל רב זה, זה לא קרה, אני צריך למצוא רב אחר ואולי אצלו זה יקרה. אכן לפעמים צריך לחזור אל הרב בשניה, וכפי שהיה אצל בעל התניא בתחילת דרכו שהיה אצל המגיד והלך כי לא הרגיש כלום, ואז הבין על-ידי רמו שנסלה לו מן השמים שהוא צריך לחזור אליו שוב, וכשחזר אליו בשנית, קרה מה שהיה צריך לקרות ונשאר אצלו ונעשה לאחד מגדולי תלמידיו.

הרעיון הוא שהאדם בוחן את עצמו בכל עת - "האם אני חי או לא? האם אני מכיר את תכונותיי? האם אני פורה ומתרבה?". ושוב, לאדם יש חסרונות. זו היתה התכנית של השי"ת. ולא רק זה, אלא אדרבה, דווקא על-ידי חסרונותיך מתקיימת תכלית הבריאה, כי כך התורה יורדת למקום נמוך. אבל **אתה זקוק למצוא את המעין המתאים, זה שיווצר ביניכם חיבור וכוחותיך הפנימיים יתחילו להאיר.** ככה זה לגבי האדם הרוצה לקבל מרב או מספר. ספר זה לא דיבר אלי, גם ספר זה לא דיבר אלי, רק ספר פלוני דיבר אלי. אחד צריך שיסבירו לו עבודת ה' עם משלים, השני צריך עם מראי מקומות, השלישי צריך עם הגיון. **כל אחד לפי מצב נפשו.**

עץ חיים היא למחזיקים בה

וכן הדבר קיים בעוד הרבה אופנים. חוץ מהצורך להתבטל ולרצות לקבל מהתורה הקדושה ומאנשים המלמדים את התורה הקדושה, יש לו לאדם גם מה לעשות בעצמו כדי להתברך. קח למשל לימוד התורה. **כשהאדם לומד תורה הוא מתברך.** בוודאי, רק אם הוא לומד באופן הנכון. אחרת, אין התורה יכולה לרדת למקום

ואם, או לנצור את פיו. ויש לקיים שהוא עושה דברים בעוה"ז ועושה אותם לפי מה שלמד בתורה. הענין של משכחת עוון על פי תורת הבעל שם טוב, על פי בכל דרכיך דעהו, הוא שאתה צריך בדווקא לקחת אותו אור ולהכניסו אל המקומות הנמוכים ולקיים אותו ולחשוב איך לעשות שינויים על פיו. כי אם אינך עושה כן, היית אולי בבחינת כהן גדול, אבל את היקרה היא מפנינים, לא קיימת, והרי **תכלית בריאת התורה וישראל היתה כדי שבני ישראל יביאו את התורה שנמשלה למים אל המקומות הנמוכים.**

שמעתי פעם מיהודי מתמיד ששאל מרבו, אחד מזקני האדמו"רים, אם בלכתו ברחוב יחזור בעל פה על הסוגיות שהוא לומד או שיחשוב על ענינים של אהבה ויראה. השיב לו רבו: הרי אנו לומדים על מנת לקיים, ואם כן הדבר הנכון הוא שבלכתך בדרך תחשוב על אהבת ה' ויראת ה'.

הבנת הדבר היא כזו: בוודאי צריך לחשוב בלימוד בכל עת. אין בזה ספק. אבל **אם אינך משאיר לעצמך זמן לקיים את היוצא לנו, נמצא שתמיד זה כמעט קורה ובכופע לא קורה.** אינך נעשה מבורך. לא קורה מה שצריך לקרות.

והפלא הוא שהרבה פעמים מדברים בסגנון זה שהתורה צריכה להביא את האדם ליותר יראת שמים, אבל אם לומדים את הסוגיא עם השם ברכה, ועם הפרשה המספרת על ברכת יעקב את בניו שבטי י-ה בצירוף ביאורו של האור החיים' הק' שכל אחד מתברך לפי תכונת נפשו, נמצא **שהאדם צריך לאחר לימודו ולאחר שנתעורר בימי הרצון, לחשוב מה הוא יכול לפעול לפי תכונת נפשו.** הרבה אנשים קמים מיד לאחר ימי הרצון ואומרים: אם

למה הוא כך? כי הוא נכנס לפני ולפנים ללמוד תורה, ואז הוא משקה את המקום הנמוך. איך הוא משקה את המקום הנמוך? **על-ידי שהוא מחשב - מה אני צריך לשנות עכשיו?**

הוא למד בחשיבותה של ברכת המזון, ואז הוא חושב: נו, למעשה, מה מפריע לי לברך ברכת המזון במתינות ובכוונה? הוא חושב וחושב, עד שמוצא. כן, אני יודע למה אני מממהר תמיד בברכת המזון, כי ההסעה שלוקחת אותי, מגיעה בשעה שמונה וחמש דקות בדיוק, ואני מתחיל לאכול בשבע וחמישים דקות, כך שבשמונה ושתי דקות הזריזות שלי באה לשיא של כל היום. אני מתחיל ללעוס מהר את מה שנשאר לי בפה, ותוך כדי כך אני נוטל מים אחרונים, וכמה זמן כבר נשאר לי לברך ברכת המזון? מהיום אני מקבל על עצמי בלי נדר להתחיל לאכול בשבע וארבעים דקות כדי שלא אצטרך למהר בברכת המזון. כשהוא עושה כן, הרי זה נקרא שהוא מכניס את התורה למקום נמוך. אם אינו חושב איך לעשות את השינוי, אינו מקיים את התפקיד של התלמיד חכם, ואם אינו לומד בחשיבותה של ברכת המזון, אינו מקיים את התפקיד של הכהן גדול. רק **כשהוא עושה את שני החלקים. בתחילה הוא לומד את הרעיון ואח"כ הוא מחשב מה שורש הבעיה אצלו ומחפש לזה פתרונות, אז הוא מביא את התורה למקום נמוך, ומקיים את תכלית הבריאה,** ואז כשהוא מברך ברכת המזון, יוצאים מתוכו דברים נפלאים.

יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ

מהאי טעמא אמר התנא "יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עוון". זוהי הסיבה לכך. זה סך הכל עוד צורה של ללמוד ולקיים. יש לקיים שהאדם מקיים מצות צדקה, או מצות כיבוד אב

אתה עושה ברכת הנהנין בשמחה... זה הכל... אשר יצר, שהכל, בורא נפשות... בבית... בנעימות... אתה יודע מה אתה עושה עם הילדים שלך? אתה יודע איזו ברכה אתה מכניס לביתך? אתה יודע איזו ברכה אתה מכניס למקום נמוך? האם אתה קולט שזוהי התוצאה של הלימוד שאתה לומד?! אכן כן, אין זה דבר נפרד, אין זה קבלה יפה שקיבלת על עצמך. זה מביא חיים. אמירת מאה ברכות עוצרת את המגיפה, למה? כי זוהי הדרך להביא הביתה את המציאות שהקב"ה נמצא כאן. זה גם יראה וגם אהבה. האי מאן דבעי למיהוי חסידא לזוהר במילי דברכות. יש את חלק היראה - אי אפשר לעבור למקום אחר, נמצאים עכשיו באמצע האכילה. הוא מתאפק מלאכול, כי צריך לברך כיהודי. יש הרבה יראה בזה, ויש הרבה אהבה בזה.

כשהאדם מחפש דרכים להביא את האור לידי מעשה או להביאו לילד. אם דרך זו אינה עובדת בשבילי, אולי דרך פלונית תעבוד בשבילי. **זוהי הדרך להביא תורה למקום נמוך, ואז אתה מתברך והם מתברכים.** באותו זמן כולם מתברכים, למה? כי אתה כלפי דרגתך, זה הלך למקום נמוך שבך, במיוחד אם זה לא הלך לך קל והיית צריך להזדכך, וכלפי בניך לא פעלת להביאו אליהם.

מאירים פנים ומקרבים נפשות

אפילו כשהאדם מראה פנים שוחקות ואוהבות למי שרחוק מהתורה והמצוות, הרי זה מהלך להביא תורה למקום נמוך, כי הלה כל-כך נמוך שאי אפשר עכשיו לדבר אתו דברי תורה ממש, אבל כשאני מראה לו את טוב לבי, בזה אני מכניס את התורה למקום נמוך, וכך הלה מתברך. הנה פעמים הרבה כשעושים חסד עם מי שרחוק מהתורה והמצוות, הוא כל-כך מתעורר

כן, מהיום והלאה אני הולך לעשות הכל כדי לא להיכשל בענינים של סור מורע. הפלא ופלא! אבל זה יעבוד לך יותר טוב **אם תיקח את התעוררותך ותחיל לחשב מה כישירונותיך ותכונותיך.**

בעיצומה של תפילת נעילה

האדם חושב הרבה פעמים שלחשוב על הכישירונות והתכונות ומה אפשר לעשות בהם, זה דבר שעושים לאחר שפושטים רגל, לאחר שאין לו כבר לאדם חשק ללמוד ומתהלך שבור ורצוף בידיעה שאין לו סיכוי להצליח בכלל, כי אז הוא הולך עם האף כלפי מטה אל המומחה ועושה אצלו מבחן - "במה אני טוב? איני יודע. איזה כשרון יש לי? אין לי מושג". לא! ממש לא! חושבים על הכישירונות והתכונות ביום כפור בנעילה (אם חושבים עליהם באופן הנכון). איפה אני רוצה להכניס את החמימות? אני רוצה להכניסו למקום נמוך.

אכן דע לך שאינך יכול להצליח להכניסו למקום נמוך אם אינך חושב איך יגיעי לשם. **אם אתה מחשב לקחת את החמימות ולהשקיעה בברכת הנהנין בביתך,** בין לך בעצמך ובין לבני משפחתך שישמעו איך מברכים כראוי ובמתינות, **אתה מכניס את האור למקום נמוך.** אמנם כן, משל זה אינו תלוי בתכונת הנפש, אבל זה מראה איך האדם יכול לצמצם את האור ולהביאו לעולם הזה.

הבא ברכה אל ביתך

יש הרבה אנשים שמרגישים שאין להם את השפה עם הילדים. "אין לי את השפה, נו, מה לעשות? לא כל אחד הוא מחנך ולא לכל אחד יש חוש הסברה. אם אתחיל לדבר אתו על השי"ת ועל השגחה פרטית... ניסיתי, זה הולך לי קשה..." אמנם צריך לעבוד על זה, אבל האם שמת לב לכך שאם

ישיבה לפי התכנית

שמעתי מהרבה אנשים, אבות לבנים מצליחים, שכאשר איגדו בחורים מצוינים בלבד לכדי מוסד לימודים אחד, אם מסתכלים על התוצאות כעבור עשר שנים, רואים שלא היתה לזה תועלת יותר גדולה. ואדרבה, רואים אז שהיתה תועלת יותר גדולה כשלמדו יחד חזקים בינונים וחלשים.

הן ברור שכאשר מכניסים לישיבה בחורים מכל הדרגות, המשיג צריך לעבור הרבה יותר קשה והסדרים נראים פחות טובים, אבל לא זהו המודד. אם אתה רוצה שהישיבה תעשה רושם חיצוני - אתה צודק. אבל אם אתה רוצה לדעת מצד קיום תכלית רצונו יתברך, אשר את זה רואים לפעמים רק לאחר עשר שנים, האם התלמידים יצאו עם רגש לתורה ועם פחות גאווה ועם יותר משיכה לדברים שבקדושה, תראה הרבה פעמים שבישיבה מעורבת התועלת גדולה בהרבה.

אם אתה רוצה לקיים את תכלית רצונו יתברך, זוהי הדרך היחידה. למשה רבינו יש אנשים שצועקים עליו ומבזים אותו, ואנשים שאינם מציינים לו, וזה לא נעים. זה כאב לו עד מאוד כפי שיכולים לראות מפסוקי התורה. אבל סוג כזה של כלל ישראל ברא הקב"ה. זהו המהלך.

שולחן שבת לפי התכנית

ועל פי דברי ה'שפת אמת' אנו מבינים שכך נראה גם הבית. עד כה היה הסתכלותו של האדם - מה זה נקרא? אצילי? כאן זה ישיבה למצוינים. סליחה! כאן לא מתנהגים ככה. יש לי בלי עין הרע ילדים מכל הסוגים. יש לו ילד אחד שהוא מחנכו, וילד אחר שמחנך אותו.

הקב"ה ברא עולם כזה... וגדלים ביחד... והישיבה, כלומר, הבית, לא כל-כך נראה

ורוצה להתקרב אל ה'. אין זה מפני שראה כי החרדים מתנהגים באופן כזה, והחליט גם כן להיות חרדי. לא! אילו היה זה מבחוח, זה לא היה עובד. מה שקרה הוא שנתעורר משהו בתוכו. ולכן כשהאדם הולך ועושה דבר טוב בנעימות ובשמחה בקרב בני ביתו או קהילתו, זה מעורר רצון באחרים להתנהג ג"כ כמותו.

המחנכים תמיד אומרים: העיקר אינו מה שאומרים אלא מה שעושים. למה הוא כן? כי כך אתה מעורר בו רצון. אמרת לו תוכחה עכשיו. עמדת ועשית מעשה מצוה בשמחה ועל-ידי כן אמרת לו תוכחה. למה? כי עוררת אותו, זעזעת אותו קצת. זהו היסוד של קנאת סופרים תרבה חכמה, בחלקו הנכון.

צבור - צדיקים בינונים ורשעים

יכולים גם לראות שלפי חז"ל בכל ציבור צריך להיות חזקים וחלשים ובינונים. כך הקב"ה רוצה. כמו שאמרו במסכת כריתות (ו): כל תענית שאין בה מפושעי ישראל אינה תענית, שהרי חלבנה ריחה רע, ומנאה הכתוב עם סממני הקטורת. ויש שנתנו לזה רמז: צבור ראשי תיבות: צדיקים, בינונים ורשעים.

ולדין זה נוגע שאם אתה רואה מצב כזה, כאשר מתהלכים בקרב מחנך או מחנה בנך חלשים ובינונים, ואתה חושב לעצמך: מדוע בני צריך לראות דברים כאלה? אתה יכול להסביר לי? למה צריך המוסד לקבל ילדים ממשפחות כאלה? אתה יכול להסביר לי? זה מה שבני צריך לראות?!

הקב"ה רצה שיהיה ככה. הקב"ה רוצה בדווקא שיהיה צדיק אחד ומתחנתו אנשים נמוכים ושהאור יגיע אליהם. זה לא קל, צריך להתאזר בסבלנות, אבל זה מה שהקב"ה רוצה. זוהי תכלית הבריאה. הקב"ה אינו זקוק למצב מושלם.

המצב, היה השי"ת נמצא כאן הרבה יותר. אתה הייתי עושה את תפקידך ואחיך היה מתברך. וכן המשגיח בישיבה, יש שהוא מתרגז למה הכניסו בחור פלוני - איזו חוצפה! הכניסו אותו עם פרוטקציה. הוא רוצה לסלקו. זה לא הולך ככה. צריך שיהיו מכל הסוגים, ואז יש לך תפקיד, לברך את מי שלמטה ממנו. כפי שהכהן אוהב את כל המתברכים ואינו בודק בציציותיהם, ואם הוא בודק, אסור לו לברכם, אף אתה, תסיר כל פירוד שיש לך בלב וברך את כולם. זהו תפקידו של ראש הבית, ושל ראש הקהילה ושל כל מי שיש לו השפעה. **כשהאדם יודע שהקב"ה רוצה שהתורה תרד למקום נמוך, הוא מבין שכך עדיף לכולם, כי כך יש מי שישפיע ויש מי שיקבל, ותן לחכם ויחכם עוד.**

כפי שהאב היה רוצה, וסעודת השבת לא ממש נראה כמו בצירים, והפסוק "בניך כשתילי זיתים סביב לשולחנך" מקבלים אצלו פירושים אחרים. יש גם זיתים שחורים, כן? יש כל מיני מצבים של סביב לשולחנך. סוף דבר: המצב אצלו בבית לא כל-כך מרנין. זהו השלימות של בריאתו של הקב"ה.

כשאחד מהאחים במשפחתך אין לו כסף, הוא ה'לא יוצלח' של המשפחה, וכולכם צריכים תמיד לאסוף כסף בשבילו, וכל פעם שהוא מחתן עליכם לחתום לו על הוראת קבע, ואתה נרגז, אתה מרגיש שיש כאן איזה חוסר צדק ומנסה להלחם עם המצב הזה... צדיק! הירגע! כך הוא רצון הבורא. לולא היית מתרגז כל-כך ונלחם עם

יום חמישי פרשת ויחי ט"ז טבת תשפ"ד

חובת האדם להכיר בכישרונותיו ולהשתמש בהם לטוב

נשקה אותם במים, והשמש תחמם אותם, והאדמה תהיה במצב הנכון, אזי הזרעים יבוא לידי התפעלות וייכנס מתוכם הכוח החי ויתרבו. אבל אם נדרוס עליהם עם הרגליים או שהאדמה לא תהיה חרושה או שלא נשקה אותה, הם יירדמו ויתקלקלו ולא ייצא מזה כלום. ואף שהיה בהם כח נפלא, הן צריך היה להוציא את הכוח הזה לפועל. רק כשהקב"ה עוזר והתפעלות מצליחה, אז יוצא הכוח החי שקיים בהם.

צריך האדם להבין שאינו שונה מהזרעים, ואדרבה, אצלו הדברים נכונים שבעתיים. אם זרע קטן כשאינן משקיעים בו - הוא מתעפש ומתקלקל, וכשמשקיעים בו קצת - הוא מצמיח אילן גדול שמגדל אלפי פירות שנה אחרי שנה, קל וחומר **האדם שכוח החי שבו עצום עד מאוד, שאם משקיעים בו, הוא יכול להוציא פירות לרוב.** זה שעכשיו הכוח אינו נראה בחוץ, זה מפני שעדיין לא הושקה. אך **כשישקוהו, הנשמה תתפעל**, ואז החידושים והתולדות יהיו עד אין שיעור, כי **כח החידוש והתולדה שבאדם, הוא הרבה מעבר למה שיש בחי, שהרי הוא מדבר ובר דעת.**

מצב נפשי המוכן להתפעלות

אכן האדם צריך שיהיה במצב נפשי נכון, שתהיה לו שלווה הנפש ושמתחת הנפש, כי הם אלה שמסייעים לכוחותיו הפנימיים לצאת החוצה. למשל, כשהאדם שרוי במצב של לחץ או של טרדה או דאגה או שבירות הרוח מאיזו סיבה שהיא, נפשו סגורה, וממילא אינו יכול להתברך. אם אחד ניגש אליו ואומר לו ווארט נפלא על הפרשה,

התפעלות מולידה תולדות

דיברנו על כך שתפקיד האדם הוא להתברך, היינו להיכנס למצב שיוכל להיות מבורך, שכשרונותיו וכוחותיו הפנימיים יתחילו לפרות ולהתרבות ולהאיר החוצה. ובכן, כמה כללים יש אשר אפשר לראותם מסדר הבריאה שקבע הקב"ה, שיכולים להועיל לאדם להיכנס למצב כזה, כי בכל עניני הבריאה זה פועל באותו מהלך.

הנה מי שהקב"ה עוזר לו והוא מרגיש שהוא נמצא במצב של התברכות מבפנים, וכוחותיו מתחילים לפרות ולהתרבות, פירושו של דבר שיש אצלו התפעלות פנימית. כבר דיברנו על כך בשיעורים הקודמים, אבל עכשיו נלמד בס"ד מה צריך לעשות כדי שזה יקרה. כשהאדם נמצא במצב יבש וישנוני, אין יכולים להתנוצץ במוחו רעיונות ואין יכולים להתעורר בלבו הרגשים עמוקים. הם קיימים שם, אבל הם אינם יכולים לצאת מן הכוח אל הפועל. הם נשארים טמונים בפנים. **רק כשהאדם מתפעל, אזי הכוחות הפנימיים שנמצאים בפנים שיכולים להוליד תולדות, מתעוררים ומתחילים לעבוד.** המערכת הפנימית מתחילה לעבוד ומולידה תולדות וחידושים.

הרוה את הארץ והולידה והצמיחה

באופן זה ברא הקב"ה את הבריאה על כל חלקיו. על-ידי פיזור זרעים באדמה אפשר לצמוח דברים נפלאים, אבל אין הדבר מוכרח שזה יקרה. צריך שיקרה איזה דבר שיביא את הזרעים לידי התפעלות. אם

שחז"ל אמרו במסכת תענית: אם ראית תלמיד שלמודו קשה עליו כברזל - בשביל רבו שאינו מסביר לו פנים. הוי אומר: אם המשפיע הגיע מתוח ומרוגז - "התיישב! עמוד! שב כאן, פתח את הגמרא ושים את האצבע במקום שאוחזים עכשיו. אתה שומע מה שאני אומר לך?! אני לא רוצה למצוא אותך אף פעם אחת... עכשיו תתחיל ללמוד, תתחיל להקשיב..." אין התלמיד יכול לבוא אז לידי התפעלות, אולי להתפעלות של שנאה.

אך כשהרב מכניס את התלמידים להרגשה נעימה על-ידי מילתא דבדיחותא, כדאיתא **במסכת פסחים** (ק"ז, א)... הגמרא באמת שואלת שם: הרי שנינו: "כל תלמיד חכם היושב לפני רבו ואין שפתותיו נוטפות מור - תכוינה!" ואמרו שם: "לא קשיא, הא ברבה, הא בתלמידא". התלמידים צריכים לשבת באימה ויראה, אבל הרב צריך להיות בשמחה. הוא צריך להיות אדם נעים שנשפך ממנו טוב. תמיד אפשר לראות את האדם שמתחבב על אחרים ברגעים אחדים ונוצר ביניהם קשר חיש מהר. הוא אוהב אנשים וכמים הפנים לפנים כן לב האדם לאדם. לאדם זה יש השפעה גדולה מאוד. למה? האם הוא כל-כך חכם? האם יש לו כל-כך הרבה למכור? לא! לא חייב להיות. פעמים הרבה ממש לא. יש אנשים שנולדו עם מתנת שמים (כל אחד יכול וצריך לפתח את זה, אבל הללו נולדו עם זה), פעמים שרואים אדם כזה שמדרגתו הרוחנית היא בינונית ומטה, אבל יש לו איזו זרימה ונעימות מיוחדת וכשהוא נפגש עם זולתו, לא לוקח יותר משלושים שניות והם מתחברים כאילו היו חברים מאז ומעולם. הוא נעים שיחה, וכל כולו נוטף חלב ודבש.

עכ"פ **כח ההשפעה שיש להם לאותם אנשים הוא נפלא עד מאוד**. למה? **כי כל מי שמתיישב עמו, מיד מתבעל**. לאו דווקא

הוא בווה בו בעיניו ואינו מבין מילה אחת ממה שהוא אומר, ואף אם נניח שהוא יכול לחזור על דבריו, נפשו אינה נוכחת שם ולכן אין זה מביאו לידי התפעלות. אחד ממ"ח קניני התורה הוא שומע ומוסיף. אם אתה שומע ווארט וחוזר עליו כבולעו כך פולטו, לא התחולל בך כלום. זה לא עורר בך התפעלות, כי אילו היה מעורר בך התפעלות, כשהיית חוזר עליו, היית מוסיף לו משל.

מצווה האדם להכניס את עצמו למצב נפשי שתוכל להתעורר בו אותה התפעלות. כשהאדם נמצא במצב רגוע ושמח - הוא השאיר את כל הטרדות מאחוריו ועכשיו הוא נהנה - זהו כלי המועיל לו כשהוא מתיישב ללמוד, להבין דבר מתוך דבר. פעמים הרבה זה תלוי בזמני היום. האדם צריך להכיר את עצמו היטב, אבל אם האדם נח מספיק ומחדש את כוחותיו, ואז הוא קם בשמחה ואומר ברכות השחר בכוונה ומודה את ה' ואומר כמה מזמורי תהלים, עכשיו כשהוא מתיישב ללמוד ספר חסידי או דף גמרא, מה שיכול לקרות וצריך לקרות עכשיו הוא שיבין דבר מתוך דבר.

כוחו של משפיע נעים שיחה

והנה הענין הזה קיים גם אצל המשפיע וגם אצל המקבל. אנו מדברים כאן בעיקר על המקבל, כי אנו צריכים להיות מקבלים כדי שכוחותינו הפנימיים יתעוררו, אבל אפשר לראות זאת משני הכיוונים. כפי שהמשפיע אינו יכול להשפיע אם הוא שבור ורצוצץ, אך הוא צריך להיות במצב נפשי ראוי כדי שיוכל למסור את דברי התורה, כן המקבל... צריך שתהיה התפעלות משני הצדדים, ורק אז יש לכך תועלת. בוודאי יש הרבה פעמים שאין את התועלת משני הצדדים, אך לכן יש לזה פנים כאלה. וכפי

שכדאי לשבת ביחד אלף פעמים בשביל פעם אחת שמצליחה. לא תמיד זה מצליח. אמת. כשמדברים על המושג שחסידיים מתאספים, באים ומשוחחים ומדברים בעבודת ה' ומלבנים מושגים ועניינים, לא תמיד זה מצליח. אין הכי נמי. הצדיקים כבר דיברו על זה. אבל בפעם האחת שזה מצליח, זה מפעיל את כל כולך, כי המצב הנפשי נמצא במקום הנכון. הן מדובר בחברים קרובים שלא מרגישים צורך להיות עם מחיצות ולבושים, אלא מדברים בפתיחות הלב. אכן כשזה הגיע טרוד וזה הגיע ברוגז, זה לא עבד. אבל פעם אחת כולם היו מרוממים, והתפתחה ביניהם שיחה באיזה ענין שכל החמשה הרגישו מאוד מחוברים אליו, ואז זה חולל את המהפכה בלבבות.

דרך האיש לחזור אחר אבירתו

זהו אחד מהדברים שהם סימנים לדבר. כשהאדם יודע שהוא מתוח. פעמים שהוא מתוח כי הוא לומד עם חבר שיש לו מוח יותר מהיר ממנו. אף הוא יש לו מוח חזק, אבל הוא שרוי בלחץ מסוים, כי הלה תופס תמיד את הפשט בתוספות לפניו, ותמיד מגיע עשר דקות לפניו ומראה לו פרצוף חמוץ - נו!!! הרי קבענו... זה דברים בטלים, רבותי! זה לא יכול לעבוד. האדם נעשה כל-כך שבור, ולימודו אינו מצליח לחולל בו מה שצריך.

ובכן, הקב"ה סידר את העולם באופן שהאדם אינו מצליח בפעם הראשונה, אך הוא צריך לחפש. לא הלך עם חבר זה? הוא מנסה עם חבר אחר. לא הלך בכלל זה? הוא מנסה בכלל אחר. ראש הכולל מעצבן אותו. הוא צריך לעבוד על מידותיו, נכון, אבל הוא כבר ניסה והוא לא יכול. יש לו לראש הכולל נפש כזו שכל מה שנאמר לעיל על האיש הנעים, נאמר עליו בלשון

מכישרונותיו, אלא מהנעימות. הוא איש נעים באמת. דבר הוא שצריך לקלוט אותו, כי נחוץ הוא מאוד לעבודת ה'. האדם צריך להבין - **כדי שאוכל להיות ירא שמים וקרוב אל ה', צריך לקרות משהו בנפשי. נפשי צריכה להתפעל, והיא יכולה להתפעל רק כשהיא במצב רגוע ושלום, מצב שמח, עליז ומרומם.** נעימות. כשיש רוח כזו בחדר, אז היא קולטת דברי תורה. דברי התורה נכנסים והנשמה מתעוררת.

אגב, בדברי הגמרא שם במסכת פסחים, יש עוד תשובה: "הא והא ברבה, ולא קשיא, הא - מקמי דפתח, והא - לבתר דפתח". רבה היה אומר מילתא דבדיחיותא קודם שפתח ללמוד, ולאחר שהתחיל ללמוד, היה מלמד באימה ויראה. אבל קודם לכן, **פתיחות זו, נעימות זו, חייבת היתה להיות, כי אחרת, הגם שדברי התורה נכנסים אצל התלמידים ויכולים לחזור עליהם, אין הם נעשים חלק מהם.**

יציאה מסדר היום - עת לעשות לה'

ולכן גם אם יש לו לאדם סדר יום קשוח, והרי דבר נחוץ הוא מאוד לנהל סדר יום קשוח, סדר יום מלא וגדוש, בלי משחקים, עם כל זה אם קורה פעם שמתפתחת שיחה נעימה עם חברים, לא באמצע סדר הלימוד, אבל בליל שבת או במלווה מלכה, או גם באמצע השבוע, כידוע שאצל החסידיים רצו שיתאספו גם באמצע השבוע להתחזק ולספר סיפורי צדיקים, עליו להבין שמדובר ברווח עצום, כי לאחר זמן מה ששיחה כזו מתנהלת באהבת חברים, הנפשות נפתחות זו לזו, ואז די בהבנה אחת של צדיק להיכנס בפנימיות הלב ולעורר אותו, ואולי אף יותר ממה שעושה לימוד של שבועות וחודשים.

חייבים לדעת מהמציאות הזאת. נחוץ מאוד. עד כדי כך שהיו מהצדיקים שאמרו

שהוא יכול ואיזה לימוד שהוא יכול ובאיזו צורה שהוא יכול, ואין זה יכול לקרות לך אם אתה ממורמר או אם אתה טרוד באופן שאינך יכול אפילו לחשוב מה קורה אתך. **לכן מוכרח האדם להשתדל להכניס את עצמו במצב רגוע ושמח.**

תורה שלמדתי באף - יגיעה של תענוג

ישאל השואל: הרי אמרו חז"ל תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי, ולכאורה הכוונה שהיה במצבים קשים מכל הצדדים, אבל מה? הוא היה עקשן ושקד על תלמודו מבלי שיהיו לו הרגשים ותענוגים. הנה ראשית כל, אין הכוונה ששנא את רבו או את חבירו או שמוחו לא עבד והכריח את עצמו לשבת ולעשות את עצמו כמקשיב, אלא להיפך, **הוא התייגע והתאמץ בכל כוחו למצוא את הדרך.**

כשאמרנו שהאדם צריך להכניס את עצמו במצב של תענוג, לא היתה הכוונה שיאמר האדם: הפלא ופלא! הוא הצדיק אותי. באמת אי אפשר ללמוד באופן כזה, באמת אי אפשר ללמוד עם חברותא כזה, באמת אי אפשר ללמוד ברוח כזו, ואם כן אני מפסיק ללמוד. לא! ככה בוודאי לא תגיע לשום מקום. למה אתה מתייאש? חפש את הדרך הנכונה, ואם בפעם השניה נכשלת, תנסה בשלישית. תורה שלמדתי באף היא שעמדה לי אומר לנו: אל תחשוב לרגע אחד לעזוב את הלימוד, אלא להיפך, **תקלוט שאתה מצווה ללמוד.** אל תמשיך לשבת לי כאן רק מפני שאתה בוש לומר לפלוני שאינך מתחבר ואתה מחפש משהו אחר... זמן שלם הוא מבזבז מחמת הבושה. הוא מגיע כל יום באיחור, וכל יום מחכה אולי יהיה איזה סעודת יארצייט. הוא דוחף את הימים ומחכה שהזמן ייגמר. לא, לא! אל תדחוף את הימים, **תלמד! וללמוד אי**

סגי-נהור. כזה ראש כולל הוא. איש מתוח הוא, וכל המסתופף בצלו, נעשה מתוח ולחוץ. אי אפשר ללמוד ככה, אי אפשר להתעלות ככה. לא מוכרח שראש הכולל הוא באמת כזה, אבל אם זה מה שאתה מרגיש, אינך יכול להצליח.

אומר האדם: "אם כן אולי אצא לעבוד? לא, לא! לאן אתה רץ? עוד לא ניסית להתחבר אל הלימוד. למה? כי עדיין לא היית במצב רוח הנכון. זהו באמת אחת מהסיבות מדוע שישים שבעים אחוזים מהבחורים בישיבה אינם יכולים לבטא את עצמם, כי החיבור הזה לא נעשה. המגיד שיעור הוא אותו מגיד שיעור, המשגיח הוא אותו משגיח, ולא שהם חס ושלום לא האנשים המתאימים, אבל הבחור לא הרגיש שמדובר ברבו שלבו חפץ. והבחור עבד על עצמו. הוא לא היה סתם אחד שישן עד הצהריים. הוא מגיע היה לישיבה, למד עם חברותא, כתב מראי מקומות, ישב בשיעור ונרדם רק בחצי השני, והשלים בערב. הכל זרם, אבל נפשו לא התפעלה. **כי כדי שהנפש תתפעל צריך שיהיה חיבור מיוחד.** הקב"ה יושב מאז שברא את העולם ומזווג זיווגים. אף זה זיווג הוא. זיווג פירושו שצריך שהמקבל יתפעל ויתחיל לפרות ולהתרבות. שיהיה הריון, שתהיה לידה, שיקרה משהו. זה צריך לקרות. אם זה לא קרה, זה לא קרה.

זהו היסוד הראשון, יסוד נחוץ עד מאוד. אתה צריך להבין שבאופן כזה אינך יכול להתעלות. לא משנה אם אתה אברך כולל או עובד לפרנסתך, **כל אחד בלי יוצא מן הכלל מחויב ללמוד תורה בכל יום, וכל אחד מצווה להיות כל יום במצב זה.** לא משנה איזו טרדות יש לו לאדם. כל עוד הוא נמצא בעולם, הוא צריך להיות במצב של לימוד, והכל לפי ערך, כמה שעות

ימים... שיהיה ארבעה ימים, הבנת? הוא מכבה את הפלאפון. **עכשיו אני לומד ולא מעניין אותי כלום. הוא נלחם להיכנס אל המצב הרגוע והשמח.** דומה לכך, כשהוא עייף ונרדם על הגמרא, הוא קם ושוטף את פניו במים וחוזר ללמוד כשהוא עומד על רגליו. **הוא מתייגע. זה לא הולך קל, אבל נעים לו. הוא מצא את מה שלבו חפץ.**

כל ההתחלות קשות

ועוד יש להוסיף על זה שגם כשהאדם נמצא במצב טוב מכל הבחינות, החלק הראשון של לימודו הוא עדיין בבחינת תורה שלמדתי באף. תמיד בכל שבת ובכל יו"ט ובכל סדר לימוד, בתחילה אין האדם מרגיש כלום, אבל הוא ממשיך ביגיעה עד שהוא מתחיל להרגיש. אף בעניני דעלמא כך הוא. מאספים אסיפה לדון בענין העומד על הפרק. אל האסיפה מגיעים שבעה אנשים שעזבו את טרדותיהם לטובת הכלל. הנה בשעה הראשונה של האסיפה, עדיין אי אפשר להיכנס אל הדיונים הרציניים, כי עדיין כל אחד צריך לסיים את שיחת הטלפון האחרונה שלא סובלת דיחוי. לכן מגישים מיני מזונות ומשוחחים בענינים אחרים, מענין לענין שלא באותו ענין, ומקווים שככלות השעה, יוכלו להתחיל באסיפה. ולענייננו, כל יום יש לו לאדם תורה שהוא לומד באף, כי הוא צריך להלחם כל יום מחדש להיכנס אל המצב. **אכן מי שהוא 'עובד השם' והולך מחיל אל חיל ואינו מסיח דעת, ואע"פ שיש לו טרדות, מוחו נשאר עסוק בעבודת ה', זה נעשה לו יותר קל,** כי אין הוא כמי שבלכתו למלאכתו הוא מתנתק מה' ואח"כ כשהוא צריך לחזור, הוא צריך ללכת כמה קילומטרים. הוא עובד שזה לא יהיה ככה.

עכ"פ יש לו לאדם מספיק תורה שלמדתי באף הגם שהוא מרגיש תענוג

אפשר רק מתוך מצב של לבו חפץ. חפשי! תשקיע בחיפושים.

האדם צריך שתהיה לו יכולת לקום מכישלונות ולחפש, הוא צריך שתהיה לו רזיזות המוח כדי לחפש, והוא זקוק להרבה נאווה דקדושה ולהלחם עם הבושה. אכן כן, יש בזה בושה. לא נעים לעזוב חברותא, לא נעים לנסות דברים חדשים, הוא לא רוצה שייצא עליו שם שהוא עובר ממקום למקום. עליך לנסות בכל הדרכים יחד עם אמירת תהלים, עד שתמצא את הזיווג. הן קשה הוא הזיווג כקריעת ים סוף, והיצר הרע משקיע את כל כוחותיו למנוע אותו.

יגיעה לעזוב את הטרדות

תשובה נוספת: תורה שלמדתי באף פירושו גם שיש לו כבר לאדם טעם נפלא בדף גמרא, אבל היום היו לו כל מיני דברים שהטרידוהו והוא נלחם בהם כדי לדחותם ולהכניס את עצמו במצב של כאילו כל מלאכתך עשויה. הנה הקב"ה נתן לנו את השבת שנעזוב את כל הטרדות ונסיח את דעתנו מהן, כדי שהאדם יהיה בשבת במצב שהוא פורה ומתרבה, אך האם זה אומר שקל להיכנס אל השבת?! לא! זה לא דבר קל. למה? כי מוח האדם מתרוצץ ולא בקל הוא להשקיטו. אותו דבר לענין לימוד התורה. יש לו כבר לאדם טעם בלימודו ויש לו גם חברותא מתאימה, אבל יש לו ק"ן דברים שגוזלים לו את נפשו. הוא מתיישב ללמוד, אבל הוא מניח את הפלאפון ליד הגמרא כי מישוהו צריך להתקשר אליו. בינתיים הוא לומד, כי אפשר לנצל את הזמן עד שפלוגי יתקשר...

תורה שלמדתי באף פירושו שהאדם אומר: א כפרה! פלוגי לא חזר אלי עד עכשיו... אני כבר מחפש אותו שלושה

משקיע חמישים אלף דולר, ואם יפסיד אותו, הוא לא ייהפך לבעל חוב מחמת כן, הלא כי אז דבר רצוני הוא, כי כך היא המציאות, אם רוצים להרוויח, צריך לקחת סיכון ולהיות מוכנים להפסיד.

אכן בימינו אנשים משקיעים חצי מיליון דולר כמו כלום. הם לוקחים לשם כך הלוואה מהבנק ועושים זאת במחשבה בלתי נכונה. הוא אומר לעצמו במחשבתו: "מה השאלה? מחר אני מתעשר!". הוא כבר מתחיל לחלק המחאות. הוא כבר גביר על שם העתיד. תסתכל על מכוניתו, תסתכל על השטריימל שלו, תסתכל על התנהגותו. הוא כבר גביר לכל דבר וענין. עדיין אין לו את הכסף, זה עוד מעט יגיע, אבל הוא כבר גביר.

זוהי הדרך השגויה. הדרך הנכונה היא כזו: האדם מתפלל לה', מתייעץ עם חכם, וכשמגיע למסקנא שזוהו הדבר הנכון לעשות - הוא עושה. מה יהיה למעשה? איני יודע. אבל עכשיו זה נכון לפי המצב והענין. אם הקב"ה ירצה שארוויח - ארוויח, ואם ירצה שאפסיד - אפסיד והקב"ה ימשיך לעזור.

דבר עם גבאי צדקה שעושה את מלאכתו על פי רצון ה'. הוא הולך לדבר עכשיו עם עשיר פלוני ולבקש ממנו סכום גדול. מה יקרה אם פלוני לא יתן? בסדר! מה יהיה לי? יהיה לי בושה? בסדר! מה כבר יקרה? לכל היותר הוא יענה לא. הוי אומר: אין הוא בטוח שפלוני יתן, ובכל זאת הוא הולך ברוגע ובשלווה. שלוותו אינה נובעת מכך שהוא בטוח שיצליח. הוא מקווה שיצליח, אבל ברור לו שהגם שיש צד שלא יצליח, הדבר הנכון לעשות עכשיו, זה ללכת לבקש ממנו, והוא מוכן לקחת את הסיכון. ופעמים הרבה האדם לוקח סיכון בדברים הרבה יותר חמורים, ולא מפני שהוא בטוח,

בלימוד. האמת שהשאלה יכולה להישאל גם על מה שאמרו ה**צדיקים** שמי שאין לו תענוג רוחני בעוה"ז, אין לו עוה"ב. מי שאין לו טעם בשבת, עליו לדעת שלא יהיה לו טעם בעוה"ב. כמה דיבורים מה**צדיקים** יש שאמרו: אם אתה רוצה לדעת איך תיראה העוה"ב שלך? תסתכל איך נראית השבת שלך. יאמר האדם: מה פירוש? הרי האדם צריך לעבוד בעוה"ז כשור לעול וכחמור למשא! הוא צריך לעבוד - אם כעבדים. ומה התשובה? התשובה היא **שבועדי צריך לעבוד גם ללא הרגשת תענוג, אבל אם אף פעם אין התענוג מגיע, סימן הוא שהחיבור עם הקב"ה לא נוצר**. והרי זה כפי שאמרנו בסוגיין **שמתחילים עם מלחמה, אך בהמשך נוצר החיבור, ואז הנפש מתחילה לפרות ולהתרבות**.

כל סיכוי מלווה בסיכון

ובחזרה אל הנקודה: **האדם מצווה להכניס את עצמו למצב רגוע ושמח כדי שלימוד התורה יעורר בו התפעלות**. אמנם הוא צריך ללמוד גם כשאין לו התפעלות, ואדרבה, **זה מה שיביאנו לידי התפעלות**, אבל הוא יודע שהוא מחפש את זה, הוא יודע שהוא חייב להגיע לבחינת שומע ומוסיף.

וכפי שהזכרנו כבר לעיל, פעמים הרבה זה קורה על-ידי שהאדם חורג מסדר יומו. עם כל זה שיש לו סדר יום קשוח, הוא עושה מדי פעם פעולות החורגות מסדר יומו, כי הוא **צריך לבדוק מה מפעיל את נפשו**. כשהאדם רוצה להרוויח כסף, הדבר יודע שהוא צריך לקבל עליו איזה סיכון. אמנם סתם ללוות כספים בלי חשבון, אינו עולה על הדעת, והרי אדם כזה יכול להחריב את חייו ואת חיי משפחתו. אבל נניח שהאדם יכול להרשות לעצמו להפסיד את הסכום שהוא משקיע, כגון שהוא

להגיע למצב של התפעלות. אתה מנסה שיעור כזה, שיעור אחר; בשעה כזו, בשעה אחרת, ואתה רואה מה עובד לך יותר טוב.

וכפי שהקב"ה סופר את הדמעות, כך הוא נוטל את כל היגיעות ואת כל התורה שנלמדה באף, ואומר לאדם: הבא ליטרה מסייעין אותו, אך תחפש. האדם אומר: "אינני מצליח בלימודי". עדיין לא ניסית. "מה, לא ניסית? ניסיתי עשר פעמים!". כן, אבל ניסית עשר פעמים אותו דבר. **ההתפעלות מתעוררת באדם כשהלימוד הוא על פי דרכו וסגנונו.** אתה חייב לחפש בהתמדה ובהתמסרות מוחלטת, עד שהקב"ה יעזור לך ותמצא את הדבר הנכון, ואז תהיה איש מבורך, וכישרונותיך וכוחותיך הפנימיים יתחילו להאיר.

דע את כישרונותיך

עוד נוסף שכדי שהאדם יתפעל, הוא חייב להבין את חשיבותו ולהכיר בכוחות הטמונים בו ולהיות בטוח שהוא הולך להתעלות. כשהאדם שרוי ברוגז על עצמו, כשאין האדם שלם עם עצמו, אין הוא יכול לבטא את עצמו. יש במסכת ברכות (ל, א): אמר רב יהודה: האי מאן דבעי למהוי חסידא, לקיים מילי דנוזיקין; רבא אמר: מילי דאבות; ואמרי לה: מילי דברכות. וכתב במהר"ל, ודומה לזה בחידושי אגדות מהרש"א, שהם כנגד שלוש השלמות שצריך שתהיינה לו לאדם. האדם צריך להיות שלם בין אדם לחבירו, הוא צריך להיות שלם בין אדם למקום, וצריך להיות שלם עם עצמו. המהר"ל כותב: מר אמר חדא ומר אמר חדא ולא פליגי, כי כשאין האדם שלם בשלשתם, אינו נקרא שלם. הוא מבאר שמילי דברכות זה בין אדם למקום. אתה מדבר אל הקב"ה ומודה לו. מילי דאבות זה בין אדם לעצמו, ומילי דנוזיקין זה בין אדם לחבירו. ומהרש"א כתב שם

אלא מפני שהוא יודע שזהו הדבר הנכון לעשות. הוא בוטח בה' שיעזור לו, אבל איך בדיוק יעזור לו, אינו יודע.

אותו דבר ברוחניות, האדם צריך לקחת סיכון. האדם אומר לעצמו: "מה, שאלך לשם?! שאעסוק בדבר פלוני?! מה יאמרו עלי? ומה יקרה אם זה לא יצליח?". אכן אם אתה רוצה שתבוא לידי התפעלות, אתה צריך לקחת את הסיכון. יראי ה' שבדורות הקדומים היו נדים ממקום למקום. הלך לו האדם אצל צדיק אחד לשבועיים ובסוף אמר: "זה לא בשבילי", והלך לצדיק אחר, והם היו בריאים בנפשם.

קום ועשה ויהי ה' עמך

וכשאנו אומרים שהאדם צריך לחרוג מדי פעם מסדר יומו, פירושו של דבר שהוא נוסע מדי פעם לשבת, אם אצל הצדיק, אם במקום קדוש, אם סתם בהתאחדות חברים. אתה צריך לעשות הכל כדי שנפוש תתחיל לבוא לידי התפעלות. וכמו שדיברנו לעיל בענין אברך הכולל, שהאדם צריך שתהיה לו היכולת לקום ולומר: עד כה זה לא עבד לי, ואינני בורח, אדרבה, אני הולך לחפש חברותא אחרת.

אכן חברותא היא דוגמא מוצלחת. הוא לא רוצה להתחיל ללמוד עם פלוני, כי בסוף כשיראה שזה גם לא עובד, מה יאמר לו? האם יוכל לומר לו שאינו מתאים לו? כן! זה לא נעים, אבל זה לא משנה אם זה נעים או לא, ככה עושים. מנסים עוד פעם ועוד פעם. אל תחשוב אלף פעמים. מותר לך לחשוב אלף פעמים, אבל לא שזה יתקע אותך. הנה כמה אנשים יש עם חלומות נפלאים, אך אינם מגיעים לשום מקום, כי הם עדיין חושבים. אתה צריך לקחת את הסיכון. תנסה ללמוד אתו. אולי כן תצליח אם תהיה יותר רענן. ניסית ואתה רואה שזה לא הולך? בא נמשיך הלאה. אתה חייב

ברוגז, קנאה ושנאה, שבורה ורצועה, אינו יכול לדבר ואינו יכול ליתן לזולתו. אין עם מי לדבר.

צריך האדם להביא את נפשו למצב של שובע. ועליו להיות אמת עם עצמו. הוא יכול לגשת לחבירו ולומר לו: אני שבור עכשיו, נפשי רעבה, אמור לי איזה דבר חיזוק. ה'פני יהושע' וה'הפלאה' מסבירים שמילתא דבדיחותא אין הכוונה דווקא לבדיחותא בעלמא. אדרבה, יש שסוברים שהכוונה לדבר אגדה. **אכן העיקר הוא שיהיה איזה דבר שמושך את הלב ומרחיב את הנפש. ואחר שנפשו מתרחבת, הוא יכול להתקדם הלאה.** ונאמר שוב: אין זה אומר שאין האדם לומד עד שמגיע למצב זה. בוודאי הוא לומד, אבל **הוא פועל להביא את עצמו למצב של שמחה. הוא צריך זאת בשביל ההתפעלות.** אחרת, אינו נעשה אדם שפורה ומתרבה.

הן כך אמרה תורה: ואהבת לרעך כמוך, ואמר רבי עקיבא זה כלל גדול בתורה. ואהבת לרעך כמוך פירושו **שהאדם אוהב את עצמו, ואז הוא יכול לאהוב גם את חבירו כמוהו.** אמנם כן, לאהוב את עצמו אין הכוונה לאופן המגושם, כפי שאנשים אומרים: בלי עין הרע, הוא אוהב את עצמו. אין הכוונה לזה. האופן הזה הוא מגונה. על משקל מאמר **החכם** לגבי הבן "חושך שבטו שונא בנו", אפשר לומר גם לגבי האדם עצמו: "חושך שבטו מעצמו, שונא את עצמו". לא זה נקרא שהוא אוהב את עצמו. **אהבה עצמית פירושה שהאדם מכיר את ייעודו, את תפקידו ואת כישרונותיו.** הוא יודע - יש לי כברת דרך ללכת, אני צריך לפעול כאן משהו, ולמעשה, אני ישן, אינני מנצל מספיק את כישרונותי, אני משתטה, אני מסיח את דעתי עם הבלי הבלים, נו! מה יהיה? אשירה לה' בחיי, אזמרה לאלוקי

בפירוש מילי דאבות שהוא טוב לעצמו במידות.

וכך הוא הפירוש: **כשהאדם שבור ברוחו** כי הוא חושב שהוא כישלון, **אין הוא יכול להתפעל ולהיות פורה ומתרבה. האדם מוכרח להכיר בכך שיש לו כישרונות וכוחות נפלאים,** אלא שהוא צריך לעבור תהליך שלם כדי **שיתנקו וייצאו באופן הנכון.** אין הוא מתגאה בעבור כך ואינו חושב שהוא נזר הבריאה. מי שחושב כך, הוא חולה בנפש. אך הוא אומר כך: יש בי דברים נפלאים, אבל אצטרך לעבוד הרבה על מידותיי כדי שייצא רק החלק הטוב מהם.

הן תראה שכאשר האדם שבור ברוחו, אי אפשר לדבר אתו. אתה אומר לו מילתא דבדיחותא, והוא תוהה בך בעינים עצבות; אתה אומר לו מילה טובה, והוא שואל בשפה רפה: מה עוד? אין עם מי לדבר. אף לענייננו, כשהאדם שבור, הוא אומר: כן, כבר ניסיתי ולא הצלחתי. אומר ונאנת. אינך יכול להתפעל בפנים ממך בעצמך.

על האדם להסתכל. תראה. **תראה איזה כישרונות נפלאים יש לך.** הוא צריך לשים לב אליהם, הוא צריך לציין אותם, הוא צריך שמישהו יגלה לו אותם. **ואז הוא יכול להיות במצב הרוגע והשמחה ולהמשיך הלאה.** בלי זה אי אפשר להמשיך הלאה.

בעל נפש שבעה אוהב לתת

הנה על הפסוק **בפרשת מקץ** "והנה מן היאור עולות שבע פרות יפות מראה ובריאות בשר", כתב רש"י: "יפות מראה - סימן הוא לימי שובע, שהבריות נראות יפות זו לזו, שאין עין בריה צרה בחברתה". כשהאדם שבע, הוא מחפש לעזור לאחרים. הוא מרגיש טוב. אולי אני יכול לעזור לך? שבע הכוונה שבע בנפש. כשהנפש רעבה,

לעשיית סדר שלא לתת לדברי הבל להסיט אותך מעבודת ה'. עכ"פ האדם צריך להיות בטוח **שיש לו מעלות וכישרונות ולחפש אותם**, וכמאמר ראש **תנועת המוסר**: אם אתה מאמין שאתה יכול לקלקל, תאמין שאתה יכול לתקן. **אם אתה מאמין שיש לך חסרונות, תאמין שיהיו לך מעלות.** למה? כי **החסרונות והמעלות באים מאותם שורשים בנפש.**

יש שהאדם פשט את רגלו והוריד לטמיון חמישים מיליון דולר, וכל קרוביו וידידיו מבכים את מזלו הביש. הנה פשוט שצריך להיות בעל כשרון בשביל זה. רוב בני אדם אינם מצליחים לעשות זאת. כאלה מספרים? זה דורש מיומנות מיוחדת. איך אומרים? - מאתיים אלף דולר? נו! את זה גם האיש הפשוט יכול להוריד לטמיון. אבל חמישים אלף דולר?! איך מגיעים לכזה מספר???

ובכן, אומרים לו לאדם זה: בעל כשרון גדול אתה, אלא שהשתמשת בכישרונותיך בכיוון הפוך. עכשיו תיקח את כישרונותיך ותזככם ותשתמש בהם בכיוון הנכון.

בראתי לו תורה תבלין

אותו דבר לגבי תענוגים, וכדברי המגיד **הק' ממעזריטש** זי"ע שאנו חוזרים עליהם תמיד, בענין בראתי יצר הרע בראתי לו תורה תבלין. לכאורה קשה להבין: תבלין היא התורה?! הלא היא נלחמת עם היצר, לא מתבלת אותו! אך התשובה היא **שמידותיו/תכונותיו של האדם, לפני שהוא לומד תורה, הן יצר הרע, הן תאוה, גאווה, עצבות ועצלנות, ומאוסות מאוד.** אך רגע אחד! **יש לך תכונה של תענוג.** אה, אה, אה, **עכשיו תלמד תורה, ותדע לפני שאתה לומד - התענוג בא ממקום עליון מאוד, מעולם התענוגים, וכל התכונות שיש לך באות ממקום טוב. אכן התורה היא תבלין**

בעודי, אני עדיין כאן בעולם, עלי לנצל את הזמן...

הוא אוהב להועיל לאחרים באמצעות כישרונותיו. איך אני יכול לעזור לעוד יהודי? כל אחד יכול לעזור לשני, וכשהוא עוזר לשני, הוא מתמלא חיות. אבל כל אחד יכול לעזור במשהו אחר, כי מוחו של כל אחד בנוי אחרת. אחד יכול לעזור בכלי המעשה, השני יכול לעזור בנפש, השלישי בחיך, והרביעי בעסקנות.

החסרונות מגלים את הכישרונות

אם אין האדם מכיר בכישרונותיו ובכוחות הפנימיים... כל פעם ששואלים אותו מה כישרונותיו, הוא עונה: איני יודע. איך אדע? זהו הא"ב של הבעיה. למה? כי אינך יכול להיות מלא שמחה אם אתה במצב כזה. אכן אחת מהדרכים להכיר את הכישרונות הוא להסתכל על החסרונות. אם אתה מכיר את חסרונותיך, אתה עומד קרוב מאוד להכיר את כישרונותיך. למה? כי **החסרונות באים ממילא, וכשתבדוק את שורשם, תוכל לראות את הצד השני שלהם.** למשל, האדם אוהב מאוד לדבר, הוא מדבר ומדבר ומבזבז את זמנו. אה, אה, אתה כבר קרוב לדעת מה יתרונך. אתה יודע לדבר. הפלא ופלא. **עכשיו אתה רק צריך לכוון את זה לדברי תורה.** הן כך אמרו **חז"ל** (סנהדרין צט, ב): "כל אדם לעמל נברא, שנאמר כי אדם לעמל יולד. איני יודע אם לעמל פה נברא אם לעמל מלאכה נברא, כשהוא אומר כי אכף עליו פיהו, הוי אומר לעמל פה נברא. ועדיין איני יודע אם לעמל תורה אם לעמל שיחה, כשהוא אומר לא ימוש ספר התורה הזה מפיך, הוי אומר לעמל תורה נברא.

יש שהאדם מתלונן על מצבו: הכל צריך להיות אצלי מדויק ובגלל זה אני תמיד מאבד את דרכי. אה, אה, זה יכול להתהפך

ואח"כ בישיבה גדולה, תיקח את כח החידוש שיש לך ותשתמש בו לדברים טובים. וכל הפתקים והשטויות שעשית, תחזיק אצלך למשמרת כדי שתוכל לחזק בהם אחרים ולומר להם: אף אני הייתי פעם שם והתבגרתי ולמדתי להפוך זאת לדברים טובים. גם אתם יכולים.

היוצא לנו מכל זה, **שעל האדם להבין שהוא צריך להתפעל, וכדי להתפעל, צריכה נפשו להיות במצב של רוגע ושמחה, וכדי שהיא באמת תהיה במצב כזה, הוא צריך לראות, ראשית כל, שהסביבה, החברותא, הרוח, המשפיע (כלומר, ראש הכולל וכדומה), יהיו בבחינת לבו חפץ. שנית, הוא צריך מדי פעם לחרוג מסדר יומו כדי לטעום ולנסות דברים חדשים, ואם תבקשנה כססף וכמטמונים תחפשנה, אז תבין יראת ה' ודעת אלוקים תמצא. ושלישית, הוא צריך להכיר בכישרונותיו וכוחותיו הפנימיים, ורק אז הוא יכול להיות בטוח עם עצמו ולפרות ולהתרבות. ונתבאר שהדרך להכיר בכישרונות, היא על-ידי הכרת החסרונות. כשאתה מכיר את חסרונותיו, אתה יכול להבין מה יתרונותיו, ואז אתה יכול לקיים בעצמך כי ממנו ניקח לעבוד את ה'.**

בשבילם. היא מוציאה את הטעם הטוב, כפי שהמלח מוציא את הטעם הטוב מהבשר. עוד קצת תורה שלמדתי באף, עוד קצת תורה עם נעימות, וזה מה שיוציא ממך את הטעם הטוב של תכונותיך.

איש זה שפעם היה מגושם עד מאוד והיה מראה לכולם תמונות מהבשרים והיינות שהתענג עליהם, וכשעשה 'וואך נאכט', אפשר היה להקיא רק מקריאת המודעה שתלה להזמין את חבריו, הנה עכשיו התורה הופכת את זאת...

אנשים כל-כך אוהבים אותך, אתה מתחבר חיש מהר לאחרים, אתה יודע מה אתה יכול לעשות עם זה?! אתה יודע כמה אתה יכול להתמלא אור וחיות מזה?! כן? היום נפוץ הדבר שהאדם מראה לכולם את חכמותיו. בסדר, תמשיך הלאה עם זה. יש לך כח החידוש. יש לך מושג כמה סיפוק וחיות יש לו לאדם כשיש לו חידוש בדמות רעיון בעבודת ה' שנשתל לו במוחו?! הוא לא צריך שמאה אנשים יראו לו את התרגשותם. הוא מלא אור. יש לך את זה. כל-כך הרבה אנשים מפרסמים היום את הבליהם. נפלא מאוד. עכשיו אתה יודע שיש לך כח החידוש. בסדר, אתה בכיתה גן, תעלה אי"ה וכשתיכנס בישיבה קטנה

יום ראשון פרשת שמות י"ט טבת תשפ"ד

מלאכי הדור הקודם מסייעים לנו במלחמת היצר

קוראים לזה הרגלים או נסיונות חזקים או משיכות קשות, אבל כפי שהספרים מסבירים מדובר במלאכים, מלאכים שנבראו על-ידי מעשי האדם ומושכים אותו אל החטא, ובכך, מה יעשה הבן ולא יחטא?

בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו

התשובה היא כי הנה במהרש"א בחידושי **אגדות** (מכות י, ב) כתב על מאמר חז"ל בדרך שאדם רוצה לילך בה מוליכין אותו, מדוע כתוב בלשון רבים מוליכין? כי כשיש לו לאדם רצון לעשות דבר מצוה, נברא מזה מלאך, והמלאכים הנבראים מרצונותיו הטובים, הם המה שמוליכים אותו ומסייעים אותו לקיים את המצוות. נמצא שהגם שיש לו לאדם מלאכים רבים שנולדו מחטאיו ומושכים אותו אל החטא, יש לו כנגדם מלאכים רבים שנולדים מרצונותיו הטובים ומונעים אותו מן החטא. ומבואר שמה שכאשר האדם רוצה לעמוד איתן בניסיונותיו, הוא צריך לברר שהוא בורא מלאכים טובים.

זהו שאמרו חז"ל: "אם עשית חבילות של עבירות, עשה כנגדן חבילות של מצוות", וכן אמרו: "אם היה למוד לקרות דף אחד, יקרא שני דפיך; ואם היה למוד לשנות פרק אחד, ישנה שני פרקים". האדם צריך להבין כמה זה מוכרח וכמה אי אפשר להשתמש מזה. הוי אומר: מי שחטא, וכל שכן אם חטא הרבה, הוא צריך לדעת לאמוד את מצב המלחמה. יש מלחמה עכשיו, כך כתוב בתורה. וכדי שתוכל לנצח את המלחמה, אתה צריך להבין תחילה באיזה כוחות הצד שכנגד משתמש, ואז אתה

ראית עם רב ממך

הגה"ק מסאטמאר זיע"א היה אומר 'תורה' על שובבי"ם בסעודה שלישית של פרשת ויחי (שנמשכה לאחר צאת הכוכבים). סיפר לי אחד שאביו עדיין זוכר את הדברים שאמר באחת השנים וחדרו אצלו עמוק לתוך העצמות. שמעתי אותם ממנו ואח"כ מצאתים גם בספרו בפנים, והרי הם נסובים על הפסוק המלאך הגואל אותי וגו', ומבאר שם יסוד נפלא מאוד איך להינצל מניסיונות הרחוב. בדברו על כך, בכה ואמר: נסיונות הרחוב הרי קשים מאוד, כך שהאדם זקוק לנס כדי להישאר שמור, בפרט שמהלך התשובה אינו קל, והרי בזוה"ק מבואר שצריך להגיע לתשובה עילאה, ולוואי שאנו נזכה עכ"פ לתשובה תתאה.

הוא הוסיף שלכאורה הקושי גדול בהרבה, כי כשהאדם חוטא, חוץ ממה שמטמטם את לבו ומצער את השכינה, הוא בורא מלאכים מזיקים, והמלאכים האלה רודפים אותו וכמעט מכריחים אותו להוסיף ולחטוא. הן יש בענין זה דברי ה'אור החיים' **הק' בפרשת שופטים** על הפסוק: כי תצא למלחמה וראית סוס ורכב עם רכב ממך, שבמלחמת היצר, חוץ ממה שהאדם נלחם עם ההרגלים ועם התכונות שלו, עוד יש עם רב ממך, כלומר, עם רב של מלאכים שנולדו מהחטאים הקודמים שלו. הוא מציין שם שה'פרי מגדים' באמת שואל איך אפשר לבקש מהאדם שיבחר בטוב והמלאכים חזקים ממנו וכמעט שמכריחים אותו לחטוא.

פעמים הרבה אנשים מרגישים זאת. אולי אינם יודעים לומר שמדובר במלאכים. הם

שמצוות שיעשה בכל מיני תחומים ויעילו בענין זה. הוא בטוח שמדובר בשני דברים נפרדים. הוא אומר כך: "תמיד הייתי מקיים מצוות. חסד הייתי דווקא אוהב תמיד לעשות". **אכן כשהאדם עושה מצוה כבונה שתעזור לו להינצל מהחטא**, שהמלאך הנברא מן המצוה, יבוא ויעזור לו להלחם כנגד המלאכים שנולדו מחטאיו הקודמים, **המצוה באמת מסייעת לו, כי בתחבולות תעשה לך מלחמה**. הוא הולך ללמוד עכשיו חצי שעה בקול, כדי שייבראו מלאכים ואלו יסייעו לו כנגד המלאכים האחרים שרודפים אחריו להפילו. הוא הולך להתפלל לשם כך או לעסוק בגמילות חסדים לשם כך. ופעמים שתזדמן לו גמילות חסד שלא ציפה לה. משהו ביקש ממנו טובה, בבית ביקשו ממנו עזרה. **לו היה קולט כמה הוא יכול להועיל בזה אם רק יכוון - אני רוצה שהמלאך שייברא מהמצוה שאני הולך לעשות עכשיו, יהיה אתי ויצילני מן החטא**.

המלאך הגואל אותי מכל רע

אמר הרה"ק מסאטמאר זיע"א שזהו שבירך יעקב את מנשה ואת אפרים: המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים. לכאורה תמוה, מה זה המלאך הגואל אותי מכל רע? ומדוע לא אמר המלאך המלווה אותי? אך **התכוון לאותו מלאך שהצילו מן הרע בעניני היסוד** כמו שכתוב ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה'. ביקש יעקב לברכם שיינצלו מן הרע הזה, והגם שהיתה מיטתו של יעקב שלימה ואף אמר ראובן בכורי אתה ראשית אוני, מכל מקום אמר בענוותנותו: אתם יודעים מי הוא זה שגאלני מכל רע? **המלאך שנברא מרצוני להיות טוב, הוא זה שהצילני מכל רע. המלאכים של הרצונות הטובים, המלאכים של המצוות, הם אלה שהצילוני**.

צריך להכין את עצמך שיהיו לך לכל הפחות כוחות כאלה ועדיף שיהיו לך כוחות יותר חזקים. הן אמת שיש לך את השי"ת לצדך, והוא הרי חזק מכל, אבל כדי שבאמת יהיה לצדך, אתה צריך לפעול לפי סדר, **והסדר הוא שתגייס לעצמך מלאכים לצדך**. לא די שאתה רוצה להשתפר ואתה מקבל על עצמך קבלה, אלא אתה צריך לברוא מלאכים. ובכן, כשאתה מוסיף בדברי תורה ומגביר בלבך רצון לטוב, אתה בורא מלאכים, וכשתברא מלאכים הרבה, תוכל בסיועו של השי"ת שילך עם המלאכים, לנצח את יצרך.

וזהו הפירוש: "כי בתחבולות תעשה לך מלחמה". תחבולות מלשון חבילות. חבילות המלאכים שאתה בורא ברצונותיך הטובים, הן אלה שילכו לפניך ויפילו את המלאכים האחרים שנבראו על-ידי חטאותיך.

כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכיך

נחוץ מאוד שהאדם יבין זאת, כי פעמים הרבה יש שהאדם מתייאש והולך, כי אומר: איני רואה שום דרך. ובכן, יתכן שיש מהלך פשוט שאינך עושה, וכשתעשה אותו, אתה בעצמך תתפלא באיזו מהירות זה יפעל. כשהאדם נלחם עם מלאכים בלי מלאכים - אין לו סיכוי להצליח. הוא יכול לנסות אלף פעמים - זה לא יעזור לו. **וכשהוא נלחם עם מלאכים - הקב"ה עומד לצדו ובוודאי ינצח**. אתה צריך להבין זאת. החטא ברא עם רב ממך, ועכשיו מוטלת עליך המלאכה להשקות את רצונך, לדבר עליו ולומר בשבילו מזמורי תהלים ולשיר ניגונים שמגבירים את הרצון, **כי הרצון בורא מלאכים, וככל שתוסיף להגביר את הרצון, יהיו לך יותר מלאכים**.

ואז צריך האדם לעשות גם חבילות של מצוות. בדרך כלל אין האדם מעלה בדעתו

להיות נוטר הברית, קיבל מאביו, וכיון שידעו זאת אחיו ברוח קדשם, קינאו בו, כי אמרו: מדוע יזכה למלכות? הלא אביו שמר את הדבר! אביו הוא זה שגרם לו להיות שמור.

ומה האמת? מדוע זכה יוסף למלכות? התשובה היא, כי אדרבה, **הקשר האמיץ שהיה לו עם אביו אשר התבטל אליו בביטול הגמור ולמד עמו תורה, הוא זה שגרם לו שזכות אביו תעבור אליו, ולכן זכה למלכות.** דומה הדבר למה שאמרו **חז"ל**: "המעביר על מדותיו, מעבירין ממנו כל פשעיו", שלכאורה קשה מהא דאמרו: "כל האומר הקב"ה ותרן, יותרו חייו". אך התשובה שאין זה סתם ויתור, אלא כיון שהוא מעביר על מדותיו, מגיע לו בשכרו שיעבירו לו על כל פשעיו, ומענין מדה כנגד מדה הוא. אך כאן, **מי שיש לו שייכות כה חזקה לאביו, עם הביטול וההכנעה, מגיע לו בשכרו שמעלתו של אביו, תעבור אליו, ואביו שמר את הדבר.**

כך אמרו **הצדיקים** בענין לכתו של יוסף בשליחות אביו לחפש את אחיו, שלאחר שהגיע לשכם ולא מצאם, יכול היה לחזור אל אביו ולומר: "עשיתי ככל אשר צויתני ולא מצאתים", מה גם שידע שהוא מסכן את נפשו, אך רצה לקיים את רצון אביו בשלימות ובכל מחיר, ולכן המשיך לחפשם. אמרו מן השמים: **אם כך אתה בטל אל אביך, תזכה שהגם שאביך שמר את הדבר, תעבור אליך מעלת אביך ותזכה למלכות.**

ברין הוא נוטל

ואם נחזור אל דברי הרבי מסאטמאר, הלא נמצא **שכדי שהאדם יהיה שמור, באמת נצרך שהאב יעמוד ויברך את הבנים** ויאמר: המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים. כי הנה יש שיתמה האדם: מה פשר הדבר הזה? הרי כל אחד צריך

הסבא אמר לנכדיו: רצונכם לשמוע עצה טובה? טלו עצה מאיש בא בימים שכבר ראה כמה דברים בחיים, הוא כבר ראה מה עובד ומה לא עובד. ובכן, אני אומר לכם: המלאך הוא זה שגאל אותי מכל רע, ואני מברך אתכם שהמלאך הזה ילווה גם אתכם. את הנערים' הוא מפרש שיישאר נערים, דהיינו בקדושתם כדאיתא ב**זוה"ק** שהנשאר בקדושתו נקרא נער, וכמו שכתוב אצל יוסף והוא נער. הוא אומר שהדבר מוכרח שזהו הפירוש, כי לפי חשבון השנים מנשה ואפרים כבר היו אז אנשים מבוגרים, אלא ודאי שהתכוון לברכם שיישאר בנערותם/קדושתם. ובירך אותם וידגו לרוב בקרב הארץ, היינו שיהיו כדגי הים שלא פגמו בדור המבול. וזהו שפירש **רש"י**: וידגו לרוב - כדגים הללו שאין עין הרע שולטת בהם. כי רק מי שאינו שומר את עיניו בקדושה, שולטת בו עין הרע, אך מי ששומר את עיניו בקדושה, ומנשה ואפרים הרי היה להם זכות מיוחדת, כי אביהם היה עולי עין, אין עין הרע שולטת בו, ולזה בירכם יעקב שהמלאכים של המצוות והמעשים טובים של אביהם ושל אבי אביהם ילווה להישמר בקדושתם באופן שלא תשלוט בהם עין הרע.

ואביו שמר את הדבר

והנה בנוסף לכל זה יש עוד עצה נפלאה לאדם לזכות לשוב אל ה', והיא ניכרת מתוך דברי הרבי מסאטמאר, אם כי רק ברמיזה. הנה **בפרשת וישב** נאמר: ויקנאו בו אחיו ואביו שמר את הדבר. אמר על כך **הרה"ק מרימנוב** זיע"א (נדפס ב**מנחת צבי** פרשת וישב): **בכל הספרים** מבואר שמפני כך זכה ליוסף למלכות, מפני שהיה נוטר הברית. וידוע מה שאמרו **חז"ל** **במסכת סוטה** שמצבו של יוסף עם אשת פוטיפר לא היה פשוט כלל וכבר היה על סף כשלון, אך באה לפניו דמות דיוקנו של אביו וניצל. נמצא שאת כוחו

דיוקנו של אביו. גמרא מפורשת. אכן ככל שהדורות עוברים, הדבר נעשה קשה יותר, כי הנסיגות הקשים ביותר באים בעקבתא דמשיחא, והמהלך הוא להתחבר לדורות הקודמים שיותר קרובים היו אל הקדושה.

ידוע שזכות אבות הוא דבר גדול, הוא מלווה את האדם ועוזר לו בכל דבר, לאו דווקא כשיש קטרוגים. **כשהאדם רוצה להתעלות, אחד מהדברים שעוזרים לו ביותר, הוא זכות אבות**, וסיבת הדבר כי העוצרים אותו מלהתעלות הם כוחות מסוימים שעומדים כנגדו, וכיון שהוא חוזר לדור קודם, הוא מנצחם בכוח מסוים שאין לכוחות ההם.

ונסביר: העם רב ממך' הם מלאכים של הדור הזה, והמלאכים של אביו, הם מלאכים של הדור הקודם. אמנם אצל מלאכים אין חילוק בין דור זה לדור קודם, אך הכוונה לענין התוצאה. המלאך הוא הרי יצירה של מצוה, הוא בריאה שנבראה על-ידי נשמה מהדור הקודם. **כשאתה מביא מלאכים שנבראו על-ידי נשמה מהדור הקודם, המלאך הגואל אותי מכל רע, הם חזקים מהמלאכים שנבראו על ידך.**

כאילו קיבלה מהר סיני

חז"ל אמרו (קידושין ל, א): "כל המלמד את בן בנו תורה, מעלה עליו הכתוב כאילו קבלה מהר סיני, שנאמר: והודעתם לבניך ולבני בניך, וסמין ליה: יום אשר עמדת לפני ה' אלוקיך בחורב". ופירושו **הצדיקים** כי הדור קודם, קרוב יותר אל מעמד הר סיני, וכשהנכד לומד עם זקנו שקדם לו בשני דורות, יש לזה כח גדול להרגיש את הרגש של מעמד הר סיני.

אפשר לראות שרגש היראת שמים של בני הדור הקודם הוא יותר טבעי, כי הם יותר קרובים למעמד הר סיני. אמנם כן,

להתמודד לבדו עם מלחמותיו ולנצח בהם! אך האמת היא שאך ורק באופן זה אפשר לנצח את המלחמות. ואף שבוודאי זקוק האדם למלחמות, עליו לדעת שאחד מהאמצעים המועילים ביותר לנצח בהן הוא - **התכופך ותן לאביו ולזקיניך לברכך, והתבטל להם, ואז המלאך שגאל אותם מכל רע, ילווה גם אותך.**

והאמת שזה מוכרח בברכת יעקב, כי אף יודגו לרוב בקרב הארץ היה בזכות יוסף הצדיק, כדאיתא במדרש רבה על הפסוק בנות צעדה עלי שור: "את מוצא בשעה שיצא יוסף למלוך על מצרים, היו בנות מלכים מציצות עליו דרך החרכים והיו משליכות עליו שיריין וקטליין ונזמים וטבעות כדי שיתלה עיניו ויביט בהן, אף על פי כן לא היה מביט בהן". **הוא שמר את עצמו בקדושה וטהרה וזה מה שנתן כח לבניו.** יעקב אבינו אמר: **לכן אני יכול לברככם, כי יש לכם זכות אבות.**

דמות דיוקנו של אביו

וכשמתבוננים, מוצאים בזה דבר עמוק. דמות דיוקנו של אביו לא היה אצל יוסף הצדיק בלבד, אלא הוא קיים אצל כל אחד ואחד, וכל אחד צריך לזכור זאת בכל עת **שכפי שהוא זקוק למלאכים הנבראים ממצוותיו, כך הוא זקוק למלאכים שנבראו מהמצוות שעשו אבותיו.** המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים. אתה זקוק שתהיה לך שייכות עם אבותיך ועם קדושתם כדי שתוכל להינצל.

לו יצוייר שהיה לו ליוסף הצדיק הרבה תורה ומצוות, אך לא היתה לו שייכות עם אביו, אלא אומר היה: "אבי אינו מבין, הוא מהדור הישן", לא היה רואה את דמות דיוקנו ולא היה ניצל. ברגע האחרון, לאיזה כלי זיין היה זקוק? הוא היה זקוק לדמות

אכן פעמים שזה נובע אצל האדם מהמקום ההפוך. הוא טיפשי. הוא מסלק את כולם - זה המקום שלי. זה צריך לבוא ממקום של ענוה. האדם אומר כך: אגיד לך את האמת. התפילות שלי... הרי אתה מכיר את מצבי, עם הנסיונות שלי, ועם העבירות שלי, ועם העם רב ממך... אינני יכול להתפלל לבד. **הדרך היחידה שלי להעניז לעמוד ולהתפלל לפני ה', הוא להצטרף אל הקודמים ואל התפילות הקודמות, ולכן אני הולך למקום שכבר נוקה וזוכך.** לכן מי שקובע מקום לתפילתו מפני שיודע שהוא זקוק לסייעתא דשמיא מיוחדת, אומרים עליו הי חסיד הי עניו. זה מורה על עניויות, זה מורה שהוא יודע שאינו יכול לבד. ומה כתוב שם באותה גמרא? - אלוקי אברהם בעזרו. הוי אומר: האלוקים שליווה את אבותיי, ימשיך ללוות אותי, והכל בזכות אבותיי כי אין לי זכות עצמית.

כל מי שמבין כשהוא הולך להתפלל שהוא צריך לאלוקי אבותיו, למלאכים שנוצרו על-ידי היראת שמים שלהם... כמה אנשים היו להם אבות/סבים שהיו במלחמת העולם השניה והמשיכו להקפיד על קלה כבחמורה. לא ניתן לתאר לכמה יראת שמים היו זקוקים. פעמים הרבה בני הדור הבא ראו אותם סתם כיהודים קשישים. "בסדר... הם התפללו יפה מאוד". אתה יודע לאיזו מסירות נפש היו זקוקים?! לאיזו אמונה תמימה היו זקוקים?! **ומאלה נבראו מלאכים, וצריכים היינו למלאכים כאלה, כי בלעדיהם לא היינו יכולים היום להינצל מהניסיונות הקשים.**

**רצה לזכות את ישראל הביאים
לאדמת אמריקה**

הרבי מסאטמאר דיבר אז בענין הקשיים והניסיונות, ואמר: **חז"ל** אמרו היכי דמי בעל תשובה? באותו מקום ובאותה אשה.

פעמים שכן הדור הקודם קלוקל ונהפך לבעל עבירה, אבל כל שכן הדור הקודם אינו בעל עבירה, נוכל לראות **שרגש היראת שמים שלו יותר טבעי, כי הוא קרוב יותר למעמד הר סיני,** ומתקיים בו מעין ראייה גדולה משמיעה. אף כאן כשהאדם זקוק למלאכים שליווהו, הוא מבין שהוא זקוק לזכות אבותיו, לניסים שהיו להם ולמלאכים שליוו אותם.

נאמר בסגנון כזה: ידוע לנו שיש מושג של זכות אבות וידוע לנו שיש מושג שהאדם זקוק לניסים ולמלאכים. ובכן, ה'מלאך הגואל' הוא מלאך של אבותיך, נס של הדור הקודם, סייעתא דשמיא של פעם. לדבר זה יש כח גדול כנגד המקטרגים. כששלמה המלך ביקש להכניס את הארון לבית קדשי הקדשים, שום דבר לא הועיל לו, וכיון שהזכיר את זכות אביו, מיד נפתחו השערים (שבת ל, א).

אלוקי אברהם בעזרו

הנה כי כן, זכות אבות פותחת שערים. כשהאדם נעמד להתפלל תפילת שמונה עשרה והולך לבקש על כל צרכיו, איך הוא פותח? - אלוקינו ואלוקי אבותינו. האלוקים שליווה את אבותיי. כך אמרו **חז"ל** (ברכות ו, ב): "כל הקובע מקום לתפילתו, אלוקי אברהם בעזרו, וכשמת, אומרים לו: אי עניו, אי חסיד, מתלמידיו של אברהם אבינו". וכבר הבאנו בעבר ביאורו של **הצל"ח** שכאשר האדם עומד להתפלל, נשאר רושם של קדושה באותו מקום, וכשהוא נעמד להתפלל בו שוב, הרושם של קדושה עוזר לו, כי המקום כבר התנקה ואין בו כל-כך הרבה מקטרגים, אין שם כל-כך הרבה מלאכים המפריעים. נמצא שהקובע מקום לתפילתו, מוכיח שאינו יכול להצליח בכוחות עצמו, ומראה על ענוותנותו.

אומר: כבר ניסיתי ולא הצלחתי. אכן כן, יש כמה דברים שהאדם צריך לזכור. חוץ מהחלק הראשון שראינו שאתה **חייב לברוא מלאכים על-ידי עשיית ורצונות**, אתה מוכרח גם להיות מחובר עם מלאכים של הדור הקודם. צריך אם כן האדם לדעת שהכיבוד אב שלו, הביטול שלו לדורות הקדומים, המפני שיבה תקום שלו, זה מה שיביא לו את הסייעתא דשמיא הנצרכת לו.

שכרה של מפני שיבה תקום

במסכת ברכות (כח, א) איתא: רבי זירא כי הוה חליש מגירסיה, הוה אזיל ויתבי אפתחא דבי רבי נתן בר טובי, אמר: כי חלפי רבנן אז איקום מקמייהו ואקבל אגרא [כשרבי זירא היה נחלש מרוב לימודו, היה הולך ויושב בפתח הישיבה של רבי נתן בר טובי, אמר: כשיעברו החכמים, אקום מפניהם ואקבל שכר]. שאל ה'בני יששכר': מדוע אמר ואקבל אגרא? הרי אמרו **חכמים אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס**. והשיב: הנה הפסוק אומר מפני שיבה תקום והדרת פני זקן ויראת מאלוקיך אני ה', ללמדך שבאשר יש לו לאדם ביטול לאיש שיבה ולתלמיד חכם, שכרו הוא ויראת מאלוקיך. זה מה שאמר רבי זירא: כיון שאני מרגיש חולשה בלימודי, סימן הוא שאני זקוק לעוד יראת שמים, על כן אשב בפתח הישיבה ואקום בפני החכמים, ובשכר זה יתקיים בי ויראת מאלוקיך.

והנה אף כאן מבואר כיסוד האמור. כמה ביטול והכנעה שיש לך לבני הדור הקודם, אתה זוכה למלאכים שנבראו על ידם, אתה זוכה לאלוקי אברהם בעזרו.

חטוף ואכול חטוף ואשת

רבינו יונה מדבר מזה שצריך לחטוף מצוות, כמאמר שמואל לרב יהודה: חטוף

פירוש: אם לא נזדמן לו שוב אותו נסיון, אין לדעת אם באמת עשה תשובה, כי שמא אם היה מזדמן לו אותו נסיון, לא היה עומד בו. רק לאחר שנזדמן לו אותו נסיון ממש וניצל ממנו, אז ידעין שבאמת חזר בתשובה. והנה הקב"ה רצה לזכות נשמות ישראל, לכן הביאם אל אדמת אמריקה שמלאה בנסיגנות, כדי שבכל מקום שיעמוד שם האדם, יהיה זה באותו מקום.

ואם הרבי מסאטמאר דיבר על זמנו, הלא היום הדבר נכון פי כמה וכמה, ולא רק באמריקה. הן בכל רגע ובכל מקום יכול האדם להתחבר אל הרע ולהיכשל בכל דבר אסור, ואם כן הזדמנות נפלאה היא לזכות לתשובה אמיתית.

ברחוב לא הולכים סתם

לפני נסיעתו לארץ ישראל בשנת תשי"ב, נשא דרשה ואמר: הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זיע"א אמר שבאמת היה אסור ללכת לרחוב, אך מה? כשהאדם הולך מחמת ההכרח, כגון שהולך ללמוד ולהתפלל או הולך למקוה או הולך לפרנסתו, יש לו שמירה מן השמים שלא יבוא לידי מכשול, אבל אם הוא הולך לתיאטרון, כיון שאין זו הליכה הכרחית, אין לו סייעתא דשמיא ונכשל במראות אסורות תוך כדי הליכתו ברחוב. והנה היום הרחובות גרועים יותר מהתיאטרון שבזמנו של הרה"ק מליסקא, ואם כן מי שמשוטט סתם ברחוב, אין לו סייעתא דשמיא להינצל ממראות אסורות. את זאת אמר הרבי מסאטמאר בשנת תשי"ב, והיום אנו עומדים כבר בשנת תשפ"ד, וה' ישמור ויציל.

אומרים לו לאדם: אתה זקוק למלאכים, אתה זקוק לכוח עליון. חבל לנסות לבד. אם אתה מנסה בלי כוחו של המלאך הגואל את אבותיך מכל רע, אין לך סיכוי. יש שהאדם

התברר שאין מדובר בגנבים חמושים, אלא באנשי הרשויות שדפקו על הדלת בחזקה כי חשבו שאחד מבני המשפחה שלא חתם על איזה נייר נמצא שם בבית. הרוחות נרגעו, אך אז כבר נכתבה אש היצר אצל הבן וניצל מן החטא, וחזר לביתו שש ושמח בראותו איך מן השמים שומרים עליו. ומיני אז השליך את חייו הכמושים מאחוריו ופתח דף חדש והנה הוא עולה מעלה אחר מעלה עד עצם היום הזה. הנה כי כן, דמות דיוקנו של אביו באה אליו להצילו. **המלאכים שנבראים על-ידי כיבוד אב, כח מיוחד יש להם להציל את האדם בעת נסיון.**

באופן כללי צריך להבין איך המלאך הנברא ממעשה האדם דוחף אותו להיכשל או להצליח. נתחיל מהמלאך הנברא מן העבירה וזמה נלמד אל המלאך הנברא מן המצוה. האדם עשה מעשה רע וכתוצאה מכך נברא מלאך חי שכל מהותו אינה אלא לחפש עוד מאותו רע, ולכן הוא דוחף את האדם לעשות עוד מאותה עבירה, כי הוא רוצה עוד ועוד. הוא הדבר **במי שעוסק במצוה קשה, שעל ידי זה נברא מלאך ששונא את הרע ודוחף את האדם לטוב,** ואם ביום מן הימים האדם שוכח שהוא רוצה בטוב, המלאך אינו שוכח. **המלאך עומד מאחוריו ורודף אותו לעשות דברים טובים.** וכשהאדם רוצה לעשות דבר שאינו הגון, המלאך דוחף את ידו, כפי שהמלאך דחף את ידו של משה רבינו.

זוהי המציאות, והמשכיל מנצל כל הזדמנות, כי אומר: היודע אני מתי יהיו לי רגעים של חולשה?! ה' ישמור. איני יכול לדעת מתי זה יקרה, ואם כן, בנוסף לתפילות, עלי לברוא מלאכים, ובפרט מלאכים כאלה. **יש לך חמש דקות פנויות? תרים טלפון להוריך ושאל לשלום.** ואם הם כבר בעולם האמת, הרי אפשר לכבדם במותם, בלימוד משניות ובאימוץ הנהגה

ואכול, חטוף ואשתי. ואומר שיש הרבה מצוות שמוטלות לפני האדם ואינו שם לב, וכדוגמא הוא מציין מצוות מפני שיבה תקום, ומסיים שאין הרבה מצוות שכתוב בהן אני ה'. רק במצוות יסודיות כתוב אני ה', כגון ואהבת לרעך כמוך, ומכאן שאף זו מצוה יסודית היא ואסור להחמיצה.

יש שהאדם חושב שחטוף ואכול זה סתם ענין לאסוף עוד ועוד. כפי שהילדים אוספים כרטיסים, להבדיל, אני אוסף מצוות. אך אינו כן. אתה זקוק להן בשביל מלחמתך. **אתה זקוק ל'ויראת מאלוקיך' כדי שתוכל להנצח במלחמתך.**

אם נתבונן במצב דורנו, נוכל לראות כי שני הדברים האלה יש להם קשר הדוק, נוכל לראות שמצוות כיבוד אב ואם זקוקה לישועה גדולה, ושהמלאכים שבני הדור זקוקים למלחמותיהם - אין להם. אין להם את הכוח להתמודד. הם מרגישים שהמערכה אבודה. אינני מצליח. אולי תחשוב שזה קשור לזה? אולי יעלה בדעתך שככל שתשקיע בכיבוד אב ואם יתקיים בך ויראת מאלוקיך? הן כך כתוב, והרי אף אתה זקוק למלאך הגואל שיברך אותך.

האב הציל את בנו - מפי בעל המעשה

כך סיפר לי יהודי שבעבר היה במצב חלש מאוד ולדאבון לבו הגיע לשפל נורא. פעם ישב ברכב ונסע עם חברים רעים שמשכוהו לפתחה של גיהנום. ובעמדו לפני הפתח, קיבל טלפון בהול מאביו הזקן המתגורר לבדו בביתו שגנבים חמושים מנסים לפרוץ את דלת ביתו. ברגע זה הוא נאלץ לעצור את הכל ולהתקשר למשטרה, וכולם נכנסו לבהלה. במשך חצי שעה דיבר הבן עם השוטרים והעביר הוראות לאביו באיזה חדר להתחבא ומה לעשות, ורק אז

מביא נסיונות קשים ביותר לאנשים הפשוטים, וכשהם עומדים איתנים באותם נסיונות, הם משלימים את התענוג והנחת רוח שחסר לו לריבונו של עולם. ונמצא שכאשר האדם הפשוט בדורנו נלחם ונאבק ביצרו, עבודתו שווה בערך עבודת הצדיקים הראשונים מצד התענוג והנחת רוח שהיא מביאה לריבונו של עולם, וכשנגיע לעולם האמת נראה כמה גדול היה ערכה של כל התגברות, ונאמר: כמה חבל שלא היה לנו עוד כאלה התגברויות.

טובה שהיתה להם, וכן הלאה. **המלאכים האלה ילוו אותך ויעמדו לימינך כשתזדקק להם.**

ערכה של התגברות

לסיום: הרבי מסאטמאר אמר: אנו רואים שהניסיונות בשמירת עינים מחמירים מדור לדור, ואולי החשבון הוא כזה, כי בדורנו אין לנו צדיקים עובדי ה' שמביאים תענוג ונחת רוח לריבונו של עולם כמו בדורות הקודמים, על כן להשלים החסרון הוא

יום שני פרשת שמות כ' טבת תשפ"ד

המתענג בתענוגים אמיתיים ניצל מתענוגי תעתועים

בכמה אופנים. ואילו לא יתעורר כלל, לא ירגיש האדם שום תענוג, כי הגוף אינו יכול להביא תענוג לאדם. **רק אם המוח מתעורר, מרגיש האדם תענוג.**

החכמה תחיה את בעליה

בעל התניא קורא לזה שהחכמה מביאה לאדם את התענוג, והגם שהתענוג מגיע ממקום יותר גבוה מן החכמה, כי הוא ממידת הכתר שהיא לפני החכמה, מכל מקום אין לו לאדם גישה אל מידת הכתר רק על-ידי החכמה. **כשהאדם מנענע את החכמה, היא מעוררת את התענוג ומביאו אליו להרגישו.**

והנה **הרמב"ם** (בעל ההילולא) בהקדמות למורה נבוכים מסביר שלשכל יש שלוש דרגות, שכל החי, שכל האדם ושכל האלוקי. **הוא אומר: כשהאדם מבין ענינים אלוקיים** (אותם שהקב"ה מגלה לנו) על ידי שמקיים שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה, ומבין שיש מנהיג לבירה (ראו מלשון התבוננות, כמו רואה אני את דברי אדמון), ולומד תורה אשר הקב"ה הטמין בה עצמו, כדאיתא **בזוה"ק** אנכי נוטריקון אנא נפשי כתבית י'בית, **הוא משיג חכמה אלוקית עד בלי גבול ותכלית. וכשהאדם מעורר את מוחו באופן זה, הוא מקבל תענוג נפלא, ואין זה תענוג מסוג אחר, אלא זה אותו סוג תענוג אך כפול שבעים ושבעה, כי תמיד התענוג מגיע מהמוח, אך האדם יכול לקבל את התענוג מחלקי המוח הנמוכים, ויכול לקבלו מחלקי המוח היותר עמוקים. התענוג תמיד מגיע באותו אופן, על-ידי התעוררות חלקי המוח. כשחלקי המוח מתעוררים, נוגע האדם**

כל תענוג מקורו במוח

טעות נפוצה יש שמושג ההנאה והתענוג הוא מושג גופני. אם האדם ממלא את בטנו ושוזף את עיניו, הוא נהנה ומתענג, ואם האדם רוצה להיות ירא שמים, הוא צריך להתאפק. ושתי דרגות יש בין הטועים, הדרגה האחת היא זו שהחלשים יותר טועים בה, שחושבים שאי אפשר ליהנות כלל וכלל, כי צריך להיות ירא אלוקים, וכאילו הקב"ה אומר: אתה צריך להיות עבד ואסור לך ליהנות. שב בבית המדרש, התנועע מצד לצד ואמור דברי תורה. ורק בבוא עת קץ, כשתעלה לעולם האמת, תקבל את שכרך. והדרגה השניה בטעות זו היא של אלה שכבר למדו קצת, שאומרים: לא ולא! מי שלומד ומתפלל, הקב"ה עוזר לו שהוא מרגיש תענוג רוחני. הוא מרגיש סיפוק ורוממות, ועדיף הוא מכל תענוג גשמי.

אכן הצד השווה ביניהם הוא שהם סבורים שתענוג הקשור לעוה"ז שייך לחלק הגופני של האדם, וכנגד זה יש תענוג רוחני שהוא דבר עליון אשר רק מי שהזדכך יכול לזכות לו. וטעות מוחלטת היא, כי **כל תענוג שבעולם, אף התענוג הנמוך ביותר, מקורו במוח.** אין מושג בעולם שהאדם יקבל תענוג מגופו. אפילו במחקרי הרפואה של ימינו ידוע שכל התענוגים באים מן המוח, וידועים בכל תענוג איזה כימיקלים מופרשים מן המוח ומאיזה אזור במוח הם מופרשים. וכך הוא לפי האמת, והוא מלא **בספרי בעל התניא ובספרי המקובלים, שאין שום תענוג בעולם שאינו מקורו במוח.** אך מה? את המוח אפשר לעורר

טובים כדי שהגוף לא ירוץ אל הדברים
הבלתי טובים. לא!!! הנפש חייבת לקבל
תענוג שבתענוגים. להתענג בתענוגים.
כפשוטו ממש. אך החכמה מספקת זאת.
החיות שהאדם מתמלא כשהוא מקבל
הבנה חדשה בדברים הנוגעים לו למעשה
ורואה איך הוא יכול לצאת ממצריו, היא
חיות נפלאה מאוד. אילת אהבים ויעלת חן,
באהבתה תשגה תמיד. זוהי המציאות.
הרמב"ם היה רופא. הרמב"ם לא דיבר רק
על מה שכתוב בספרי הקבלה. הוא הגיע
גם מלמטה למעלה. הוא התעסק עם
אנשים פשוטים ביותר. הוא אומר: לא
ראיתם כיצד העולם פועל. כשתראו כיצד
הוא פועל, אז תראו שהחכמה מספקת
לאדם כל מה שנפשו צריכה.

מי פתי יסור הנה

הלא תראה גם בענין המזון הגשמי שאם
האדם אוכל בצהריים מאכלים שמשיבעים
מצד אחד, ומצד שני אינם מכבידים, הוא
מרגיש אח"כ מיושב בדעתו במשך כל השעות
של אחר הצהריים. אך יש שהאדם אינו יודע
שיש כזה מושג. הוא בטוח שיש רק שתי
אפשרויות, להתענות או להתפטם. בתחילה
הוא מנסה להתענות בצהריים כדי להישאר
מיושב בדעתו, אך אז קשה לו כי הרעב
מכרסם בו במשך כמה וכמה שעות, ואז הוא
עובר לקצה השני, הוא אוכל בשר שמן
בצהריים, ואז הוא מאבד את יישוב דעתו. אין
הוא יודע שיש עוד אפשרות, לאכול ירקות
ושאר דברים קלים, באופן שמוחו יקבל את
מזונו ויהיה שבע ומיושב בדעתו גם יחד.
וכשהוא מגלה זאת, ומתחיל לאכול באופן זה,
הוא מצליח ללמוד ארבע שעות ברציפות,
ואח"כ כשהוא מגיע לתפילת ערבית, פניו
מאירות. מציאות היא אצל כל אחד.

על כן אומר הרמב"ם: אם כן מאיזו
סיבה יפנה האדם לתענוגים נמוכים? אין זה

בתענוג שבנשמה אשר מגיעה מעולם
התענוג. כך היא המציאות וכך העולם
פועל.

לב פנוי מן החכמה

לכן אומר לנו הרמב"ם סוף הלכות
איסורי ביאה בענין הרוצה להינצל מתאוות
ומחשבות של עריות: "יפנה עצמו
ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו
בחכמה, שאין מחשבת עריות מתגברת
אלא בלב פנוי מן החכמה". לשון הרמב"ם
ידוע, אך בדרך כלל מי שמעתיק את דבריו,
בכתב או בעל פה, עוצר כאן, ומפני כך
מבינים את דברי הרמב"ם בהבנה שטחית
ביותר, שאם יעסוק האדם בדברי תורה,
מוחו יהיה עסוק בדברים טובים וממילא לא
ירוץ אחר ההבל. אבל הרמב"ם מוסיף
ומביא לזה פסוק: "ובחכמה הוא אומר
אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת
באהבתה תשגה תמיד".

הרמב"ם אומר לנו כך: כל מה שהאדם
רודף אחר התענוג הוא מפני שחסר לו
תענוג של חכמה, חסר לו התענוג הטבעי
שהאדם מקבל מן החכמה. כשיש לו לאדם
תענוג מחכמה, הוא חי. למה הוא חי? לא
צריך להשתמש עם השפה המופשטת ולומר
שהוא חי מפני שהוא מרום ומפני שענייני
העוה"ז אינם מדברים אליו כי הוא נוטל
סיפוק מדברים יותר גבוהים. הרמב"ם מביא
לנו פסוק ששלמה המלך כתב בחכמתו.
האדם נברא באופן מסוים. לאדם יש מוח
ואת המוח צריך להזין. אם אינך מזין אותו,
חסר לו תענוג. הולך האדם ומנסה לעורר
את מוחו ולהזינו על-ידי עניינים גשמיים.
ולמעשה, החידושים, היינו כל הבנה חדשה,
קטנה כגדולה, מביאה לנפש את אותו
תענוג ממש, אך בעוצמה חזקה בהרבה.

בלי סיומו של הרמב"ם, הלומד מבין את
כוונת דבריו, שצריך להתעסק בדברים

רחוק מחדוותא דשמעתתא. עליך לדעת, יש לך מוח חזק, ומוחך תאב להתמלא. כשאתה שוכב במיטה בחוסר מעש או מסתובב ומפטפט, אתה מרגיש ריק וחלול, ונשבר מזה. מוחך לא יתן לך להמשיך ככה. הוא ינקש על הדלת ויצעק: מלא אותי. הוא מרגיש מת.

ואז כשהאדם פונה לכיוון ההפוך, הוא ממלא את מוחו בדברים בלתי ראויים. אחרת, לא היה מרגיש תענוג. העיניים ושאר אברי הגוף, הם רק כלים לעורר את מוחו. הוא מעורר את מוחו כל היום, למה? כי מוחו ביקש ממנו: "רק אל תשאר אותי ריק. משהו תעשה עמי. אינני יכול להישאר בלי כלום". אך אדם כזה הולך מדחי אל דחי ומצבו הולך ומתדרדר, למה? כי למעשה אין מוחו נעשה מרוצה אף פעם. הוא רק מתעלל בו. הרי זה כמי שמגישים לו פעם אחר פעם אוכל מעורר תאבון וכל פעם ברגע האחרון מושכים אותו ממנו.

חדוותא דשמעתתא אין פירושה שהאדם מכניס את עצמו במצב של צדיק ורע לו. הוא יושב על מקומו במשך כמה שעות וסובל. דבר זה יכול להיחשב כסיגופים, אבל לא על זה מדבר הזוה"ק. הזוה"ק מדבר על חדווה. אתה יודע מתי יש לו לאדם חדוותא דשמעתתא? - כשהוא נהנה. וכפי שה'אגלי טל' כותב בהקדמתו, וכך אמר הבעש"ט לתלמידיו. זה מגיע ממקום טוב. "מה אני יכול לעשות? אני נהנה. אני באמת נהנה. זה מעורר את מוחי, אני מבין דבר מתוך דבר. אני נהנה". הבעש"ט הק' אמר שכך צריך להיות, כי האדם מוכרח שתהיה לו חדוותא דשמעתתא.

חדוותא דשמעתתא וקליפת מצרים

בפרי צדיק פרשת ויגש כתב שבני ישראל היו במצרים שהיתה ערות הארץ

אלא מפני שלא היתה לו חכמה, לא היו לו הדברים הפשוטים המעוררים את המוח, ולכן הוצרך לחפש דברים שפלים. הן תמיד הטיפש מחפש את הדרך הקצרה, ובסוף הוא מגלה שהיא ארוכה מאוד, כי אינה מועילה לו, ואדרבה, משביעו רעב. ברגע אחד הוא שבע, ומיד לאחר מכן רעבונו מתגבר יותר מבתחילה, בדומה למאכלים מזיקים שהאדם אוכל. הוא נחלה מהם ואח"כ הוא מחפש עוד ונעשה צמא. הוא לא מצליח להתחמק מזה. הרמב"ם אומר: **אתה חייב להכיר את המציאות. תמיד התענוג מגיע מהמוח, ואם כן, מדוע לא תיקח את התענוג מחלקי המוח החזקים?** מה גם שדבר חכמה קונה שבייתה אצל האדם, וכל פעם שהוא נזכר בו, הוא מתמלא שוב שמחה.

חדוותא דשמעתתא

הנה במסכת עירובין (נג, ב) הגמרא מדברת שם על המושג לדבר בלשון רמז כדי שאחרים לא יבינו, ואיתא שם: אמרו ליה רבנן לרבי אבהו: הצפיננו היכן רבי אלעאי צפון [הראה לנו היכן רבי אלעאי מתחבא, כלומר, לאן הלך]. אמר להן: עלץ בנערה אהרונית אחרונית עירנית והנעירתו. פירוש: שמח בנערה, בת כהן, אחרונה, חריפה, והחזיקה אותו ער. ועוד שם: אמרי לה: אשה, ואמרי לה: מסכתא. פירוש: נחלקו אם היתה זו אשה בת כהן, או מסכתא בסדר קדשים שעסק בה כל הלילה ושמח בה.

והנה בזוה"ק איתא שכל מידה אפשר להשתמש בה לטוב ולמוטב, כי זה לעומת זה עשה אלוקים, ומה אפשר לעשות עם המשיכה לעריות? - חדוותא דשמעתתא. אמור מעתה: אותו דבר הוא. זה לא סתם - תשקיע את עצמך בלימוד התורה ותיפטר מהבעיות שלך. לא, בכלל לא הבנת. אתה

כיון שהוא מקבל אותו ואח"כ לומד תורה, הוא מתמלא תענוג מהתורה, והיינו חדותא דשמעתתא שהיא החיבור שיש לו לאדם לתורה. זהו החלק שהתורה כובשת את האדם וממלאת אותו שמחה ואור.

אכן החלק הזה טמון היכן שהוא. כן, כן, מאוד לא נעים. הוא טמון שם במצרים. כי ענין העריות הוא הקליפה של אותו חלק של הנשמה. וכשהולכים לשם תוך מצרים וזוכרים שיש אלוקים בעולם, מוציאים משם חלק זה (וסדר שלם יש איך להוציא את החלק הזה כפי שהאר"י ז"ל מסביר, ודבריו מוזכרים באור החיים הק' בסוף פרשת תולדות, שעם מכות ויסורים יכול האדם למשוך אליו את הניצוצות). ובנוגע לענייננו, כשהאדם עושה את החשבון, הוא מבין שבכל אופן הוא זקוק לתענוג הבא מן המוח, ואם כן איזה צורך יש לו לעורר רק את חלקי המוח החלשים?

שקר ודמיון כוזב

הן החלק החלש ביותר במוח הוא הדמיון, כי הדמיון אין לו שום אחיזה. הוא שקר. אכן כן, המוח יכול לצייר ולדמיון דברים שאינם צריכים להיות אמת. תחשבו על מי שניגש לחבירו ומשתמש בכוח הדיבור וההסברה שלו לשכנע אותו באיזה שקר. בדרך כלל כח הדיבור וההסברה נועד להעביר דבר אמת, כמו דואר - אתה אינך מבין את הענין האמיתי הזה ואני מבינו, נו, איך אעביר לך אותו? האם אתן לך זריקה? ובכן, אתה לוקח את כח הדיבור וההסברה ומצמצם את הענין במשל, וכך אתה מעבירו לחברך, וכשאתה רואה שפניו מתחילות להאיר, אתה מבין שזה הגיע ליעדו. קיבלת דרישת שלום, תשובה אוטומטית - רצינו להודות לך שהאמת הגיעה אל הצד השני. תודה לך. זהו כח הדיבור וההסברה. אבל אם האדם הולך ומשתמש בכוח הדיבור וההסברה למכור

כדי ללקט משם את ניצוצות הקדושה, ומפני מה הוצרכו לכך? כי הכינו את עצמם לקבלת התורה. ובכן, מה השייכות בין שני אלה? הנה פעמים הרבה אנו מפרשים כך: יש ניצוצות הקדושה ששייכים לנשמות ולתורה והם היו מעורבים במצרים שהיא מקום טמא, והיה שם ערבוב של אור וחושך, והניצוצות האלה נחוצים היו לנשמותיהם, ואם רוצים להוסיף שהיו נחוצים להם לקבלת התורה - שיהיה כך. בכל אופן, הרי אין לנו השגה באותם ניצוצות...

ולמען האמת לא לקחו סתם ניצוצות קדושה ועירבו אותם במקום טמא, מקום שאין להם שום שייכות אליו. עליך להבין שהדרך של עירוב טוב ורע היא שאותו ענין של קדושה טמון בתוך קליפתו. כפי שתפוח יש לו קליפה של תפוח ולא של אגוז, כי הקליפה יוצאת מתוך התפוח עצמו, אף כאן, הקליפה יוצאת מתוך הענין של קדושה עצמו.

הקדושה שהיתה במצרים שבני ישראל היו צריכים לקבלה בשביל קבלת התורה, היא חדותא דשמעתתא. לו היו באים להר סיני לקבל את התורה בלי לקבל קודם לכן אותם ניצוצות, היו נראים אז כעקר, כמי שאומר איזה דבר תורה ששמע והוא עצמו אינו מבין אותו ואינו מתחבר עליו. התורה לא היתה נעשית חלק מהם, וכך אי אפשר לקבל את התורה. מה אתה הולך לקבל את התורה? אתה הולך לעמוד לצדה? הרי זה כחמור נושא ספרים. הוא עומד על הארץ והספרים מונחים על גבו, ושום דבר לא קורה לו, ומה יש לי מזה? זוהי התכלית שבגללה נבראה התורה!

לכן צריך האיש הישראלי לקבל תחילה את חלק הנשמה שלא היה לו עד כה, אשר

הולך בכיוון ההפוך, כמה שיוסיף להכניס במוחו, רק ירעב יותר.

לכן שלמה המלך משווה בכל עת גם בקהלת וגם במשלי, את התורה לאשה. שתיהן משלימות את האדם, כידוע שאשת חיל עולה על שתיהן. החכמה מביאה תענוג וכשתיקח חכמה נכונה, תהיה לך חכמה שמשביעה ומרוממת. התורה משמחת כי היא מביאה תענוג לאדם והוא מרגיש את חיותו.

כך תראה שחיייהם של בעלי החכמה ומבקשיה בלי חכמה אינם חיים, כפי שכתב הרמב"ם בענין תלמיד שגלה שמגלין את רבו עמו, כי כך כתוב בתורה שכאשר האדם יוצא לגלות כי רצח את הנפש בשוגג, את הכל מותר לקחת ממנו, אבל הוא צריך להישאר בחיים, **ולכן מגלין את רבו עמו, כי בלעדיו חייו לא יהיו חיים.**

חכמה - כח מה

והנה לאחר שאנו מבינים את היסוד, נבין שיש חילוק גדול בין מי ששואב בכף של קדירה התעוררות המוח באופן שאינו נכון, לבין מי ששואב התעוררות המוח באופן הנכון. הנה **בספרי הקבלה** מבואר ש**חכמה** היא נוטריקון **כח מה**, ומה הוא השם שמבטא את ענין **הביטול וההכנעה**. אמור מעתה: החכמה אומרת לאדם: אתה חפץ בתענוג? הפלא ופלא. אם כן אתה צריך לקבל חכמה, אך **תדע לך שמה שפותח את השער אל החכמה, הוא הביטול**. ככל שהאדם מבטל ומכניע את עצמו, כך הוא זוכה ליותר חכמה.

נאמר באופן מעשי: יש שהאדם אומר: מה אני יכול לעשות שאני רואה שפלוני הוא בעל גאווה ואיני יכול לקנות ממנו, או פלוני אומר לפעמים דבר שאינו נכון במאה אחוז ואיני יכול לקנות ממנו? הנה כמה

לחבירו דברי שקר, הרי אין מה שיעבור, כי הכל עורבא פרח.

כעת עתה סיפר לי אחד ששלח און-קי מלא בשיעורים מאמריקה לארץ ישראל ועסוקים היו ארבעה שבועות שיגיע ליעד הנכון. שלחו אותו עם שליח והשליח צריך היה למצוא את זה, ואז התקשרו למי שזה צריך להגיע אליו ולא ענה, וחיששו שליח אחר המגיע לעירו. ארבעה שבועות עסוקים היו בזה. בתום ארבעה השבועות זה הגיע אל האיש הנכון בשעה טובה ומוצלחת, הוא פתח אותו בהתרגשות, וגילה שהוא ריק ואין בו כלום.

כך נראה מי שמשתמש בכוח המוח לצייר ולדמיין, ליהנות ולהתענג, ולמעשה אין שם כלום. מבפנים הכל ריק. אכן כשהאדם עושה את החשבון שבכל אופן התענוג מקורו במוח, וכעת יש לו שתי אפשרויות, או לפנות אל חלק הדמיון שבמוח שהוא ריק ולעולם לא ישבע ממנו, או לפנות אל החלק שבאמת משיביע.

המוח הוא המחשב של הגוף

והסיבה שזה פועל כך כי **הקב"ה שנתן לנו מוח והדברים הנכונים שמכניסים בו מחיים את כל הגוף**. המוח מופקד על שליחת הדם והמוח וכל מה שצריך אל כל חלקי הגוף. ובכן, **כשאתה מעורר אותם חלקי המוח המייצרים עוד חיים, הגוף נעשה שבע**. עוד עצות בעבודת ה', עוד הבנות, אמונה - כך הקב"ה רצה, זה טוב בשבילי. **אתה יודע איזה חיות זה נותן לאדם?!**

אבל ברגע שהמוח מייצר מחשבות הפוכות, בכל אופן של שקר, אין זה מחיה את האדם, והרי הוא הולך ונחלה ונעשה רעב מרגע לרגע, ואין זה יכול להביאו למצב טוב. זה לא יכול לעבוד. כל עוד הוא

ואפילו ילמד האדם כל ימות חייו, לא יגיע לאחוז אחד מהחכמה, ואם כן איך אפשר לקרוא למי שלמד הרבה חכמה בשם חכם? הלא זה מזכיר את הילד בכיתה ז' שנבחן על פרק משניות ומרגיש גדול הדור. איך אתה קורא לו חכם ואינו יודע אלא מעט מזעיר? אך התשובה היא שחכם אינו נמדד לפי כמות החכמה שיש לו לאדם, כאילו יאמר: יש מיליון חלקי חכמה, ואם אתה יודע כבר שש מאות אלף אפשר לקרוא אותך חכם. זה בכלל לא נמדד בצורה כזו.

חכם נקרא מי שאוהב את החכמה ומחובר אליה באופן רגשי. אם הוא אדם כזה, במהותו הוא חכם, ואין חילוק כמה חכמה הוא יודע. ומי הוא אדם כזה שאוהב את החכמה? - הלומד מכל אדם. אם אתה רואה מי שלומד דבר מה מכל אחד בלי לעשות חשבונות, אין זה אלא שהוא אוהב את החכמה עד מאוד ומחפש אותה בכל מקום אפשרי. יש לו ביטול, יש לו הכנעה.

זקני הרה"ח רבי שרגא שפיצער ז"ל, אבי אבי, עמד פעם בתור בבנק וראה שאחד מהעומדים לפניו רועם בקולו על הפקיד הנכרי בטענה שהוא מועל בתפקידו. בחזרתו מהבנק אמר: צריך ללמוד מהפקיד שלא איבד את עשתונותיו נוכח צעקותיו של האיש ואף לא פקעה סבלנותו. חייבים ללמוד מכל אדם, אפילו מן הגוי. אכן האדם מוקף בחכמה בלי סוף, אבל אינו רוצה לקחת, כי לא מתאים לו לקחת מפלוני והוא חושש לקחת מפלוני. יש לו תירוצים הרבה, אך בסופו של דבר אינו לומד ונשאר בבערותו. כח מה פירושו שאם לא יהיה לך חלק זה, לא תהיה לך חכמה. ברור שלא. אתה יכול לשבת עם הספר, אתה יכול לכתוב חידושי תורה, אתה יכול לחבר ספרים ולשאת דרשות, חכם לא תהיה. אין האדם נעשה חכם על-ידי אוצר החכמה, לא על-ידי אוצר החכמה כזה ולא על-ידי אוצר

תשובות יש בדבר, וכבר סיפרנו כמה פעמים שפעם ניגש ה"ק מהגה"ק מנארליץ אל אחיו ה"ק משינאווא והציב בפניו שאלה חמורה: "הלא שנינו נולדנו לאב אחד ולאם אחת וגדלנו בבית אחד, מדוע אפוא כל מה שאני אומר אתה אומר להיפך?" הוא שאל והוא תירץ: "כשאתה רואה הר של שקר ומתחתיו נקודה אחת של אמת, מרוב געגועים שיש לך אל האמת, תמשמש בכל ההר כדי להגיע אל נקודת האמת. אני לעומתך, כשאני רואה הר של אמת ומתחתיו נקודה אחת של שקר, שלאג איך כפרות מיט די גאנצע בארג צוליב די נקודת השקר שבו". [אני מוותר על כל ההר בגלל נקודת השקר שבו].

איזהו חכם הלומד מכל אדם

ולאנשים פשוטים כערכנו, מי שמאוד אוהב חכמה, חכמה אמיתית, אינו עושה את כל החשבונות - אותו אני זוכר משיבה קטנה, והוא שכיני. הוא תאב עד מאוד אל החכמה, וממילא אין לו שום קושי להתבטל ולהיכנע כדי לקבל כשאומר בלבו: "אני איני מבין, ויש שמבינים טוב ממני". זה מה שמביא לאדם חכמה, חכמה נפלאה עד מאוד. "איני מבין, כשאגדל אבין". אין הוא זקוק לאביו שיאמר לו זאת. הוא אומר זאת לעצמו. "כרגע איני מבין, אינני החכם ביותר שבעולם". זהו הפתח לקנות חכמה אמיתית. אם דלת זו סגורה, אינו יכול לקנות חכמה.

וכך פירש רבינו יונה מאמר התנא "איזהו חכם הלומד מכל אדם", כי לכל אחד יש סיבות מדוע אינו יכול ללמוד מאנשים מסוימים. מפלוני אינו יכול ללמוד כי הוא מכיר את חסרונותיו, ומפלוני אינו יכול כי הוא קצת מרגיזו. רבינו יונה שואל זאת בלשון קושיא: איך אפשר לומר איזהו חכם הלומד מכל אדם? הרי יש חכמה בלי סוף,

מה שמעורר צחוק הוא שהתמימים שאתם מרחמים עליהם, מלאים תענוג, ואתם יושבים במרירות. באמת יתכן שיש לכם כשרון יותר חזק מאותם תמימים, ואולי יום אחד יעזור לך ה' ותשתמשו בו לביטול, כי האדם יכול להשתמש עם כישורו למצוא את חסרונותיו ולהתבטל בפני גדולים וטובים ממנו, ואז ילך ויתעלה, אבל נכון לעכשיו הללו עם תמימותם נכנעים וממילא הם מלאים תענוג. התענוג מגיע אליהם בכל דרך שהיא, על-ידי תפילה, על-ידי לימוד, על-ידי השגה, על-ידי מצוה, וכן הלאה. ואילו אתם שאין לכם אותו ביטול, אוכלים מרורים.

ואיננו דנים את מי שאינו מתבטל מחמת כשרונו, ראשית, כי כך אמרו **חז"ל** אל תדון את חברך עד שתגיע למקומו, שנית, כי פעמים הרבה דווקא מפני שהוא גדול מחבירו, יצרו גדול הימנו, ויצר זה אינו נותן לו להתבטל, וכיון שאינו מתבטל, הוא נעול מן החכמה, וכיון שהוא נעול מן החכמה, הוא נעול מן התענוג, הוא שרוי בבעיה גדולה, כי תענוג הוא לוקח, כי אי אפשר לחיות בלי תענוג, וכמו שכתב ה'**חובת התלמידים**' בצו וזירוז (אות ט) שנפש האדם זקוקה בהכרח לתענוג, ואם אין האדם נותן לה תענוג ממקור הקדושה, קורה בהכרח אחד מהשנים, או שהיא נחלית, או שהיא לוקחת אותו ממקורות אחרים.

נמצא לענין התכלית, **שהתמים, עד כמה שהוא נכנע ומשתדל לעבוד את ה' לפי השגתו, בסוף הוא קונה חכמה, והחכמה מביאה לו תענוג.** אמנם כן, האדם יכול להיות תמים ויחד עם כן בעל גאווה מנופח. זה מצוי מאוד, ואין ביניהם כל סתירה. כן, הוא מתגאה במי שהוא, ובמי הוא אביו ומי הוא רבו, והוא מדבר שטותים והבלים. בעל גאווה טיפש. מצוי מאוד. כי

החכמה אחר. **רק מביטול נהפך האדם לחכם.** מי אומר זאת? התנא באבות. **כמה ידיעות שתרכוש, אם לא יהיה לך ביטול, לא תיקרא חכם.**

תאוה מקורה בגאווה

הנה סוגיא זו היא אותה סוגיא שפתחנו בה את דברינו, כי בכל הספרים מבואר **שכל מושג התאוות, בין תאוות אכילה ובין שאר תאוות, הוא ענין הגאווה.** כך הוא **בבת עין פרשת וישלח,** וכן הוא **בכל הספרים.** רכישת מותרות נובעת מגאווה, כי הרוכש מותרות אומר בלבו: אני יכול להרשות לעצמי כי יש לי כסף. לכן תראו תמיד אצל מי שבאמת נמצא במדרגה נמוכה, שתמיד הוא יתגאה עם תאוותיו (והכל תלוי באיזו סביבה הוא נמצא). מה כל-כך נחוץ לך להתגאות בזה? היה לך תענוג, תשאיר אותו לעצמך! לא! כי זה הולך ביחד. זה זה חד הוא. אם אתה רוצה לקחת תענוג גופני, זה חייב לעבור דרך חלק הדמיון שבמוח, ועל חלק זה יושבת הגאווה. יש לי, אני יכול, אני גיבור...

ולכן **אם האדם חפץ בתענוג אמיתי, הוא חייב להתבטל.** וכפי שדיברנו בתחילת דברינו, תענוג נובע מחכמה, ולחכמה יש כמה דרגות, **והדרגה העליונה היא חכמה האלוקית, ואתה אפשר להשיג רק על-ידי כח מה. ככל שיש לך הכנעה, נכנסת בך חכמה, וכיון שנכנסת בך חכמה, טוב לך.**

המסכנים האמיתיים

דבר מצוי עד מאוד לראות אנשים עם כל השמונה בגדים היושבים ומדברים במרירות על כל העולם, כאילו הם חכמי העולם, ותוך כדי הם מביעים רגשי רחמנות על התמימים. אכן כן, הדבר מצוי עד מאוד. הם מרחמים - "מסכנים פלוני ופלוני, יש להם תמימות ואינם מבינים..."

עליו מלמעלה בחינתו שהוא קברות התאוה, **בזה מבטל ומסיר מעצמו התאוות רעות חס ושלום.**

ביטול להורים ולגדולים

ולפי החשבון שראינו לעיל, מדובר ב**ביטול שיש לו לאדם.** הוא מבטל את עצמו. **ביטולו הוא למי שמבוגר ממנו, למי שגדול ממנו.** הוא מוכרח לזה. אם אין לו את הדבר הזה, הוא כלי שבור. יש שהאדם אינו קולט זאת. אכן אצל החסידים היו מחברים ענין זה לענין הביטול שהאדם צריך שיהיה לו לרבו, כי זה פועל באותו אופן, וכך יש מימרות הרבה של **צדיקים** כמה הביטול אל הרב יכול להציל מן הרע. אינך מבין, אתה זקוק לכך לעצמך. **מי שאינו בטל למישהו גדול ממנו, הוא כלי שבור.** כל אחד, אפילו הצדיק. הצדיק צריך ג"כ להתבטל לצדיק גדול ממנו. הבעיה היא שאתה נעול מן החכמה ואם כן אין לך חברה קדישא לתאוותיך. מי עובד שם לעשות קברות התאוה אצלך? **הדרך היחידה שהחכמה תגיע אל האדם היא על-ידי הכנעה זו.** איני יודע, טעית, עדיין לא למדתי מספיק, אני צריך ללמוד יותר.

אחד מהאופנים הוא לצייר כנגדו דמות דיוקנו של אביו. זהו הסדר שקבע הקב"ה, וזה מה שחז"ל אומרים לנו. ה'דגל מחנה אפרים' אומר לנו דברים ברורים שכל אחד יכול וצריך לקיים ענין זה, וזה מאוד משפיע עליו. ונזכיר שוב מה שהזכרנו בשיעור הקודם כדי שלא נשכח: צא ובדוק שהדור לקוי מאוד בזה. **ההכנעה להורים, ההכנעה למבוגר ממנו, ההכנעה בפנימיות.** והעיקר הוא **ההשקפה, ללמוד בכל עת, לרצות ללמוד עוד ועוד ממי שחכם ממנו, ממי שמבוגר ממנו, ממי שמבין טוב ממנו, ממי שיש לו יותר יראת שמים ממנו.** אנו לקויים בזה, ואחת מהסיבות לכך, כי זה פועל

בשביל להתגאות לא צריך שכל. כפי שאפשר להיות עניו עם שכל ובלי שכל, כך אפשר להיות בעל גאווה עם שכל ובלי שכל. אבל עלינו להבין את הנקודה כאמור.

החכמה נקראת קברות התאוה

ועכשיו שאנו מבינים את היסוד, אנו יכולים להבין את מה שדיברנו בשיעור הקודם שכיבוד אב ואם מסייע לאדם שלא יהיו לו בעיות עם תאוות. מדוע הוא כך? הנה **בדגל מחנה אפרים** (פרשת בראשית) כתב: **רבי ישראל בעל שם טוב** שאמר שכתוב בספר **ברית מנוחה** שחכמה נקרא קברות התאוה, **כי כשאדם דבוק בחכמה, ממילא כל התאוות בטליו ממנו,** ולכך נקרא קברות התאוה, היינו **שעל ידי החכמה הוא מקבר ומבטל כח התאוה מעליו,** ועל פי זה אמרתי פירוש **הפסוק** והיה מחניך קדוש ולא יראה בך ערות דבר, כי קודש נקרא חכמה כידוע, והוא השכל של אדם, **וכשהוא מדבק מחשבתו ושכלו בחכמת התורה ואלוקות ומנהיג כל איבריו, בזה השכל פועל שנעשים כל האיברים שלו רוחניות רק חכמה ושכל כיון שדבוקים אל השכל** וכו' וזה שאמר הכתוב והיה מחניך קדוש היינו כל שייפי גופא יהיה קודש וכו' ואז ולא יהיה בך ערות דבר היינו **שיהיה בטל ממך ממילא כל דבר ערוה והרהורין בישין חס ושלום.**

וממשיך שם: ולזה הטעם יש לומר **שמועיל לבטל היצר הרע לצייר לפניו דיוקנו של אביו,** כי אבא הוא חכמה כידוע, וידוע במקום שמחשבתו של אדם שם הוא כולו, נמצא כשמחשב בחכמה, הוא דבוק ברגע ההוא כולו בחכמה, וכל מה שאדם מעורר במחשבתו, כך מעוררין עליו מלמעלה, **לכן כשאדם מעורר בדביקות מחשבתו בדיוקנו של אביו,** בזה הוא מעורר

אחד לפי מה שהוא יכול להשיג. לא משנה באיזה גיל נמצא האדם, תמיד הוא נמשך אל הדברים הנמצאים בהישג ידו. אכן אם יש לו לאדם בו בזמן אותו ביטול ואותה חכמה, הרי הוא מחובר לאבות הקדושים. הוא מחובר להוריו, הוא מחובר לחכמה, והחכמה היא קברות התאוה.

פותרים בעיות מהשורש

לסיום נאמר כך: כשהאדם בא לבקש עצה מהחכם, החכם תמיד חוזר אתו אחורה כדי לפתור את הבעיה באופן יסודי. השואל מתרגז: "מה אתה מבלבל אותי עם דברים שאינם קשורים לענין? אני צריך פתרון לבעיה. יש לך פתרון או לא?". ומה החכם עונה לו? שמעתי. הבנתי. הרבה יותר מכפי שאתה מעלה בדעתך. אבל יחד עם כן הבנתי שאם אתן לך כמה דולר, הבעיה לא תיפתר. כמה דולר בשבילך הם כמו טלאי בלבד. הם לא עשויים לפתור את הבעיה האמיתית. אני מעדיף לעבוד אתך בסבלנות. אולי זה יקח שלוש שנים, אבל זו הדרך. אחדור לתוך העסק שלך ואתקן בו את המערכת במפנים, ואז לאחר שלוש שנים, אתן לך מה שצריך.

כך פועל החכם, בשונה מהטיפש שרוצה לתקן את הבעיה מרגע לרגע, שזורק כל פעם עוד שקרים ועוד דמיונות ואף פעם אינו מתקן את הבעיה. יכולים לראות זאת בעניני מלחמות. אתה מוכר שקרים לאחרים ושקרים לעצמך ומניח טלאי על גבי טלאי כי אינך רוצה לפתור את הבעיה מיסודה. חזור אחורנית בכמה שנים, כן, אע"פ שזה הרבה יותר כואב, תתקן שם את הטעון תיקון וכך הבעיה תיפתר אחת ולתמיד.

צריך להבין, מי שמוצא את עצמו עם בעיות קשות ואינו מוצא את הדרך החוצה... הוא כבר עשה קבלה, הוא כבר

באופן של זה לעומת זה ממש. כמה שיש לו לאדם גאווה ותאוה, הוא סבור שאביו אינו מבינו. בדרך כלל כל אלה בגיל שבע עשרה תשע עשרה שנפלטים מהדרך, זה הולך ביחד עם היותם מסוכסכים עם הוריהם. לא תמיד זה חייב להיות סכסוך באופן קיצוני, אלא די בכך שאומרים: הוא לא מבין אותי. ואמנם יש גם יוצאים מן הכלל של נערים שיש להם קשיים, אבל רוח הדברים כך היא. אכן כן, אם יש אצל לאדם יוצא מן הכלל, זה אפשרי, אבל רוח הדברים היא שבאותו זמן שהאדם מתמודד עם הקדושה, הוא פועל כנגד הוריו.

בן סורר ומורה נידון על שם חיבורו

זה הרי מה שכתב ה'שם משמואל' (פרשת כי תצא) גבי בן סורר ומורה. הוא שואל שם על דינא דגמרא שאם מחלו לו אביו ואמו, אין הורגים אותו, ולכאורה אינו מובן שהרי הורגים אותו על שם סופו כי הוא עתיד לעמוד בפרשת דרכים וללסטם את הבריות, ומה זה תלוי בהוריו אם מוחלים לו או לא? ומשיב הפלא ופלא, **שם מחלו לו, עדיין יש להם שייכות אתו, וכיון שכן, הוא נשאר מחובר אל האבות הקדושים, ובוודאי יחזור בתשובה** ולא ילסטם את הבריות, כי הצינורות פתוחים עד לאבות הקדושים. מה שאין כן אם לא מחלו לו, כי אז הוא מנותק מעץ החיים וסופו ללסטם את הבריות.

ובכן, אנו כולנו יש בנו מעט מבן סורר ומורה בתוכנו. אם נתבונן, נראה שכך הוא, הגוף מושך. אכן הנער עושה זאת לפי המושגים שלו, והמבוגר לפי המושגים שלו. אם הוא יכול לגנוב תרטימר בשר - הוא גונב תרטימר בשר, אם הוא יכול להחזיק באמתחתו כלי משחית - הוא מחזיק, ואם אינו יכול - הוא מוצא כבר אופנים אחרים להשיג תענוגים ממקומות בלתי טהורים. כל

תמיד, כי אם יעזוב יום, הקב"ה אומר יומיים אעזבך, ואז יחזור לסורו. לכן צריך האדם להשקיע בזה ללא הרף, ואם הוא מזניח מעט, היצר הרע שולח לו דרישת שלום די מהר.

אין סיבה ליאוש

צריך להבין זאת היטב, ולהבין שאם כן אין שום סיבה ליאוש, כי זה שאין האדם יכול להחליץ מן הבור, זה רק מפני שלא עבד יסודי. הרי זה דומה למי שנוזלים לו מים מן התקרה ופוכר את ידיו ביאוש - "כבר הזמנתי עשרה אנשים, כבר תיקנתי עשר פעמים, כבר החלפתי, ועדיין הנזילה קיימת". פשוט מאוד, כי עדיין לא הגעת אל השורש. חזור אל ההתחלה... לפעמים צריך לשבור קיר, ולפעמים שני קירות, אבל הכל יותר טוב מאשר תמצא את עצמך בעוד חמישים שנה ועדיין המים נוזלים. ובכן, תורת ה' היא רפואה לכל נשמה, לכל נפש ולכל ענין, ואם כך כתוב בחז"ל, בוודאי זה עובד כך.

זרק, כבר שבר לרסיסים, וכבר קנה חדש, וכן הלאה... יש יצר הרע בעולם, אבל דבר אחד עליך להבין, קשה מאוד לעשות את התיקון בשלב האחרון. זה לוקח זמן, וזה מאוד כואב, כי תוך כדי כך נופלים חללים. אני שומע, אבל יש לך עצה יותר טובה? **צריך לתקן דברים באופן יסודי. תבנה את עצמך נכון. מי שבונה את עצמו נכון, מבטל ומכניע את עצמו.** בוודאי הוא צריך גם לתשובה ולחדוותא דשמעתתא כפי שדיברנו בחלק הראשון של השיעור, אבל אל תשכח שיש סיבה מדוע תורה לשמה מגנא ומצלא ומדוע היא תבלין ליצר. זה לא רק מחמת כח קדושת התורה. בוודאי! זוהי הנקודה, אבל דרך פעולתה כך היא: **מפני שהאדם לומד אותה בביטול והכנעה, היא פותחת את החלק הגבוה ביותר של החכמה, ומפני כך האדם מקבל תענוג, וכיון שהוא מקבל תענוג, הבעיות נעלמות מאליהן.**

אמנם כן, האדם צריך להמשיך עם זה כל הזמן, כלשון הפסוק: באהבתך תשגה

מדור אור החיים

ליל שישי פרשת שמות י"ט טבת תשפ"ג

יורדים מהמדרגות להציל נפשות

ה' חס ושלום, וצא ולמד מה שדרשו בפתיחת איכה (פתיחתא י"ד) בפסוק (משלי כ"ט, ט) איש חכם נשפט את איש אויל, שפט לא אמר, אלא נשפט וכו' יעוין שם דבריהם". במדרש שם איתא שמפני כך נאמר איש חכם נשפט ולא איש חכם שפט, כי כשהוא שופט את האויל, הוא כאילו שופט את עצמו. הוא גורם לעצמו בזיונות בעצם זה שהוא עומד ומתדיין אתו. "לזה אמר ה' וארד, הסכים על מיעוט כבודו כביכול, לצד הצלת ישראל, כאומרו להצילו, וכוונת הצלה זו היא שיצילו מעכשיו מהעינוי ומהשעבוד, והוא אומר מיד מצרים המשעבדים בהם".

ירידה לצורך עלייה

והנה כלל הוא בידינו שכל מה שהקב"ה מגלה מהנהגותיו, נוגע לדין להתנהג כמותו, כמו שנאמר והלכת בדרכיו, ואם הקב"ה מגלה שהוא יורד כביכול להציל את ישראל, ללמדנו בא שאם האדם צריך להציל מי שנמצא במדרגה נמוכה ממנו, כגון תלמיד או בן או סתם נשמה מתפלשת בעפרים, הגם שלפעמים באמת אינו מתאים שירד כל-כך נמוך, כי אינו לפי מדרגתו ואף לא לפי כבודו (כבודו האמיתי, לא המדומה), מכל מקום כיון שזה להצילו, כדאי הוא הדבר.

וארד להצילו מיד מצרים

פרשה זו עוסקת בתקופה ארוכה של כמה מאות שנים, מאז שיעקב ובניו ירדו למצרים, ועד לתחילת היציאה מהשעבוד. והנה כשהקב"ה מדבר עם משה בסנה נאמר: "ויאמר ה' ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מכאוביו, וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ ההיא אל ארץ טובה ורחבה".

ויש לדקדק מדוע אמר וארד בלשון ירידה? וכתב 'האור החיים' הק': "טעם אומרם וארד, כי לפי ערך גדולת א-ל עליון אינו מכבודו לעשות כל הנעשה שיבואו דבריו לאדם נבל כפרעה ולומר אליו דברים משמו". עצם המשא ומתן עם אדם נבל כזה אינו לפי כבודו של מלך מלכי המלכים. כלל יש בעולם שאין עושים משא ומתן עם טרוריסטים, כאילו אומרים: אינך בר שיחה שיתאים לנו לדבר אתך. אם אנו מדבר אתך, אנו נותנים בך הכרה, ואיננו רוצים לתת בך הכרה. ובכן, עצם הדבר שהקב"ה שולח את משה לפרעה לומר בשמו כך וכך, ופרעה עונה בחזרה, אינו מכבודו של מקום.

ממשיך 'האור החיים' הק': "ומה גם כשיגיע למדרגת מיאון עד הגיעו לומר מי

בלי לרדת למדרגתו. צריך לרדת קצת מהמדרגה ולהקשיב לו, **וההקשבה צריכה שתהא לא כדי להוכיחו או להתווכח אתו, אלא כדי להקשיב ולהבין בלבד, ורק לאחר שמבינים אותו כל-כך שאפשר להסביר לו את כאבו טוב יותר משהוא עצמו מסבירו, רק אז יש אפשרות להצילו ולחזור להעלותו על דרך המלך.**

הדבר דורש יציאה מתפיסת המחשבה, כי הנה כל פעם ששנים מתווכחים, מצוי הדבר שהגם שהאחד כבר מסכים להאזין לשני ולשמוע את הצד שלו (והוא כבר בבחינת בעל מדרגה מחמת כן), ניכר עליו שהוא מאזין בלב כבד בלבד, רגליו נעות בחוסר נוחות, ומדי פעם הוא אומר לו: "כן, אני שומע כל מילה, אתה אומר נפלא, נו, סיימת?". מצב כזה אינו יכול להוליד חידוש של הבנה, כי הפירוש הוא כזה: אתה מחזיק בשלך, אך אתה מתנהג בדרך ארץ ונותן לשני להביע את דעתו והכל מפני שאתה בטוח שאין לה לדעתו לא טעם ולא ריח. שיח כזה אינו יכול לשנות שום דבר. צריך לרדת באמת, למצבו של פלוני כדי שנוכל להעלותו משם, והצדיקים היו תמיד מדברים על זה, על הצורך להיכנס למצבו של פלוני ולהבין את נסיונו.

ופשט את בגדיו

משל יש שמקורו בחכמת העמים (וחכמה בגוים תאמין): מעשה בעיירה אחת שנאבד בה חמור אהוב וכולם התפזרו אנה ואנה לחפשו ולא מצאוהו, עד שהגיע חכם אחד ואמר להם: תנו לי פרק זמן של שעה או שעתיים ואני מחזיר לכם את החמור. כך הוה. פרק הזמן הגיע לסימונו והוא הופיע עם החמור לאושרם של בעלי האבדה. כולם בהו בו בהתפעלות: איך עשית את זה? החכמים הגדולים ביותר ניסו את כוחם ולא הצליחו. אמר להם החכם: דמיינתי את

ונרחיב: הנה הקב"ה לא היה צריך להוציא את בני ישראל ממצרים באופן זה דווקא. יכול היה להוציאם באופן אחר ואז לא היה צריך לרדת ולדבר אל פרעה. אך עשה זאת באופן זה, כי כך נתגלה אלוקותו ביתר שאת, כי פרעה ניסה להתנגד בכל מיני אופנים וכך הגיעו על המצרים עשרת המכות ואח"כ יצאו בעצם היום לפליאת כל יושבי תבל, ובהמשך רדפו אותם המצרים וזכו לנס קריעת ים סוף.

והנה כשאנו צריכים לרדת אל האדם להצילו, פעמים הרבה פירושו **שצריך לרדת ולהיכנס לתוך מצבו כדי שנוכל להעלותו משם.** הרי אי אפשר להוציא את האדם מטעותו אם אין מבינים אותו, ולזה נדרש להפנות את המוח מסברא ישרה לסברא עקומה, כי אם לא ייכנס אל הסברא העקומה, לא יוכל להבין את האדם הנמצא בתוך הבור. וענין זה נזכר פעם נוספת בפרשה זו, אצל משה רבינו, כפי שחז"ל מספרים לנו שרץ אחר הגדי. ומה היה מעשה? הוא רץ לראות מה הסיפור אתו, למה הוא בורח? יש כאן עדר שלם ואחד נפרד ממנו והולך בדרך, מוכרח להיות שאין טוב לו. רץ אחריו וגילה שהיה צמא ועייף. כשראה זאת משה, הבין שאף אחד בעולם אינו בורח לחינם.

ומשה היה רועה

אכן זהו המושג שנקרא 'ארד להצילו'. כשרואים אי מי שאינו אוהב רוחניות ומתחיל לרעות בשדות זרים, רואים גדי שבורח מן העדר. והדבר עלול מאוד להכאיב - מה??? אתה עוזב חיים של אור, חיים של בהירות, של גילוי אלוקות, של נצחיות, חיים של אושר בעוה"ז ובעוה"ב, ואתה הולך לחצוב בורות נשברים?! זה מאוד כואב, אבל **אם אין מקיימים 'ארד' אי אפשר לקיים 'להצילו'. אי אפשר להציל**

אותו כלפי מטה. מה יעזור לך שתצעק עליו? וארד להצילו פירושו שאתה אומר: "טוב! אני צריך לרדת קצת ממדרגותיי ולהכניס את עצמי אל תוך מצבו החומרי ולנסות להבין איך הוא מתלהב מההבלים וחושב שהוא הולך להרוויח מהם". ולאחר שאתה כבר מבין אותו, אז אתה צריך להסתובב בחזרה ולהעלותו משם.

עבודה קשה היא שבמקדש, והצדיקים היו עובדים אותה, והתורה מלמדת אותנו שקיימת עבודה זו כי היא מוטלת על כל אחד ואחד כפי מה שהוא יכול.

חיך קודמין

אכן עבודה זו נוגעת לא רק להציל נפשות אחרות, אלא גם להציל את עצמו, כי האדם מורכב מגוף ונשמה, ופעמים הרבה אין ביניהם שיחה משותפת. מצד אחד יש לו רגש לתורה ותפילה ולשבת קודש, ומצד שני, כשמזדמן לו נסיון, גופו משתלט עליו וגורם לו לעשות מעשי שטות, וכל שכן כשמדובר בדברים שהגוף התרגל להם, כי אז הוא לומד בספר דבר אחד והגוף ממשיך בשלו ואינו מוצא את הדרך החוצה. לא מפני שלמד בספר, גופו נכנע. גופו ממשיך להשתוקק לביטול זמן ולדברים בטלים. וכך הרי אין האדם יכול לצאת מן הגלות.

הדרך היחידה לצאת מן הגלות היא שהנשמה תתבונן במהלכי הגוף. אין לו לאדם לצעוק על הגוף, אלא לחקור ולדרוש בנעשה עם גופו עצמו. והאמת שזה מה שמונח במטבע שטבעו חכמים 'יפשפש במעשיו'. יש שחושבים ש'יפשפש במעשיו' הכוונה רק לחשוב מה אינו עושה נכונה, אך לפי דקדוק הלשון פירושו: יחדור בתוך מעשיו להבינם. "תסביר לי! למה יש לי התנהגות כזו?". יפנה אל עצמו בלשון

עצמי חמור, וכך הפעלתי את מחשבתך, מחשבת החמור: להיכן אני רוצה ללכת? והלכתי לאן שמחשבתך הובילה אותי, וכיון שהגעתי לשם, מצאתי את החמור. כשפגשתי את החמור, חזרתי להיות אדם וחשבתי איך אני יוצא ביחד עם החמור וחוזר אל העיירה.

על דרך זו היו אומרים הצדיקים, כמו בעל התניא ועוד, שמפני כך הם מזיעים כל-כך כשמקבלים יהודים לברכה וישועה, כי עם כל יהודי שנכנס, הם צריכים לפשוט את בגדיהם וללבוש את בגדי היהודי, וכשהוא יוצא, הם צריכים לפשוט את בגדיו ולחזור וללבוש את בגדי עצמם כדי שיוכלו לעזור לו... אחרי שמבינים את פרשייתו של השני ובוכים אתו ביחד, אין זה חכמה גדולה להישאר אתו בבורו. הלא תראה כשאחד בא להציל מי שטובע בים, שאם אין כוחו במתניו, הוא עצמו טובע עמו. אמרו הצדיקים שמאחר שהם פושטים ולובשים, פושטים ולובשים כל-כך הרבה פעמים, אין זה חידוש שהם מזיעים כל-כך.

חמרא קיריא ליה

ולענייננו, כשהאדם אינו משכיל לרדת אל השני, הוא מסתכל עליו כאינו מבין - "מה אתה עושה? לאן אתה הולך? אינך מבין שאתה מזיק לעצמך בידיים?! אינך מבין שתשלם על זה מחיר כבד? הלא את כל עתידך אתה הורס! לא תצליח למצוא שידוכים. משוגע! מה אתה עושה".

נכון, כל מילה נכונה. אבל עכשיו צריך לדעת לאן החמור הולך. זה שאתה עומד כאן ורואה את טיפשותו, זה ברור. לזה לא צריך שום הסבר. כל מי שעומד במצב טוב ורואה את פלוני מתדרדר במדרון, רואה שהוא מאבד עצמו לדעת. הבעיה היא שבאופן זה אינך יכול להעלותו בחזרה, כי עכשיו חומריותו (לשון נופל על לשון) מושכת

(מגילה כט, א): כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה, שבכל מקום שגלו, שכינה עמהן. גלו למצרים - שכינה עמהן כו', גלו לבבל - שכינה עמהן כו', ואף כשהן עתידין ליגאל - שכינה עמהן, שנאמר: ושב ה' אלוקיך את שבותך, והשיב לא נאמר אלא ושב, מלמד שהקב"ה שב עמהן מבין הגליות.

אין הפירוש רק מפני שאין הקב"ה מזניחם לבדם בצרתם, אלא הפירוש הוא כאמור. הקב"ה אומר: הרי הבטחתי להם לגאלם, ואם כן אני מוכרח לרדת אליהם בגלותם כדי שאוכל לסבב אותם אל הצד הנכון ולהעלותם משם. כשהאב צריך להתפנות עם בנו לבית החולים, הוא נשאר לשהות לצד מיטתו, ולא רק מפני שהוא רוצה להראות לו שהוא עמו בצרתו, אלא גם כדי שיוכל אח"כ להחזירו הביתה. אף הקב"ה נמצא עם בני ישראל בגלותם, לא רק כדי להראות להם שצרתם צרת השכינה היא, אלא גם משום שבתוך הגלות הוא פועל בכל רגע להחזירם אליו. **וככל שהאדם מוסיף להתדבק במהלכי הבורא ויורד אל גופו להצילו, סיבה היא לו לזכות לגאולה פרטית ולהחיש לכל בית ישראל את הגאולה הכללית.**

שאלה: "איך התנהגות כזו מגיעה אלי? אינני מצליח להבין. כזה משונה אני?!". ופעמים הרבה כשיבקש אתה חונן לאדם דעת וכי' וחנונו מאתך דעה בינה והשכל, הקב"ה יגלה לו מדוע הוא מתנהג כך. אכן כן, **האדם זקוק לסייעתא דשמיא מרובה כדי שיבין** - "מדוע אני מגיב ככה? למה אני כזה צר עין? למה אכפת לי לתת לפלוני אשר כל-כך מתחנן שאתן לו? למה אני כזה?".

צורת שאלה זו היא מהלך של וארד להצילו, כי הפירוש הוא כך: הוא מתחבר אל נשמתו שרוצה להתעלות ולהתקרב אל ה', ואינו ברוגז מדוע גופו אינו משתף עמו פעולה, ואינו נלחם בו, אלא מאמץ את מוחו להבין - "מה הוא חושב?". הוא באמת רוצה להבין את הלך מחשבתו, ואחרי זמן מה, הוא מתחיל להבין - "אני חושב שזה מגיע מגאולה... כי לא מתאים לי...".

בכל צרתם לו צר

המהלך הזה להתבונן בהלך מחשבתו של הגוף, מהלך נפלא של גאולה הוא. והאמת שאנו רואים שכל מהלכי הגאולה הם באופן זה, כי כך הנביא אומר (ישעיהו טג, ט): "בכל צרתם לו צר", ואמרו חז"ל

מדור

שיעורי ליל שישי

ליל שישי פרשת שמות י"ט טבת תשפ"ג

המתבונן להבין רמזי שמים זוכה לדיבור גלוי

יכול להבין תורה לבדו. הוא יכול רק לקיים ציווי ה' להתיישב עם הספר ולהתחיל ללמוד, וכיון שהוא עושה כן, הקב"ה פותח לו את ארובות השמים. וכן הוא לשון השל"ה הק': **הבא ליטהר, יבטח שמסייעין אותו.** זהו הפירוש בטחון, שהאדם קם ועושה את המוטל עליו מתוך ידיעה שהקב"ה לא יזניחנו, אלא יעזור לו להצליח.

אולם ה'בא ליטהר' שאנו רגילים הוא התחלת פעולה או לימוד. אומר לנו הספורנו שיש עוד בא ליטהר, והוא שלא לתת למצב לעבור מבלי ללמוד אותו. מה אני צריך להבין מזה? איזה לימוד אני צריך ללמוד מזה? כי כשהאדם עושה כן, פירושו של דבר שהוא רוצה להבין מה הקב"ה אומר לו. הוא מקיים בעצמו די לחכימא ברמיזא. הוא לוקח רמזים ועובד אתם. וכיון שהוא מעוניין לשמוע מה שיש להקב"ה לומר לו, הקב"ה מדבר אתו.

התחלת הדיבור ברמיזה

זוהי הדרך שהקב"ה מתחיל לדבר עם האדם. הוא שולח לו איזה רמז קטן מן הצד, שנה בוער באש ואיננו אוכל. אם האדם מסתכל על הסנה כאילו ראהו בדרך מקרה, וממשיך הלאה בהליכתו, אין הקב"ה

וירא ה' כי סר לראות

ומשה היה רועה את צאן יתרו חותנו כהן מדין וינהג את הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלוקים חורבה, וירא מלאך ה' אליו בלבת אש מתוך הסנה וירא והנה הסנה בוער באש והסנה איננו אוכל, ויאמר משה אסורה נא ואראה את המראה הגדול הזה מדוע לא יבער הסנה, וירא ה' כי סר לראות ויקרא אליו אלוקים מתוך הסנה ויאמר משה משה ויאמר הנני.

כתב הספורנו: "וירא ה' כי סר לראות - להתבונן בדבר. ויקרא אליו אלוקים - להודיעו, כאמרם ז"ל בא לטהר מסייעין אותו, כענין ומשה עלה אל האלוקים ויקרא אליו ה' מן ההר". פירוש: כיון שמשה התקרב מצידו על-ידי שהתבונן בדבר, סייע לו הקב"ה ודיבר אליו.

הבא ליטהר מסייעין אותו

הנה דבריו נפלאים עד מאוד כי יש בהם גילוי עצום בכלל זה שאמרנו חז"ל הבא ליטהר מסייעין אותו. הן ידוע שאחד מהיסודות הגדולים ביותר בבטחון ברוחניות הוא שהאדם מבין שהקב"ה דורש ממנו שיהיה 'בא ליטהר', וכיון שיבוא ליטהר, יתן לו מתנת שמים. למשל, האדם אינו

מי שבאמת משתוקק לחכמה, מבין שאין אדם עומד על דברי חכמה אלא אם כן נכשל בה. הוא מבין שנדרש ממנו להסכים ללמוד דבר מסוים באופן אחד ולפעול על פיו הגם שאינו בטוח לגמרי שזהו האופן הנכון. בוודאי שהוא עושה זאת בתפילה ובעצת חכם, אבל **אין חוסר הבהירות מונע אותו מלעשות. הוא מסכים לנסות** - "אולי זה מה שהקב"ה אומר לי, אולי זה מה שהקב"ה אומר לי..." כך הוא בדרך משל כשיש לו לאדם יסורים ומתחיל לתקן אצלו דברים הטעונים תיקון. אומר הוא: "אולי זה דבר פלוני". הוא מתקן אותו ואינו רואה שבאה ישועתו. עובר הוא לדבר הבא.

וסיבה לדבר, כי הנה כשהאדם רוצה לבחון את פלוני אם הוא באמת מוכן לקבל ממנו, בדרך כלל הוא בודק אותו לראות אם הוא מוכן לטרוח הרבה כדי ללמוד ממנו. הבאנו בענין זה את דברי **הגר"ש שקאפ** זצ"ל בהקדמת ה'**שערי יושר**'. **במסכת בבא קמא** (כ, א) מובא שרב חסדא שאל את רמי בר חמא מה דין זה נהנה וזה לא חסר. אמר לו רמי בר חמא: מתניתין היא. שאל אותו רב חסדא: איזה מתניתין? אמר לו לכשתשמשני אומר לך איזה מתניתין. והנה לכאורה הדבר תמוה שהרי אסור ליקח שכר על לימוד התורה. וכתב שם בהקדמת שערי יושר בשם **חכם אחד** שפירש דהשומע דבר מחבירו כמותו, בדרך כלל הוא סובר לומר להיפך ממנו, ובפרט בדבר שיש בו עומק, וממילא לא יגיע לאמת, לכן אמר לו שימשו כתלמיד לרב **ועל ידי זה יכיר במעלתו ויכנע אליו, ויבין שמה שאומר לו הוא אמת.**

ביטול כנגד ביטול

אכן דבר מצוי עד מאוד הוא שהאדם שומע דבר חכמה או הלכה בשם פלוני

מדבר אתו. משה רבינו אמר: "אסורה נא ואראה". הוא לא התעלם, אלא התבונן - "מדוע ראיתי זאת?", וירא ה' כי סר לראות, מיד ויקרא אליו אלוקים וגו'.

יש יצר הרע להתעלם מדיבורו של הקב"ה. בתחילה דיבורו של הקב"ה מגיע עטוף בלבושים רבים, וככל שהאדם פושט את הלבושים, הקב"ה מדבר אתו יותר בגלוי. ונסביר: לכאורה יכול היה הקב"ה לדבר עם משה עכשיו כפי שדיבר אתו בשאר הפעמים, כלשון הפסוקים: וידבר ה' אל משה לאמור. אך הקב"ה לא עשה כן, ללמדך שאין הקב"ה מדבר עם האדם בגלוי מיד. לפעמים האדם מרגיש אבוד. הוא אינו יודע אם לסגור שידוך זה או שידוך אחר, לקחת עבודה זו או עבודה אחרת. הוא אומר: "אם רק יאמר לי הקב"ה מה לעשות... אני מבולבל ואין לי איך לדעת מה נכון..." אכן הדבר באמת כואב, וכל-כך נפלא ונעים כשמקבלים סימן ברור מן השמים, אבל יש דרך לזכות לזה. הקב"ה מתחיל תמיד עם רמז רחוק מאוד. יש סנה. ועכשיו הוא עומד ומסתכל כמה האדם משתוקק להבין את הרמז. מה הפירוש סר לראות? מה הפירוש מתבונן בדבר? הפירוש הוא שהוא רץ אחרי החכמה, לא בקילומטרים, אם כי גם זה יתכן, כמאמר **חז"ל** הוי גולה למקום תורה, אבל זה בנוי על **תשוקה עמוקה שיש לו לאדם להכיר את בוראו**, כי לכן הוא עושה הכל להגיע אל האמת. **מי שמחפש את האמת בכל כוחו, עם הזמן הקב"ה מדבר אתו הרבה יותר גלוי.**

לקיחת סיכון - מבחן הביטול

ובכן, עבודת החיים היא ונוגעת למעשה ממש, והאדם צריך להיות מוכן ומזומן להתנהג על פי הבנתו את שפת דיבורו של הקב"ה הגם שיתברר לו לאחר מכן שטעה.

קורים סתם... אני מרגיש... פעמים שקורה איזה דבר מצער, אך ברור שזה לא נעשה סתם. אי אפשר להמשיך הלאה. ומי שמתעלם וממשיך הלאה, מאבד הזדמנות יקרה. **הקב"ה רוצה לראות - אתה סר לראות? אם אתה סר לראות, אני יכול להמשיך לדבר אתך**". אמנם כן, יש לו לאדם עצלות המוח והוא טרוד בעוד אלפי דברים. אבל **צריך להתגבר על כל זה ולהתבונן בכל דבר, וכיון שהאדם מתבונן, הרי הוא בא ליטרה**, ועכשיו... עדיין אינו מוכרח שיידע בדיוק מה לעשות בפעם הראשונה או שיזכה למדרגת רוח הקודש ממש, אבל יסייעו אותו מן השמים. **הוא יזכה לסייעתא דשמיא מיוחדת בדרך סגולה**.

יֵהב חִכְמָתָא לְחַכְמִינִי

לפעמים רואים שאחד רוצה לומר משהו. אומרים לו: "רואים על פניך שאתה רוצה לומר משהו..." והוא מתחמק: "לא, לא. זה טוב, זה טוב". פעמים שזה קורה כשמספרים איזה סיפור בנוכחותו של אדם חשוב ורואים שמבטו משתנה והוא רוצה להעיר משהו. מדובר בשינוי עדין מאוד שלא כל אחד רואה אותו. ובכן, מי שאינו רוצה לשמוע, אינו רואה את השינוי הזה וממשיך הלאה אל הסיפור הבא. אך מי שמבקש חכמה, מיד עוצר ושואל: "רציתם להעיר משהו?". האדם החשוב מנסה להתחמק, אך המספר בהיותו מבקש חכמה, אינו נותן לו, אלא אומר: "אדרבה! אני רוצה לשמוע את הערתכם. אני רוצה להשתפר. אה, טעית? הסיפור לא היה עם צדיק זה אלא עם צדיק פלוני?". הוא רוצה לשמוע. **הקב"ה מנסה את האדם בתחילה, הוא רוצה לראות אם יעצור ויאמר: "לא, אני דווקא רוצה לשמוע". כשהוא רואה שהוא באמת רוצה לשמוע, הוא משמיע לו את דבריו ומסייע אותו**.

ואומר בתנועה של ביטול: "שטותים!". למה הוא אומר כך? כי באופן שזה הגיע אליו, אין הוא יכול להבינו. אבל אם ייגש בדחילו ורחימו ויאמר אין לי דעה עצמית ועכשיו אני רוצה לקבל, יוכל להבין, כי יהיה כלי מוכן לקבלה.

וזהו באמת חלק מעבודת הביטול לצדיקים הקיימת אצל החסידים. אם רוצים לקנות דרך בעבודת ה', אם רוצים שנוכל לשנות את התפיסה בהרבה ענינים בעבודת ה', צריכים לעשות פעולות מעשיות של ביטול, **כי כשהאדם מכניע את עצמו, הוא נעשה כלי יותר מוכן לקבלת חכמה**.

וכשהאדם בא לשמוע את דברי הקב"ה בעצמו, על אחת כמה וכמה שהוא צריך לעשות פעולות של ביטול. רק על-ידי פעולות כאלה, הוא נעשה מוכן להבין את שפתו של הקב"ה. נאמר באופן כזה: **כשאין האדם ראוי שהקב"ה ידבר אתו בגלוי, אע"פ שהקב"ה ידבר אתו בגלוי - לא יבין**. למה? כי הוא רחוק מדי. הוא לא נמצא במצב שיוכל להבין מה שהקב"ה מדבר אתו. אפשר לראות זאת לפעמים כששנים נמצאים בשתי מדרגות שונות, שזה שנמצא במדרגה הגבוהה אומר לשני: "מה, לא ראית שהקב"ה הראה לך לא לעשות את זה?! כמה סימנים אתה צריך? הלא אתה רואה בחוש שהוא אומר לך אל תעשה!". אכן השני אינו מבין כי הוא עומד במדרגה נמוכה.

אִסוּרָה נָא וְאִרְאֶה

ובכן, הדרך להתבטל אל הקב"ה ולהיעשות ראויים לשמוע את דברו בגלוי היא לקיים 'אסורה נא ואראה' גם כשמדובר ברמזים בלבד. הוא מנסה, הוא מברר, הוא הולך אחר זה הגם שאינו ברור. הוא אומר ככה: "משהו היה כאן... דברים כאלה לא

ליל שישי פרשת שמות י"ט טבת תשפ"ג

אין צורך בהוכחות שיש אלוקים

שמופת אף פעם אינו דבר ברור עד הסוף ואף פעם אי אפשר לבסס עליו את האמונה.

מבאר הרמב"ם שזהו שאמר הקב"ה למשה שיאמר לבני ישראל: עכשו אתה מראה להם אותות כי עדיין לא נגליתי להם בענן כבודי (ועד הפינדק צריך ג"כ איזו לגימה), אך האות האמיתית תהיה כאשר תעבדון את האלוקים על ההר הזה, כי אז כשתעמדו על הר סיני ואתגלה בענן כבודי, תראו בעיניכם כי אני האלוקים ואתה נביאי, ואז לא יצטרכו להגיע לאותות ומופתים בשביל אמונתם. הרמב"ם ממשיך שם שאמונתנו מיוסדת על מעמד הר סיני שהיה גלוי וכולם ראו באופן שלא היה ניתן להכחישו, ומאז זה עובר מדור לדור.

מרואי פני המלך

ו'הבני יששכר' בפירושו מעיין גנים (על ספר 'אור החיים' להחסיד רבי יוסף יעבץ ז"ל) מבאר שכך הוא ג"כ לגבי אמונתו של האיש הפרטי, **שהאדם מגיע אל האמונה העמוקה ביותר דווקא על-ידי שהקב"ה מתגלה אליו**. לא על-ידי אותות ומופתים ולא על-ידי חשבונות שכליים. כשהאדם הולך עם המהלכים שנתנו לנו הצדיקים כדי להתקרב אל הקב"ה, **הוא מתחיל להרגיש את הקב"ה, ואינו זקוק לשום דבר חיצוני שיוכיח לו את קיומו**.

ה'בני יששכר' מתלהב שם ואומר: יש כאלה שחוקרים ודורשים ומביאים ראיות והוכחות לקיומו של אלוקים בעולם, אך דעו לכם שכל זה נכון רק למי שלא ראה

ולכל היד החזקה אשר עשה משה

לרגל יומא דהילולא של הנשר הגדול **רבינו הרמב"ם** זיע"א ביום העשרים לחודש טבת, נעסוק ביסודו גדול באמונה שהרמב"ם הביא **בהלכות יסודי התורה** ואשר רבותינו **הצדיקים תלמידי הבעל שם הק' זיע"א** התעסקו בו הרבה. בפרשה זו מסופר שהקב"ה דיבר עם משה במראה הסנה ואמר לו: ראה ראיתי את עמי עמי אשר במצרים וגו' ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים וגו' כי אהיה עמך, וזה לך האות כי אנכי שלחתיך, בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלוקים על ההר הזה.

אומר **הרמב"ם** (פ"ח ה"ב): לא יתכן שהאמונה תהיה מיוסדת על אותות ומופתים, כי תמיד יוכלו להטיל ספק באמיתות הדבר ולומר שהיה מעשה כשפים או אחיות עינים. אפשר להבין את דברי הרמב"ם היטב כששומעים אנשים מספרים לפעמים מופתים מצדיקים בהתפעלות עצומה ומבינים ששום דבר לא היה ולא נברא. אכן מופת הוא דבר שביכולתו לעורר התפעלות, אבל תמיד אפשר לפקפק ולומר שאין זה מורה על רוח הקודש גלויה. יתכן שזה היה הרגשת הלב, יכול להיות שהוא ניחש ועלה בידו, ואפשר שכבר ידע דבר מה מקודם. ובדרך כלל, מי שיודע את המעשה במדויק, יודע שאין זה ממש כמו שאנשים מספרים אותו. הם מדלגים על פרט אחד שאתו הסיפור מאבד את חינו. ונדגיש: בוודאי שיש מופתים, לבל נטעה לחשוב ח"ו שאנו באים לערער על כך, אך כוונתינו לומר, והרמב"ם כבר אומר זאת,

מתוכם שהוא רחוק מאוד ומעודו לא ראה את המלך, כי מי שראה את המלך, אין לו שום קושיא.

הוי אומר: **מי שהקב"ה עזר לו לאחר תפילות רבות וטעם טעם אמיתי של קרבת אלוקים**, בין אם זה היה שבת קודש, בין אם זה היה תפילה שהצליחה, בין אם זה היה דביקות תוך כדי ריקוד של מצוה, ובין אם זה היה מקום קדוש שעורר את נשמתו, **הלא מבין שאין זה בא מבחוץ ואינו זקוק יותר לאותות ומופתים**. הלא מרגישים זאת. אם האדם הכין את עצמו קודם התפילה וחזר בתשובה ואח"כ התפלל כדבעי, אינו זקוק יותר לכולם, אף לא להוכחות לבטחון. אפילו לסיפורי השגחה - בטחתי ונושעתי - אינו צריך. אלא כך הוא אומר: ביום שהכנתי את עצמי לתפילה - הרגשתי קרבת אלוקים, וביום שלא הכנתי את עצמי - לא הרגשתי כלום. החילוק ביניהם היה כבין שמים וארץ, כבין אור לחושך. הוא אינו זקוק לשום אות ומופת הבא מבחוץ.

והנה אדם כזה, כשמישהו בא לדבר אתו על הוכחות ומתחיל לפלפל אתו, מיד הוא מתנער ממנו ואומר: "אינני זקוק לכך. אם אתה זקוק לכך, סימן הוא שמה שאני טעמתי, אתה לא טעמת. לו היית טועם, לא היית זקוק לכל אלה". צריך לדעת לומר זאת בפה מלא, כי הגם שכל אחד יודע מזה, פעמים שמופיע איזה חכם עתיק יומין ומציג שאלות, ואז יתכן שירגיש האדם שיש לאותו חכם חכמה מיוחדת שחסרה לו. ובכן, עליו לדעת שאין זה נוגע לו כלל.

אכן אור גדול הוא שהתעצם עד מאוד על-ידי הבעל שם הק' ותלמידיו זיע"א, ולכן הורו שלא ללמוד ענייני פילוסופיה, כי **יותר נכון לו לאדם להגיע אל האמת על-ידי שיעסוק בתורה בקדושה ובטהרה וילמד איך לחזור בתשובה ולקיים אח"כ**

מעודו את פני המלך, אבל מי שראה את פני המלך בעיניו, פחיתות היא שיצטרך בכלל לישא וליתן בזה.

ופני המלך לא ראה

יסוד זה נחוץ לנו עד מאוד, כי אף פעם אין האדם יכול לדעת מתי יבוא אחד ויזרוק לו איזו שאלה של פקפוק. היצר הרע הרי גדול, ואף כי בדורות שלנו, הוא פועל בעיקר על-ידי הגברת התאוה, עם כל זה הרי ידוע שאינו מוותר על שום אמצעי העלול להפיל את האדם ולהורידו לבאר שחת, ולפעמים יזמין לו שאלה כזו, והוא לא יידע מה להשיב, שהרי לא למד לא מורה נבוכים ולא את השער הראשון בחובת הלבבות, ואף לא הלך לסמינר של מחזירי בתשובה המוכיחים על פי שכל שיש מנהיג לבירה. הוא יושב והוגה בתורה הקדושה יום וליל ועובד את ה' ומתקן את מדותיו, ואיך ישיב עכשיו ל'יצמח' זה שמציג בפניו קושיות ומוציאו משלוותו? ולמעשה מדובר בכאב גדול, כי אותו פלוני שמפטפט ומפטפט, בעצם אומר דבר אחד: מעודי לא פגשתי את המלך.

דע מה שתשיב

אכן כדי שנוכל להישאר איתנים במצבים כאלה, צריך לדעת זאת בבהירות מוחלטת. ובכן, ידוע תדעו שאותם חכמים מחוכמים נשמעו פעמים מדברים בסגנון כזה: "אני יודע מה שתענה שבעצם אני רק מחפש תשובה כי אני רוצה היתר לעבור עבירות, אך אין זה אמת. אני מבטיח לך שאין זה קשור כלל וכלל ואיני הולך כלל אחר תאוות לבי, אך מאז ומעודי מקננות במוחי הקושיות האלה". אך בדרך כלל כשממשיכים לדבר עם אדם כזה זמן מה, מגלים ששיקר במצח נחושה, והוא שקוע עמוק עמוק בתוך תאוות העוה"ז. ואף כי יצוייר שאינו כן, הדיבורים האלה מוכיחים

פגש את הקב"ה, אבל במידה מסוימת זה בדרגה של אות ומופת, אך **כשהאדם בוטח בה' ותפילתו היא שהקב"ה יגלה לו את האמת**, ויחד לבבנו לאהבה וליראה את שמך. תפילתו אינה שיקרו דברים בחוץ, אלא **שבפנימיותו יבין את התורה וירגיש את האמת** ולא דברים אחרים, אזי **כשהוא נענה, אין זה בגדר אות או מופת כי ההכרה עצמה קיימת**, והרי זה בגדר של מתן תורה, גדר של אתה נגלית בענן כבודך. **הוא רואה עכשיו בכירור שמלוא כל הארץ כבודו. תמיד מלוא כל הארץ כבודו, אבל עכשיו הוא מרגיש ורואה.**

יש אומר ויש יודע

וכמו שהיה עם **ה'קדושת לוי'** זיע"א כשחזר מהמגיד שחונתנו שאל אותנו מה למד שם, והוא השיב שלמד שיש אלוקים בעולם. אמר לו חונתנו: הלא את זאת גם השפחה יודעת! הוא קרא לשפחת הבית ושאל אותה האם יש אלוקים בעולם וענתה הן. אמר לו **ה'קדושת לוי':** היא אומרת, אני יודע.

זהו החילוק, תמיד זה רק בגדר אמירה, אבל כשהולכים אל המגיד ממעזריטש שהוא בחינת מתן תורה, יודעים. **יודיעה כזו אינה מתוך אות ומופת**, אלא היא ידיעה הבאה מבפנים, **ידיעה עמוקה ששום דבר בעולם אינו יכול לערער אותה.**

לפעמים האדם שואל: "איך יתכן שהגיעו לפלוני יסורים כאלה והוא צדיק וירא אלוקים?". הוא עומד עכשיו בפני נסיון נורא של צדיק ורע לו ומתבלבל לגמרי. על מה אתה מדבר? עוד לפני שניכנס אל התשובות של ה'חובת הלבבות' על שאלת צדיק ורע לו, הלא **אתה יודע את האמת מבפנים, ואם כן אין שום דבר יכול לערער בך את אמונתך**. אולי כואב לך שפלוני מתייסר, אבל שום רוח שנושבת בעולם,

מצוה, ואז אין כל הנושא נוגע לו. אמנם כן, אלמלא היו רבותינו מגלים לנו כמה פשוט הוא להגיע לאתה נגלית, היינו תועים, וכפי שיש רבים בימינו שאינם נהנים ומתבשמים מאור התורה והמצוות, ועדיין עסוקים בראיות ובהוכחות. חבל! אם תראה בעיניך, לא תצטרך לשום הוכחה, כי ראייה גדולה משמיעה. אלף הוכחות לא ישתוו לראייה אחת.

אתה נגלית בעצם היום הזה

עוד נסיף נקודה אחת: רגילים אנו להתחזק באמונה ובטחון על-ידי אמונה ובטחון. פירוש: האדם התפלל ובטח בה' וזכה לישועה בדרך ניסית, וכך אמונתו ובטחונו מתחזקים. אמנם מהלך נפלא הוא, אבל עדיין הוא בדרך של אותות ומופתים, ותמיד יוכל איזה טיפש לבוא ולערער ולומר: אולי פלוני כבר חיפש אותך מקודם וכדומה. הן ודאי שהסברים כאלה אינם עומדים כלל במבחן המציאות, כי רואים בחוש שכאשר לא התפלל היטב - שום דבר לא הועיל, וכשהתפלל - הצליחה דרכו. אך בכל זאת הטיפש יכול לנפנף בזה ולהמשיך בדרכו כאילו לא היה.

אכן יש דבר יותר עמוק. **האדם הרי צריך להגיע למצב שמוחו יתפוס דברי האמת ולבו ירגיש את האמת. עיקר ישועתו הוא שעוד ועוד הבנות מתחזקות אצלו בבהירות**. לתורה הרי אין שום גבול לא בכמות ולא באיכות, כלומר חוץ מכמות הידיעות, יכולה כל ידיעה כשלעצמה לחדור בנפשנו יותר ויותר לעומק. **וכדי שהאדם יגיע באמת להכרה הנצרכת לו, הוא זקוק בוודאי לעזרתו יתברך, כי אלמלא הקב"ה בעזרו אינו יכול לו**. ומעתה יש נפקא מינה גדולה. כשאחד מאמין ובוטח בה' שיתקבל לעבודה מסוימת, ובגלל תפילתו ואמונתו, באמת התקבל לאותה עבודה, הנה הוא

תלמידיו, היה שם קולות וברקים כמו שהיה במתן תורה, כי כשהאדם ניגש באופן הנכון אל התורה, הוא ממשיך שם שבחינה של מתן תורה. ומה עומק הדבר? עומק הדבר הוא שהנקודה של מתן תורה אינה הקולות וברקים, אלא שהתורה נמסרת לו לאדם באופן של אתה נגלית בענן כבודך, כך שהאדם יודע ומרגיש מבפנים.

וכשהאדם מבין זאת, הוא מחפש זאת, והרי זה מעלהו גבוה מאוד, ובפשטות גדולה, וכפי שהיו מהצדיקים שאמרו: הצדיקים לקחו דברים גבוהים מאוד וסללו דרכים פשוטות להגיע אליהם. ולוואי שנזכה בס"ד.

אינה יכולה לגזול מן האדם את מה שהוא יודע מבפנים.

כנתינתה מסיני

והנה אם הרמב"ם אומר לנו שמתן תורה נותן לאדם להבין זאת, הלא ידוע לנו מה שכתוב **בזוה"ק** שקריאת התורה בשבת בבוקר היא בחינה של מתן תורה, ובעצם היה צריך להיות כן לא רק בקריאת התורה בשבת בבוקר, אלא **כל אימת שהאדם מתיישב ללמוד, צריך היה שילמד באימה ביראה ברתת ובוזיע ולהמשיך אליו בחינת מתן תורה**. הוי אומר: הקב"ה הביא לעולם דבר שנקרא מתן תורה. וכן מסופר על **הבעש"ט הק'** זיע"א שכאשר היה לומד עם

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינוני' במוקדים הבאים:

ארה"ק

ירושלים	מרכז בעלזא	חדר ארונות, ארון מס 76
בית שמש	מקווה תולדות אהרן	שבטי ישראל 35
	מקוה יד כהן	רח' אוהל יהושע 8
בני ברק	מקווה שע"י ביהמ"ד המרכזי	רחוב בן איש חי 10 שכונת חפציבה
	ביהמ"ד תולדות אהרן	רח' בן איש חי 66 גבעת ירושלים
	ביהמ"ד בית גדליה	רמה ב טל: 053-317-0944
	ביהמ"ד תולדות אברהם יצחק	רח' חוון איש
	שטיבלאך קרית הרמ"א	רמה ב'
אשדוד	בית המדרש הגדול נדבורנה	קרית נדבורנה
	חנות 'מול איצקוביץ'	רחוב הרב שך
	מקוה בית פנחס	רחוב יואל
	מקוה ויזניץ	רחוב רבינא
	מקוה בעלזא	רחוב בעלזא 5
	ביהמ"ד זכרון רפאל	רחוב יצחק ניסים פינת עוזיאל
	סופר מילר	רחוב אור החיים
ביתר עילית	מעדניית יאפצ'ק	רחוב עזרא
	בית המדרש בית דוד שאול	רחוב ר' חנינא בן דוסא רובע ז
	מאפיית הנשיא	רחוב יהודה הנשיא 8 רובע ז
	בית מדרש בעלזא מרכזי	רחוב חטיבת הנגב רובע ג
	מאפיית אנגל	מרכז מסחרי בעל הנס
	ביהמ"ד בית פנחס	רחוב ינאי 12
	היכל שמחה בונים	רחוב האדמור מבעלזא רובע ג
חיפה	ביהמ"ד מאקווא	רחוב התלמוד 9
	ביהמ"ד בית ישי	רחוב חטיבת גבעתי 3
פתח תקוה	בית המדרש 'בית אהרן'	רחוב פחד יצחק 5
	בית המדרש בעלזא	רח' הרצוג 5 חדר ארונות ארון 59
אלעד	ביהמ"ד הגדול סערט ויזניץ	052-762-0720
	שכונת הבעש"ט	052-760-0162
קריית גת	מקווה בעש"ט	רחוב מנחם בגין 115 א
	מקווה ויזניץ-צמח צדיק	רחוב יונתן בן עוזיאל
מודיעין עילית	מקווה חוג חתם סופר	רחוב ברטנורא
	מקווה קרעטשניף	רחוב נתיבות שלום 2
גבעת זאב	בית המדרש אמרי חיים ויזניץ	רחוב טרפון
	ביהמ"ד היכל שמואל אהרן צאנז	מתחם בתי הכנסת ברכפלד
תל אביב	קיוסק ערב שבת	רחוב האיילות פינת הראם
	ביהמ"ד לעלוב	רחוב ט"ו בסמוך למלון רימונים
נתניה	ביהמ"ד דרכי איש	הדף היומי 8
	חנות ספרים טובים	קרית צאנז

אם ברצונך לקחת חלק ב**זיכוי הרבים** ולפתוח מוקד הפצה למכירת הקונטרס באזור מגוריך, ניתן לפנות ל'מכון הבינוני' בכתובת מייל Info@machonhavineini.com

ניתן להשיג את הקונטרס 'הבינני' במוקדים הבאים:

חול

4615 14th Avenue	ביהמ"ד זכרון מרדכי טאהש	בארא פארק
4909 13th Ave	Kosher Discount	
	ע"י המקוואות	מאנרא
Phyllis Terrace 25	ספרים שאפע ווישניץ	מאנסי
	ביהמ"ד סאטמאר - הופפער	וילאמסבורג
	ביהמ"ד סאטמאר - בנין בראך	
	ביהמ"ד סאטמאר - וואלבוט	
	ביהמ"ד סאטמאר - ליע גארדענס	
	ביהמ"ד סאטמאר - מוירטל	
	ביהמ"ד קראלי	
	Central Market Supermarket	
5678 Park Ave	Zoubris	מונטריאל
Lange Leemstraat 170A	בית המדרש אהל משה	אנטווערפן
Van Spangestraat. 6	ביהמ"ד בעלזא מרכזי	
Lamorinierstraat. 118	ביהמ"ד בית אהרן	
Brialmontlei 16	ויזניץ	
Van Diepenbeeckstraat 67	סקווירא	
47 East Bank	בית המדרש סקווירא	לונדון
St Kildas Road	בית מסחר עולם הספר	
1 Belz Terrace	ביהמ"ד בעלזא	
18 Hildaville Drive	ביהמ"ד המרכזי	וועסטקליף
105 Hamlet Court Road	ביהמ"ד מילואים לאפורד	

אויב ווילט איהר אנטייל נעמען אין דעם זיכוי הרבים, סיי פארקויפן אין אייער שוהל \ מקוה א.ד.ג. אדער נעמען א חלק אין די הוצאות, ביטע רופט: 718.387.1122

842106199482